

Érd Megyei Jogú Város Gazdasági Programja 2020-2024

Pro Régió

**Közép-Magyarországi
Regionális Fejlesztési és
Szolgáltató Nonprofit
Közhasznú Korlátolt
Felelősségű Társaság**

Készítette:

Tóth Csaba – okleveles közgazdász

Takács Szilvia – okleveles geográfus, regionális elemző szakirány

Dr. Gordos Tamás – okleveles geográfus

Dzsibrail Anna – szociológus, közgazdász

Frey Judit – közgazdász

Galli Károly – okleveles geográfus

Harsányi Bertalan – okleveles geográfus

Miklós Nikolett - TTK – földrajz - Terület-és településfejlesztés szakirány

Tartalomjegyzék

Vezetői összefoglaló	5
1. HELYZETELEMZÉS	23
1.1 A KÖRNYEZET, A TÁRSADALOM, A GAZDASÁG ÉS AZ ÖNKORMÁNYZATI INFRASTRUKTÚRA HELYI ADOTTSÁGAI	23
1.1.1 Környezet	23
1.1.2 Település társadalma	28
Demográfia, népesség	28
Háztartások, családok	31
Nemzetiségi összetétel	32
Képzettség	34
Foglalkoztatottság	35
Jövedelmi viszonyok	38
Életminőség	39
A település identitását erősítő tényezők	43
1.1.3 A település gazdasága	45
A település gazdasági súlya, szerepköre	45
A település magvalósult és tervezés alatt álló fontosabb gazdasági beruházásai	50
A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége, K+F stb.)	52
Összegzés	57
1.1.4 Önkormányzati településfejlesztés	58
Humán közszolgáltatások	58
Infrastruktúra	74
1.2 ÉRD MJV KÖLTSÉGVETÉSE, GAZDÁLKODÁSÁNAK ÁTTEKINTÉSE	88
1.3 Érd MJV rendelkezésére álló fejlesztési forrásai és folyamatban lévő fejlesztési projektek	90
1.4 A településen működő gazdálkodó szervezetek ágazati struktúrájának áttekintése	105
1.5 A HELYI GAZDASÁG ÁLLAPOTÁNAK ÁTTEKINTÉSE	107
2. CÉLOK MEGHATÁROZÁSA	110
3. A GAZDASÁGI PROGRAM FEJLESZTÉSI TERÜLETEI	114
3.1 Településfejlesztés, városrehabilitáció	114
3.2 Települési közszolgáltatások, közigazgatás	122
3.3 Közlekedés	124

3.4	Oktatás, kultúra	128
3.5	Egészségügy, szociális ellátás.....	134
3.6.	Közműellátás.....	138
3.7	Környezetvédelem	140
3.8	Közbiztonság.....	144
3.9	Civil szervezetek.....	145
3.10	Vagyonhasznosítás, ingatlangazdálkodás.....	146
3.11	Gazdaságélénkítés, munkahelyteremtés.....	153
4.	RENDELKEZÉSRE ÁLLÓ PÉNZÜGYI FEDEZET	163

Ábrajegyzék

1. ábra	Földrajzi tájak elhelyezkedése Érd közigazgatási területén (forrás: www.gis.teir.hu) ...	23
2. ábra	Genetikai talajtípus térkép (forrás: http://maps.rissac.hu/agrotopo/)	25
3. ábra	Termőréteg vastagsága (cm) (forrás: http://maps.rissac.hu/agrotopo/)	25
4. ábra	Közigazgatási terület megoszlása	26
5. ábra	Művelési ágak megoszlása a külterületen	26
6. ábra	Érd állandó népessége az év végén, 2009-2018 (fő) (Forrás: KSH STATINFO adatbázis)	29
7. ábra	A természetes szaporodás/fogyás és a vándorlási különbözet népességszám alakító hatása Érden, 2011-2018 közötti (Forrás: KSH STATINFO adatbázis)	30
8. ábra	Érd város állandó népességének korcsoportonkénti bontása (Forrás: KSH STATINFO adatbázis)	30
9. ábra	A fiatalok és az idősek aránya az állandó népességen belül Érden és Magyarországon 2011-2018 között (Forrás: KSH STATINFO adatbázis)	31
10. ábra	Száz családra jutó gyermekek száma 2011. (Forrás: Népszámlálás 2011., Területi adatok, 3.14 Pest megye).....	32
11. ábra	A cigány népesség lakónépességhez viszonyított aránya a Pest megyei járásokban (Forrás: KSH Népszámlálás, 2011., Területi adatok 4.1.6.1)	33
12. ábra	A legalább érettségizettek aránya a 18 éves és idősebb népesség körében a Pest megyei járásokban (%) (Forrás: KSH Népszámlálás, 2011., Területi adatok)	35
13. ábra	A nyilvántartott álláskereső aránya a képzettségi fokozat szerint	37
14. ábra	Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők száma Érden	39
15. ábra	Lakásállomány szobaszám szerint Érden 2018-ban	40
16. ábra	Az újonnan épített lakások száma az építettő, valamint a használat célja szerint Érden 2011-től	42
17. ábra	Regisztrált vállalkozások és az újonnan alapított vállalkozások száma Érden 2011-2018.	46
18. ábra	Az önálló és a társas vállalkozások számának alakulása Érden 2011-18. (Forrás: KSH STADAT)	47
19. ábra	Egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték (1000 Ft)	49

20. ábra Érd a három európai törzshálózati folyosó metszéspontjában (Forrás: http://ec.europa.eu/transport/themes/infrastructure/ten-t-guidelines/corridors/maps_en.htm)	57
21. ábra Egy háziorvosra és egy házi gyermekorvosra jutó lakosok száma Érden, az Érdi Járásban, Pest megyében és az országban 2009-18.....	60
22. ábra A születések és a 0-3 évesek számának, valamint a bölcsődei kapacitások alakulása Érden 2011-2018.	68
23. ábra A 0-2 évesek és 3-6 évesek számának, valamint az óvodai kapacitások alakulása Érden 2012-2018.* Forrás: KSH STADAT	70
24. ábra Az egyéni és közösségi közlekedők aránya (Forrás: Útfejlesztési koncepció, 2012, Pro Urbe Kft.).....	78

Táblázatjegyzék

1. táblázat A regisztrált vállalkozások száma Érden méret szerint (2011-18) Forrás: KSH STADAT tábla.....	48
2. táblázat Megyei jogú városok képzettségi viszonyainak változása 1990-2011 (Forrás: KSH Népszámlálási adatok)	54
3. táblázat Foglalkozási rétegződés Érden, 2011-ben (Forrás: Országos Nyugdíjbiztosítási Igazgatóság adatszolgáltatása a járulékfizetőkről.)	55
4. táblázat Érd MJV önkormányzati intézményei	59
5. táblázat Önkormányzati szociális ellátórendszer intézményei Érden	66
6. táblázat Szociális ellátást végző nonprofit szervezetek Érden	67
7. táblázat Támogatással megvalósuló közúti közlekedésfejlesztés Érden 2014-2020. között.	81
8. táblázat Helyi adóbevételek alakulása 2013-2019.	88
9. táblázat Jelentősebb bevételi forrást képviselő adónemek tartozásállománya 2013-2019.	89
10. táblázat A költségvetés kiadási főösszegének alakulása 2019-20.....	89
11. táblázat Modern Városok Program keretében megvalósuló fejlesztések Érden	92
12. táblázat Hazai és Európai Uniói forrásból megvalósuló pályázatok státuszjelentése (MVP kivételével)	95
13. táblázat Regisztrált vállalkozások száma ágazatok szerint (db), Forrás: TEIR	107
14. táblázat Regisztrált társas vállalkozások száma és aránya az összes vállalkozáshoz mérten, Forrás: KSH	109
15. táblázat Regisztrált társas vállalkozások száma a foglalkoztatottak száma szerint, Forrás: KSH	109
16. táblázat Településfejlesztés, városrehabilitációs projektek	122
17. táblázat Közszolgáltatás projektek	124
18. táblázat Közlekedés tervezett projektek	128
19. táblázat Érd MJV városi rendezvényei 2020. Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás ...	132
20. táblázat Oktatás, kultúra tervezett projektek	133
21. táblázat Családi napközik Érden, Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás	137
22. táblázat Egészségügy, szociális ellátás tervezett projektek	138
23. táblázat Közműellátás tervezett projektek	140
24. táblázat Környezetvédelmi projektek	142

25. táblázat 1 ha terület fölötti belterületi beépítetlen területek, Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás	147
26. táblázat Érd MJV tulajdonában álló nem lakás célú helyiségek, Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás	151
27. táblázat Vagyongazdálkodás, ingatlankezelés tervezett projektek	153
28. táblázat Gazdaságélénkítés, munkahelyteremtés tervezett projektek	162

Vezetői összefoglaló

Érd MJV gazdasági programjának legfontosabb célja **a gazdaság élénkítése, aktivizálása, ezáltal a gazdasági szereplőktől származó helyi adóbevételek szintjének jelentős növelése, mely együtt jár új munkahelyek teremtésével.**

A gazdasági teljesítmény, hozzáadott érték növelésének letéteményesei a vállalkozások, az önkormányzat elsődleges feladata, hogy olyan körülményeket teremtsen a vállalkozások letelepedésére szolgáló területek rendelkezésre állása, az infrastruktúra fejlettsége, a munkaerő számára vonzó városi környezet kialakítása, a vállalkozásbarát szabályozók és adminisztratív feltételek megteremtése mentén egyaránt, ami a vállalkozások Érd MJV területén történő megtelepedését, illetve a már letelepedett vállalkozások fejlesztéseit ösztönzi, azokhoz kedvező körülményeket teremtenek.

A gazdaság aktivizálásának szükségességét több fontos gazdasági mutató is alátámasztja, melyek szerint az elmúlt években Érden **csökkent a regisztrált társas vállalkozások száma, illetve a vállalkozások méretében – a foglalkoztatottak számát tekintve – sem történt érzékelhető előrelépés.** Érd gazdaságát továbbra is szinte kizárólagosan a KKV-k határozzák meg.

A fejlődés lehetősége szempontjából jelentős pozitívumot jelent Érd **kedvező gazdaságföldrajzi elhelyezkedése,** kedvező társadalmi folyamatai, kiemelten a **lakosságszám növekedése,** és az Érden rendelkezésre álló **munkaerő az átlagnál magasabb képzettségi szintje.** Szintén pozitívum, hogy **a helyi gazdaság meghatározó ágazatai a szolgáltatások és a kereskedelem a magasabb hozzáadott értéket előállító ágazatok közül kerülnek ki, illetve viszonylag munkaerő igényes ágazatok,** így képesek a foglalkoztatási szint növeléséhez, munkahelyek teremtéséhez is nagyobb mértékben hozzájárulni.

Összességében megállapítható, hogy Érd MJV Önkormányzatának valós kihívásoknak kell megfelelnie a település fejlődésének előmozdítása érdekében, viszont a fejlődés előmozdításához szükséges alapok is rendelkezésére állnak.

A **gazdasági program célrendszere összetett, a közvetlen gazdaságösztönző lépések** mellett célokat fogalmaz meg a **települési infrastruktúra színvonalának javítására**, valamint a lakosság és a vállalkozások számára is **vonzó települési környezet** megteremtésére, ami a munkaerő piaci viszonyok javítása szempontjából is elengedhetetlen. A jól képzett helyi munkaerő mennyiségének növelése mellett fontos helyben foglalkoztatásuk arányának javítása.

Az önkormányzat által kitűzött **legfontosabb célok** a következők:

1. A **gazdaság aktivizálása**, amihez szükséges további külterületek vonatkozásában hasznosítási koncepció kidolgozása, irodaházak létesítésének ösztönzése, a K+F szektor fejlődésének előmozdítása, a befektetés ösztönző tevékenységek fejlesztése, a helyi identitást erősítő gazdaság támogatása.
2. A **turizmusban rejlő potenciál kihasználása**, melynek alapjait turisztikai akcióterv készítéssel, arculattervezéssel kell megalapozni, fejleszteni szükséges a helyi attrakciókat, építeni kell a termálvízre, a Dunára és a kulturális örökségre egyaránt.
3. Az **önkormányzati szolgáltatásokat fejleszteni, vállalkozóbaráttá tenni** szükséges.
4. Fontos a **gazdasági szereplők szempontjait figyelembe vevő közlekedésfejlesztés** a **fő közlekedési útvonalak** fejlesztése mellett a **parkolás** és az alternatív közlekedési módok fejlesztésével egyidejűleg, kiemelt figyelmet fordítva a közlekedésbiztonságra.
5. A **bölcsőde és óvodafejlesztések** prioritást jelentenek az önkormányzat számára, melyek a gyermekek magas színvonalú ellátása mellett a munkaképes korú szülők munkaerő piaci helyzetét is javítják.
6. A **lakhatási problémák mérséklése** érdekében a vonatkozó szabályozók (HÉSZ) felülvizsgálata, illetve bérlakásépítés.
7. A **lakossági és üzleti infrastruktúra színvonalának javítása**, mely kiemelten képes hozzájárulni a vonzó települési környezet megteremtéséhez.
8. A **környezetvédelem és a zöld város kialakításának céljai**, a zöldterületek növelése, az infrastrukturális fejlesztések esetén a környezetvédelmi szempontok figyelembevétele, természeti értékek megóvása által.

9. A **földrajzi helyzetből adódó előnyök kihasználása**, ilyen a Duna, valamint a környező településekkel a gazdasági kapcsolatok megerősítése.
10. **Humán infrastruktúra fejlesztés** az egészségügy, szociális szféra és oktatás területén.
11. **Városrehabilitáció**, melyet az ITS felülvizsgálatával szükséges megalapozni. Kiemelt jelentőségű a **nagyvárosias belváros kialakítása**.

A kitűzött célok eléréséhez sok esetben használhatóak **olyan eszközök melyekhez az önkormányzat rendelkezésére álló saját erőforrások elégségesek**, ilyenek a szabályozók felülvizsgálata, saját intézményrendszerének szervezeti fejlesztése, a koncepcióalkotás, illetve az együttműködések erősítése, stb.

A költségigényes **fejlesztési projektek azonban csak külső erőforrások bevonásával, elsősorban hazai költségvetési és Európai uniós támogatások igénybevételével** valósítható meg. Az önkormányzat költségvetésében nem áll rendelkezésre megfelelő forráskeret nagy volumenű, saját finanszírozású projektek megvalósítására, a rendelkezésre álló fejlesztési kereteket gyakorlatilag a pályázati önrészek finanszírozása köti le. Mindezekre tekintettel a jelenleg forráskerettel nem rendelkező, megvalósításra váró projektjavaslatok vonatkozásában pontos ütemezés nem lehetséges, azok **a szükséges támogatási források rendelkezésre állását követően lesznek megvalósíthatóak**.

A gazdasági program legfontosabb fejlesztési területei esetében **a következő javaslatok fogalmazhatóak meg:**

1. Településfejlesztés, városrehabilitáció

Alapjait az ITS felülvizsgálatának kell megteremtenie, melyet már a 2020. évben szükséges elindítani.

Az ITS-ben szükséges kijelölni azokat település számára fontos akcióterületeket, melyek komplex fejlesztésére a település a 2021-27. évi Európai uniós források keretére eséllyel pályázhat. Ezek a projektek a település kiegyensúlyozott fejlődését, valamint a **lakosok és a vállalkozások számára egyaránt vonzó települési környezet kialakítását** kell, hogy célazzák.

A nagyvárosias belváros kialakításához az önkormányzati fejlesztések mellett mindenképpen **szükséges magánberuházás megvalósítása is, melyhez a kereteket az ITS felülvizsgálata során ki kell alakítani**, szükség szerint javaslatot téve a helyi szabályozók módosítására is.

Településfejlesztési szempontból a fontos és szükséges a **Duna part és a Parkváros városrész infrastruktúrájának fejlesztése.**

2. Települési közszolgáltatások, közigazgatás

A települési versenyképesség egyik meghatározó eleme a közszolgáltatások minősége és kiterjedtsége. Fontos **felmérni az ügyféligényeket, mind az ügyintézés, mind a szolgáltatások elérhetősége szempontjából** és szükség esetén kapacitásbővítéssel javítani a szolgáltatások színvonalán. **A felülvizsgálatot javasolt már a 2020. évben megkezdeni.**

A működő **vállalkozásokat az adminisztratív terhek csökkentésével (pl. földhivatali ügyek intézése), szakmai segítségnyújtással** segíthetik, különféle akciókkal támogathatják bővülésüket, illetve az önkormányzat a **helyi termékek és szolgáltatások népszerűsítésének** is teret biztosíthat.

A magántőke szempontjából kiemelt jelentősége van a **helyi szabályozó mechanizmusoknak** (pl. építési szabályzat, városképi előírások), ezek **felülvizsgálata** és az igények szerinti módosítása javíthat a település gazdasági potenciálján. A szabályozók felülvizsgálatát **már a 2020. évben szükséges megkezdeni.**

Az együttműködések ösztönzésének egyik formája lehet egy **online platform** létrehozása, melyre alkalmas lehet az önkormányzat felhasználóbarát honlapja (www.erd.hu). Az informatikai és szervezési hálózatfejlesztéssel a lakosság, a civil szervezetek és a vállalkozások illetve az önkormányzat összeköttetésbe kerülnek, a fejlesztések hatékonyabbá válnak és teljes mértékben az érintett szereplők igényeit kielégítve valósulhatnak meg. Az információs kommunikáció egy másik hatékony eszköze lehet egy **telefonos applikáció megalkotása**, mely naprakész tájékoztatást ad a felhasználóknak. Mindez alacsony költségigénnyel, az önkormányzat saját forrásaiból megvalósítható.

3. Közlekedés

Érd MJV a Budapesttől délre elhelyezkedő sík területre esik, ezért kiválóak külső közlekedési kapcsolatai. Érd úthálózata az elmúlt évtizedekben nem követte a város lakosság számának jelentős változását. **Mindezekre tekintettel nélkülözhetetlen Érd főközlekedési útvonalainak fejlesztése.** Mindez nemcsak a lakossági közlekedés megfelelő színvonalának biztosításához nélkülözhetetlen, de a meglévő és tervezett irodák, illetve a kiemelt jelentőségű munkaadók elérhetőségének biztosítása szempontjából is. A főközlekedési útvonalak fejlesztésére a **2021. utáni időszak Európai uniós és hazai pályázati forrásaiból lehet lehetőség.**

A település fő közlekedési csomópontjainak fejlesztése prioritásként jelenik meg az önkormányzat számára. **A csomópontok fejlesztése közlekedésbiztonsági, illetve az útvonalak megfelelő áteresztő képességének biztosítása szempontjából is kiemelt jelentőségű.** A csomópontok fejlesztésére a **2020-21. években számos fejlesztési projekt megvalósítására kerül sor.**

Érdet alapvetően 3 részre vágják a fő közúti és vasúti útvonalak, **az észak-déli közlekedés megszervezése nehézkes.** Ezen sokat segített a közelmúltban elkészült Szent István híd, de még most nem nevezhető tökéletesnek az összeköttetés, különösen a két vasútvonal közötti városrész elérhetősége nehézkes. **A várhatóan 2021. után rendelkezésre álló Európai uniós és hazai források igénybevételével szükséges a hiányzó úthálózati elemek fejlesztése, különös tekintettel az észak-déli közlekedési kapcsolatokra.**

Érden a parkolás, parkolóhelyek fejlesztése vonatkozásában **elsősorban a vasútállomások közeli, P+R parkolók fejlesztése jelent kihívást.** A vasútvonalakat munkába járásra használó lakosok számára fontos, hogy az állomáshoz közel parkolhassanak, és megfelelő számú parkoló álljon rendelkezésre. A P+R parkolóhelyek fejlesztéséhez várhatóan a **2021-27. évi Európai uniós források** vehetők igénybe.

4. Oktatás, kultúra

Vonzáskörzetében Érd MJV a magas színvonalú oktatás-nevelés központjának tekinthető. **A kedvező demográfiai folyamatok nagy kihívás elé állítják az oktatási-nevelési közszolgáltatásokat.**

Fontos cél az oktatás-nevelés és a kultúra intézményrendszerének infrastrukturális fejlesztése, a kulturális értékek megőrzése és fejlesztése, a térségi- és helyi identitás erősítése. A középfokú oktatás területén fontos az oktatás profiljának gazdagítása, a korszerűbb, a munkaerőpiacon jobban érvényesíthető szakmák kialakítása.

A felnőttoktatás tartalmi fejlesztése és megerősítése a gazdasági aktivitás erősítése szempontjából is kiemelt jelentőséggel bír.

A turizmus fellendítése és a helyi/térségi lakosság identitásának erősítése szempontjából is **fontos a kulturális élet további aktivizálása** (programok, rendezvények minőségi és mennyiségi fejlesztése).

Érden jelenleg több **oktatási és nevelési intézmény infrastrukturális fejlesztése és építése is folyamatban van** a Modern Városok program keretében, ezen **projektek megvalósítása a 2020-21. évek legfontosabb feladata.** A további intézmény felújítások és építések a **2021-27. időszak Európai uniós és hazai támogatási forrásaiból** valósíthatóak meg.

5. Egészségügy, szociális ellátás

Az érdi egészségügyi szolgáltatások jelentősége túlmutat a település határain, **Érd a térség egészségügyi szolgáltató központjának tekinthető.** A növekvő lakosságszámra tekintettel természetesen folyamatosan jelentkeznek az egészségügyi ellátás fejlesztésével kapcsolatos feladatok. A **meglévő épületek energetikai felújításával, fejlesztésével a fenntartási költségek mérsékelhetőek.**

A **háziorvosi és a járóbeteg szakellátás vonatkozásában az épület felújításokra, korszerűsítésekre, eszközbeszerzésekre időről időre sort kell keríteni** az egészségügyi szolgáltatás színvonalának növelése érdekében.

Érd Megyei Jogú Város Önkormányzata kiemelt figyelmet fordít arra, hogy a rászorulóknak minél szélesebb körű ellátását biztosítsa az igények és a

források összhangjának megtartása mellett. A kötelezően ellátandó feladatok mellett önként vállalt feladatokat is ellát.

Érd MJV növekvő lakosságszáma mellett folyamatosan feladatot jelent a szociális ellátórendszer fejlesztése. A fejlesztések során fontos szempont, hogy **az ellátásokat minél kevesebb, modern épületben, koncentráltan lehessen megvalósítani**, ezzel biztosítva a fenntartás költséghatékonyágát.

Az egészségügyi infrastruktúra fejlesztése területén a Modern Városok program keretében **elkészült a Dr. Romics László Egészségügyi Intézmény felújításának II. üteme**. A szociális ellátórendszer fejlesztése területén folyamatban van **a Topoly utcában a komplex szociális és gyermekjóléti intézmény építése**, VEKOP és Modern Városok Program források felhasználásával. Pest megyei célzott támogatás felhasználásával **Fenyves-Parkvárosban és Érdligeten kezdődik bölcsőde építése**. A felsorolt **projektek sikeres befejezése, megvalósítása a 2020-22. közötti időszak legfontosabb feladata**.

A további egészségügyi és szociális fejlesztések megvalósításához a **2021-27. közötti Európai uniós és hazai támogatási források** nyújthatnak finanszírozást.

6. Közműellátás

Érd MJV közmű ellátottsága összességében megfelelő, jelenleg **a város belterületének döntő hányadán a teljes közműellátás lehetősége rendelkezésre áll**.

A vezetékes ivóvízellátás gyakorlatilag Érd teljes belterületén biztosított, **problémát az elavult, 50-es években kiépített ivóvíz-cső hálózat jelent**. A település a fő nyomócsöveket a Svájci Alap finanszírozásával megvalósuló projekt keretében már korszerűsíteni tudta, azonban az ivóvíz hálózat további része még rekonstrukcióra szorul. Az elavult vezetékhálózat a közútfejlesztési projektek megvalósítását is megnehezíti, tekintettel arra, hogy az útfejlesztések megkezdése előtt jellemzően közmű cserére van szükség. A fejlesztésekre a **2021-27. közötti Európai Unió vagy Svájci Alap források** jelenthetnek fedezetet.

A 2011-2013 évek időszakban megtörtént Érd szennyvízgyűjtő hálózatának és az érdi szennyvíztisztító telep bővítése. A szennyvízhálózat esetében a település növekedése, **új területek beépítése során alakultak ki csatornázatlan területek.** Ennek egyik oka az volt, hogy a szennyvíz ellátás fejlesztésére kiírt pályázatok esetében csak lakott területek esetében volt lehetséges a finanszírozás megszerzése, a beépítésre kijelölt, de még lakatlan területek esetében nem. Fontos célja az önkormányzatnak a csatornázatlan területek csökkentése, a hálózat bővítése. Ehhez a **2021-27. közötti Európai uniós források** jelenthetnek finanszírozást.

A vezetékes energiahordozók rendelkezésre állása a település korszerű, környezetbarát energiaellátását lehetővé teszi. A település számára problémát jelenleg elsősorban a **városképet rontó légvezetékek** jelenléte okoz. A vezetékek földkábelre történő cseréjéhez azok komplex városrehabilitációs projektbe történő beépítésével lehetséges Európai uniós finanszírozást szerezni, azonban ez nagyban függ a **2021-27. években megvalósuló fejlesztési programok** tartalmától.

A csapadékvíz elvezető rendszer **elsősorban az újonnan beépített területeken mutat hiányosságokat.** A hiányzó csapadékvíz hálózat kiépítésére **2021. után hazai vagy Európai uniós forrásból megjelenő pályázati finanszírozásra** lehet számítani.

7. Környezetvédelem

KEHOP pályázat keretében közel 14,6 millió Ft támogatással készül **Érd Klímavédelmi Stratégiája**, melyhez kapcsolódóan szemléletformáló akciók is megvalósulnak 2020. év végéig. **A város Környezetvédelmi Programja 2020-as időtávig került felülvizsgálatra**, 7 környezeti elemhez rendelt rövid-, közép-, és hosszú távú célokat. A célkitűzések érintik az épített környezeti infrastruktúrát (közlekedés, úthálózatok, zajvédelem), a közműellátást (víz, szennyvíz, csapadékvíz vezetékek és árvízvédelmi záportározók) és a közszolgáltatásokat (hulladékkezelés, zöldfelületek).

A programban felsorolt célok eléréséhez **szükséges a közeledési infrastruktúra, a zöldfelületek, zöldterületek, az Érdligeti záportározó környékének, a tömegközlekedés, hulladékgyűjtők fejlesztése** egyaránt.

Bővíteni kell a **gépjárműmentes övezeteket** és a **közcsatornára kötött lakások** arányát. Szükséges a **magas part rekonstrukciója** és **légszennyezettség mérő állomás** létesítése.

Mindezen fejlesztések közül **folyamatban van a komplex hulladékgazdálkodási rendszer fejlesztése és klímavédelmi stratégia kidolgozása** KEHOP forrásból, mely projektek megvalósítása a **2020-21. évek legfontosabb feladata**, illetve a Modern Városok Program projekt keretében a **csapadékvíz elvezető rendszer korszerűsítése**, mely projekt megvalósítása a **2020-24. időszakban lehetséges**.

A további fejlesztésekre a **2021. utáni Európai uniós és hazai források** rendelkezésre állása függvényében kerülhet sor.

8. Közbiztonság

Az Érdi Járásban a százezer lakosra jutó regisztrált bűncselekmények száma 2016-ban 20.337 volt (forrás: KSH), ezzel Érd térsége a legrosszabb ilyen mutatóval rendelkező járárok közé tartozik. Érden Rendőrkapitányság működik, a környező településeken, Tárnokon, Diósdon és Százhalombattán rendőrőrsrel. A közbiztonság javítása fontos tényező a lakosság életminősége szempontjából, mely közvetetten a munkaerő kínálat alakulására is hosszú távú hatással bír.

Érden a polgárőrség megszervezése már közvetlenül a rendszerváltás után elindult. Az érdi polgárőr hagyományok jelentősek, a polgárőrség komoly szerepet vállal a település közbiztonságának javításában. A lakosság önvédelmi felkészítésében az ÉRD-SZEM program keretében nyújt segítséget az Érdi Városi Polgárőr Egyesület.

Az önkormányzat polgárőrséggel ápolta kapcsolatainak fenntartása és megerősítése, a polgárőrség munkájának lehetőségeihez mért támogatása fontos önkormányzati feladat.

A város- és közterület fejlesztési projektek tervezése esetén szükséges a közbiztonság szempontjainak figyelembe vétele már az építészeti tervdokumentáció kidolgozása során. Szükséges a munkába a rendőrség és a polgárőrség szakembereinek bevonása. Kiemelten igaz ez a városi alközpontok fejlesztése esetén, fontos előre átgondolni és megtervezni az esetlegesen szükséges új

alközponti rendőrségi épületek elhelyezését, erről megfelelő időben egyeztetéseket folytatni az Érdi Rendőrkapitánysággal. Hasonlóan érzékeny terület a közvilágítási rendszer fejlesztése, modernizációja, valamint a térfigyelő kamerarendszer további kiépítése.

9. Civil szervezetek

Érd MJV Önkormányzata hagyományosan elismeri a civil szervezetek helyi közösségben betöltött szerepét, és **partnerségre törekszik a település önszerveződő közösségeivel.**

Érd Megyei Jogú Város Önkormányzat Közgyűlésének 4/2007. (II.26.) önkormányzati rendelete határozza meg a civil szervezetek önkormányzati támogatásának szabályait, melyek alapján **az önkormányzat évente pályázati kiírásokat tesz közzé a civil szervezetek támogatására.**

Cél a **civil szervezetekkel történő együttműködés további erősítése, a civilek minél szélesebb körű bevonása a lakosságot érintő fontos döntésekbe.** A fontos, a lakosságot leginkább érintő jogszabályok és stratégiák elfogadását minden esetben partnerségi egyeztetéseknek kell megelőznie.

10. Vagyonhasznosítás, ingatlangazdálkodás

Érd Megyei Jogú Városa méretéhez, megyei jogú városi státuszához mérten nem rendelkezik nagy forgalomképes ingatlanvagyonnal.

Az önkormányzat tulajdonában álló **belterületi beépítetlen ingatlanok viszonylag nagy számban állnak rendelkezésre,** az önkormányzat nyilvántartása alapján több mint 250 ilyen ingatlan van a településen. Ezen ingatlanokra jellemző, hogy általában nem alkotnak egységet, elszórtan helyezkednek el, illetve **méretük viszonylag kicsi, csak 9 esetben haladja meg az 1 ha-t.** Mindez erősen korlátozza hasznosíthatóságukat is.

Az ingatlangazdálkodási döntések megalapozása érdekében **szükséges a legnagyobb méretű ingatlanok fejlesztési lehetőségeinek egyedi vizsgálata,** az elvi hasznosítási lehetőségek összevetése a vonatkozó szabályozással, szükség esetén a szabályozók felülvizsgálata.

Érd MJV tulajdonában kevés külterületi ingatlan áll, melyek közül a beépítetlen **külterületi ingatlanok** jelentős része az önkormányzat nyilvántartása alapján szántó művelési ágú. A külterületi ingatlanok hasznosítását nagyban nehezíti a központi szabályozási környezet. Amíg a település területén jelentős számú belterületi, beépítetlen ingatlan található, addig a Földhivatal csak különösen alapos indokkal engedi kivonni a művelésből a termőföldeket. Az önkormányzatok részére termőföld vásárlása egyéb hasznosítás céljából csak korlátozott esetben engedélyezett.

Lehetőség szerint még **a 2020. évben szükséges a külterületi ingatlanok állományának hasznosíthatósági szempontú vizsgálata**, melyet a Polgármesteri Hivatal illetékes szervezeti egységei végezhetnek el. A felmérés során vizsgálni szükséges, hogy mely ingatlanok hasznosítását akadályozza védettség (pl.: Natura2000, régészeti lelőhely, stb.), illetve a szilárd burkolatú úttól, közművektől való nagy távolság. Az így kiválasztott ingatlanok vonatkozásában két ütemű fejlesztési koncepció alkotás javasolt.

Lehetőség szerint még **a 2020-21. években szükséges a Külterületi ingatlanfejlesztési koncepció I. ütemének szakértővel való előkészíttetése**, melynek keretében elsősorban a terület piaci hasznosíthatóságának feltételeit, a lehetséges fejlesztési módokat szükséges vizsgálni. A 3.10 fejezet részletes tematikát tartalmaz a vizsgálat tartalmára vonatkozóan.

A koncepció I. üteme alkalmas arra, hogy az önkormányzat döntéshozói áttekinthessék az adott területben rejlő piaci lehetőségeket, a fejlesztés megvalósíthatóságának jogi, gazdasági, ingatlanpiaci körülményeit. Mindezek alapján **az önkormányzat dönteni tud, hogy saját beruházásban kívánja-e a területet fejleszteni, vagy ingatlanberuházó részére értékesíti.** Az ingatlan értékesítése természetesen a művelésből való kivonást követően lehetséges. Ekkor lehetséges döntést hozni a fejlesztés forgatókönyvéről is. **A döntést követően szükséges a vonatkozó szabályozók, elsősorban a településszerkezeti terv és a helyi építési szabályzat felülvizsgálata.**

A fentiekben vázolt önkormányzati döntéseket, valamint a szabályozók módosítását követően van lehetőség a **Külterületi ingatlanfejlesztési koncepció II. ütemének szakértővel való előkészíttetésére**, lehetőség szerint még a **2021-**

22. években. A koncepció II. ütemének már konkrét építési, közlekedés és közterület fejlesztési, illetve közműfejlesztési programot kell tartalmaznia, illetve becslést kell tartalmaznia a szükséges beruházások költségére is. A 3.10 fejezet részletes tematikát tartalmaz a vizsgálat tartalmára vonatkozóan.

Amennyiben az önkormányzat a terület fejlesztés előtti értékesítése mellett dönt, a koncepció lehetőséget teremt arra, hogy a potenciális beruházók a beruházás ütemezhetőségéről és forrásigényéről azonnal képet kaphassanak, így **versenyelőnyre tesz szert a koncepcionálisan kevésbé előkészített fejlesztési területeket kínáló önkormányzatokkal vagy akár piaci szereplőkkel szemben.** A potenciális beruházó így képes a gyors és megalapozott beruházási döntés meghozatalára.

A csekély **nem lakás célú helyiségállomány** nem elégséges ahhoz, hogy hasznosításával jelentős változást lehessen kezdeményezni a település gazdaságában. Értékesítésük elsődlegesen akkor javasolható, amennyiben az ingatlanok nagyobb volumenű beruházásba kerülnek bevonásra.

Egy településen a **bérlakások** rendelkezésre állása, elérhetősége hozzájárul a munkaerő mobilitásához, ezáltal a gazdasági aktivitást ösztönző tényező. Mindezek alapján a bérlakás állomány fejlesztésével az önkormányzat is **hozzájárulhat Érd munkaerő piaci viszonyainak javításához.** A bérlakás állomány fejlesztésébe, amennyiben rendelkezésre fog állni, mindenképpen szükséges támogatási forrásokat bevonni.

Érd MJV önkormányzata nem bővelkedik a fejlesztési célokra sokrétűen hasznosítható ingatlanokban. Mindezek alapján **fontos feladat az önkormányzati tulajdonú ingatlanok állományának fejlesztése,** melynek eszköze elsődlegesen az **ingatlanvásárlás és ingatlancsere** lehet. Az ingatlanvásárlás forrása egy-egy a település számára értékes ingatlan megvásárlásához – pl.: olyan telek, mely már meglévő telekkel történő telekegyesítést követően nagyobb léptékű fejlesztésre ad lehetőséget – lehet más, kevésbé jól hasznosítható ingatlanok értékesítéséből származó bevétel is. Természetesen ingatlancserére is elsősorban olyan esetekben érdemes sort keríteni, amikor a cserével önkormányzati tulajdonba kerülő ingatlan már meglévő ingatlanokkal együtt – pl.: telek egyesítést követően – képezhet nagy fejlesztési potenciállal bíró értéket.

Ezzel együtt ingatlancsere csak különösen indokolt esetben lehet opció, mivel ÁFA-fizetési kötelezettség terheli.

11. Gazdaságélénkítés, munkahelyteremtés

Gazdaságfejlesztés

Érd MJV gazdasági programjának legfontosabb célja **a gazdaság élénkítése, aktivizálása, ezáltal a gazdasági szereplőktől származó helyi adóbevételek szintjének jelentős növelése, mely együtt jár új munkahelyek teremtésével.**

Egyértelmű, hogy a fentiekben taglalt támogató környezet nem állhat elő egy-egy gazdaságélénkítő projekt megvalósításával, ahhoz **komplex szemléletmódra van szükség**, az előző, 10. pontban foglalt területek összehangolt fejlesztésével. Érd MJV számára a gazdaságélénkítés, munkahelyteremtés szempontjából kiemelt jelentőséggel bír a **további külterületi iparfejlesztés ösztönzése.**

Hasonlóan lényeges, hogy Érd MJV Önkormányzatának együtt kell működnie az ipartelepítésre alkalmas területeket fejlesztő, az önkormányzattól független szereplőkkel is. A 7. sz. főút mentén **kb. 40ha nagyságú területen a NIPÜF beruházásában gazdaságfejlesztési terület előkészítése történik** (közműépítés, illetve a 7. sz. úton körforgalom építésének előkészítése). A fejlesztés vonatkozásában nélkülözhetetlen a NIPÜF-fel történő együttműködés.

Hasonlóan fontos a **hatályos ITS-ben szereplő nagy gazdaságfejlesztési célú projektek**, mint a DILK-Duna Intermodális Logisztikai Központ kialakítása és az érdi nagybani piac **megvalósításának felülvizsgálata még a 2020. évben**, amennyiben lehetséges, megvalósításuk előremozdítása.

A megfelelő kül- és belterületi fejlesztési területek biztosításához fontos a megfelelő telekméret is, ezért fontos és szükséges a **telek elaprózodottság mérséklése**. Az elaprózodottság mérséklése alapvetően telekegyesítések, telekvásárlások és ingatlancserék alkalmazásával lehetséges. A szükséges források megteremtéséhez bevételek szerezhetőek az önkormányzat szempontjából kevésbé jól hasznosítható ingatlanok értékesítésével.

Érden, az Elvira majorban működik a **Magyar Kertészeti Szaporítóanyag Nonprofit Kft. telephelye**. A telephelyen fontos génbanki ültetvények találhatóak, melyeket a Magyar Kertészeti Szaporítóanyag Nonprofit Kft. a Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ kutató munkatársaival együttműködve gondoz. A telephelyen

jelentős K+F tevékenység zajlik. A génbankot természetesen minden lehetséges eszközzel óvni kell, azonban **vizsgálandó az agrárgazdaság területén az együttműködés lehetősége**, ha mód van rá **felsőoktatási intézmény bevonásával**.

Jelenleg **bizonytalan a megvalósítása a Gulyás tanya területére tervezett innovációs központnak**, mely Pest megyei pályázat keretében kerülne megvalósításra. Fontos a projekt kapcsán **mielőbb egyeztetést kezdeményezni a Pest Megyei Önkormányzattal**, és **amennyiben lehetőség van rá, megvalósítani** a projektet.

A gazdaságélénkítés fontos, gyakorlati feladata, mellyel kapcsolatban **már az idei évben lépéseket szükséges tenni**, az önkormányzat befektetés-ösztönzési tevékenységének fejlesztése, a befektetői igények becsatornázása az önkormányzat működésébe, különös hangsúllyal az ipari parki és logisztikai fejlesztések vonatkozásában. A feladat hatékony ellátása érdekében **külön szervezeti egység kialakítására van szükség a Polgármesteri Hivatal szervezeti struktúrájában**.

A Főváros irodapiaca láthatóan **egyre inkább telítetté válik**, a belvároshoz közeli, személygépkocsival és tömegközlekedéssel is jól megközelíthető, nagy volumenű irodafejlesztésre használható telkek kínálata beszűkült. A **nagy befogadóképességű irodaházak fejlesztésére alkalmas ingatlanok piacán Érd megjelenhet** a fővárosi külső kerületek versenytársaként.

A piaci lehetőség kihasználásához első lépésként szükséges a nagyméretű, irodafejlesztésre alkalmas **beépítetlen területek felmérése, abból egy ingatlan portfólió összeállítása, még a 2020. évben**. A portfólióban megjelenő ingatlanok vonatkozásában szükséges a vonatkozó szabályozók áttekintése, elsődlegesen a **beépíthetőségre vonatkozó szabályok vizsgálata. A telkek beépíthetőségére vonatkozó szabályozókat a beruházások szempontjából a lehető legkedvezőbb formában szükséges meghatározni**, a szükséges módosításokat még a **2020-21. években végre kell hajtani**. A szabályozók felülvizsgálatát követően az ingatlan portfólió befektetőknek történő kiajánlását szükség szerint **ingatlanfejlesztés, ingatlanértékesítés területén tapasztalt piaci szakértő bevonásával** kell megvalósítani.

Az önkormányzat célja a **helyi kereskedelem és szolgáltatásnyújtás ösztönzése, identitás erősítő szolgáltatások támogatása**. Ennek legfontosabb elemei a **helyi hagyományokra épülő kézműves, és művészeti termékek, illetve a helyi mezőgazdaság termékei**.

A településen **folyamatban van több jelentős magánerős beruházás**, melyek megvalósulásuk esetén érdemben járulnak hozzá a település gazdasági fejlődéséhez, munkahelyek teremtéséhez, ezen beruházások megvalósulását az önkormányzat lehetőségeihez mérten támogatja.

Üzleti infrastruktúra fejlesztésére, illetve vállalkozói park kialakítására irányuló projektek vannak jelenleg megvalósítás alatt Érden, VEKOP, illetve Pest megyei támogatási forrás felhasználásával. A 2020-21. évek legfontosabb feladata ezen projektek megvalósítása. További fejlesztési projektek a 2021. utáni Európai uniós és hazai támogatási források felhasználásával valósíthatók meg.

Turizmusfejlesztés

Érd jelenleg nagyon alacsonyszintű turisztikai forgalommal rendelkezik, az idegenforgalmi adóból származó bevételei minimálisak. Az önkormányzat elkötelezett a turizmus alapjainak megteremtésében, a turisztikai attrakciók fejlesztésével **új gazdasági szereplők jelenhetnek meg a településen**, különösen a szálláshely, vendéglátás és egyéb kapcsolódó turisztikai szolgáltatók személyében, és ezzel **jelentősen növelhetők a turizmusból származó bevételek** az önkormányzati költségvetésben.

A turizmus fellendítésével kapcsolatos feladatok összefogása, tervezése és végrehajtása érdekében szükséges egy feladatorientált **szervezeti egység kialakítása** akár az önkormányzaton belül, vagy az önkormányzattal szorosan együttműködő civil szervezet formájában. Működése **Turisztikai Desztináció Menedzsment (TDM) szervezetek mintájára** határozható meg, a szakemberek kiválasztásánál TDM ismeretekre és helyismertre is szükség van.

A turizmus alapjainak megteremtéséhez szükséges egy konkrét fejlesztési irányokat és lépéseket összegző **akcióterv összeállítása**. Az akcióterv tartalmazza a település turisztikai potenciállal bíró adottságainak leírását, a kijelölt célokat és a célok elérése

érdekében szükséges, egymásra épülő beavatkozásokat ütemezéssel és a források megjelölésével. Az akcióterv részeként vagy külön dokumentumban **meg kell tervezni a település arculatát és turisztikai brandjét**, mely Érdet, mint turisztikai fogadó területet rögzíti a potenciális látogatókban. Fontos szempont, hogy a településképi előírásokkal (HÉSZ, arculati kézikönyv) és a városmarketinggel összhangban készüljenek el a tervek.

Szintén az akcióterv részeként vagy önálló (tájékoztató) kiadványban állítható össze a város **attrakcióeltára**, mely a fejlesztések előtti és utáni állapotokat is összegzik, valamint az attrakciókat mintegy felfűzve kijelölhető egy **fő turisztikai útvonal, mely érinti a főbb vonzerőket és tematikus sétákat kínál a látogatóknak, a lakosságnak**.

Az Önkormányzat 2013-ban létrehozta az Érdi Települési Értéktárat, valamint civil kezdeményezésre megalakult az Érdi Hungaricum Klub, melyek a településen fellelhető tárgyi és szellemi, természeti és kulturális értékeit gyűjti össze. Az értékek számbavétele a lakóhelyhez kötődést, a helyi közösségek együttműködését erősíti. A minden tavasszal megrendezésre került Nyitnikék rendezvényen kívül kevés lehetőség áll rendelkezésre az értéktár megismertetésére, így az önkormányzat (a turisztikai szervezet) és a klub együttműködésével az **Érdi Települési Értéktár népszerűsítő programcsomag** dolgozandó ki.

A **turisztikai hálózatos rendszerekben való megjelenés erősítése** egyrészt Érd elérhetőségét és az attrakciók megközelíthetőségét is javítja, másrészt önálló turisztikai értékkel bírnak és önmagukban is forgalmat generálnak.

A turisztikai szolgáltatók megjelenése elősegíthető attrakciók fejlesztésével, a turisztikai termékpaletta szélesítésével. Az adottságok, a lehetőségek és a kereslet függvényében a teljesség igénye nélkül **az alábbi turisztikai tématerületek fejlesztése valósulhat meg Érdén:**

- 1. Ófalu és a Duna-part fejlesztése** – komplex akcióterület, a Modern Városok Program keretében támogatott fejlesztés, **megvalósul 2021-24. között.**
- 2. Velencei út mentén a vasút által határolt területek fejlesztése, a** Modern Városok Program keretében jelenleg szabadidőközpont és

szálláshely fejlesztés a Velencei út mentén elnevezésű projektként került támogatásra, **megvalósul 2021-24. között.**

- 3. Érdligeti záportározó és környezete turisztikai fejlesztése,** a Modern Városok Program keretében **2021-24. között valósulhat meg.**
- 4. Szapáry kastély** – kulturális turizmus, szálláshelyfejlesztés. A 2021-27. közötti Európai uniós vagy hazai támogatási forrásokból valósulhat meg.
- 5. Fundoklia-völgy** ökoturizmus. Fejlesztés irányok kidolgozása szükséges. Érd természeti értékeit összekötő városi turistaút kijelölése (Volt honvédségi területeken lévő levendulástól a Fundoklia völgy érintésével a Duna partig).
- 6. Rendezvényturizmus** – jelentősége nem csak a **turisztikai látogatottság** élénkítésében mutatkozik meg, hanem a **helyi lakosok identitását is erősíti**, és szabadidős programokat kínál számukra. Továbbá **a városmarketing és a turisztikai arculat kialakításának egyik hatékony eszköze** a tematikus rendezvények lebonyolítása. **2021-27. közötti Európai uniós vagy hazai támogatási forrásból** valósítható meg.

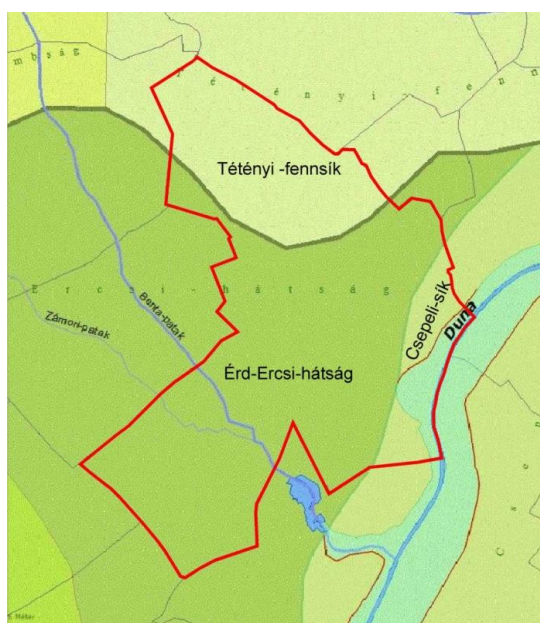
A gazdasági program legfontosabb fejlesztési területei a 3 fejezetben kerülnek bemutatásra. Az egyes fejlesztési projektek forrásait, ütemezését összefoglalóan a 4. fejezet tartalmazza.

1. HELYZETELEMZÉS

1.1 A KÖRNYEZET, A TÁRSADALOM, A GAZDASÁG ÉS AZ ÖNKORMÁNYZATI INFRASTRUKTÚRA HELYI ADOTTSÁGAI

1.1.1 Környezet

Érd közigazgatási területe természetföldrajzi szempontból három kistáj területén fekszik. Érd északi része a Dunántúli-középhegység nagytáj, Dunazug-hegyvidék középtáj, Tétényi-fennsík kistáján, középső és déli része az Alföldi nagytáj, Mezőföld középtáj, Érd-Ercsi-hátság kistáján, a Duna menti területei pedig az Alföldi nagytáj, Dunamenti-síkság középtáj, Csepeli-sík kistáján található (lásd 1. ábra).

1. ábra Földrajzi tájak elhelyezkedése Érd közigazgatási területén (forrás: www.gis.teir.hu)

A város a Mezőföld északi peremén és a Budai-hegység déli vonulatai között elterülő Érdi-fennsíkon és a hozzá csatlakozó Tétényi-fennsíkon terül el. Érd természetes keleti határa a Duna, mely észrevehetően zárja le a Budai-hegység déli részétől elválasztó Hosszúréti-völgy és a Benta-patak által határolt tájat.

Érd természetföldrajzi különlegességei között a Fundoklia-völgy vált világhírűvé az érdi paleolitikori vadásztelep, a Neander-völgyi ősember egykori tanyájának ásatása nyomán.

Az alaphegységet triász, karbonátos képződmények alkotják, a felszínt miocén homokos kavics, túlsúllyal szarmata mészkő, felső-miocén-pannóniai üledéksorok építik fel. Az enyhe völgyeléseket, vágákat -1,5 m vastag lejtőüledékek borítják.

Éghajlatát tekintve mérsékelt meleg, száraz éghajlatú. Az évi középhőmérséklet a kontinentális éghajlatnak megfelelően alig tér el az országos átlagtól, s 10,5 °C körül van. Érd térségében a napsütéses órák évi száma 2000 óra körüli, az évi középhőmérséklet 9,9-10,0°C. Az uralkodó szélirány az északnyugati, átlagos szélessége 3,5-4 m/s között változik. Az évi csapadékmennyiség 543 mm, a területen az országos átlagnál jóval gyakoribbak aszályok. Érd nagy területe, a több mint 60 km²-re való kiterjedés miatt jellemző az időjárás gyors, mozaikszerű változékonysága.

A közigazgatási terület vízfolyásai közül jelentősebbek a Benta-patak, a mellékvize a Zámori-patak, a Sulák-csatorna és a Bara-csatorna. A várost délkeleti irányban a Duna határolja, mely egyben valamennyi kisvízfolyásának befogadója.

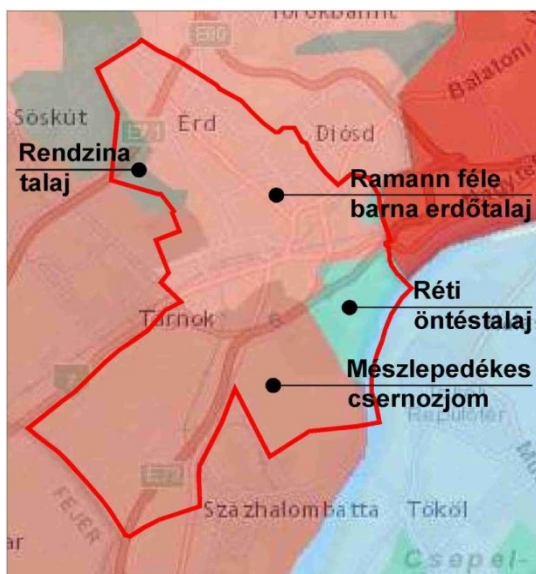
Felszín alatti vizek közül talajvíz a peremi lejtőkön található, 4-6 m mélységben, mennyisége nem jelentős. A rétegvíz-készlet csekély, akárcsak az artézi kutak száma. Mélységük 100 m körüli, de a peremen sokkal mélyebb kutak is vannak, amelyek vízhozama is tekintélyes. Érd-Ófaluban előzetes szakértői vélemények figyelembevételével 1986-ban 800 méter mélységű kutatófúrást készítettek, mellyel termálvizet találtak. A kútból kikerülő víz hőfoka 41-42°C körül mozog. Forrásokkal kapcsolatosan sem a környezetvédelmi koncepció, sem a településrendezési terv nem tartalmaz információt, ez irányú felmérés nem készült a településen. A Badacsonyi, Kadarka utca egyes lakó ingatlanjainál időszakosan források megjelenése tapasztalható. Mivel a jelenség visszatérő, célszerű lenne felmérést készíteni róla.

Az ófalusi fürdőt a jelenlegi tulajdonos nem üzemelteti, a fürdő zárva van. A fürdőt is ellátó elavult hideg és melegvizes kutakat az önkormányzat újrafúratta, és a vízkivételi jogokat megszerezte (a hidegvizes kút Ófalu központjában a Római út

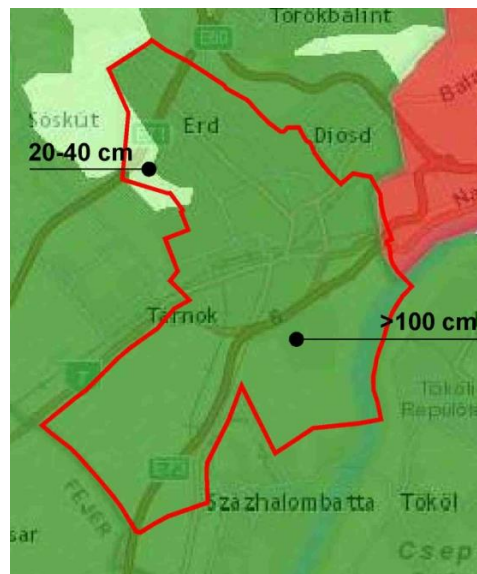

mentén, a melegvizes kút a Duna parthoz közel a volt téglagyári terület mellett található.

Érd
és
társ-
ter-
sége
nek
talaj
visz-
ony-
ait a
2.
ábra

mutatja
2. ábra Genetikai talajtípus térkép (forrás: <http://maps.rissac.hu/agrotopo/>)

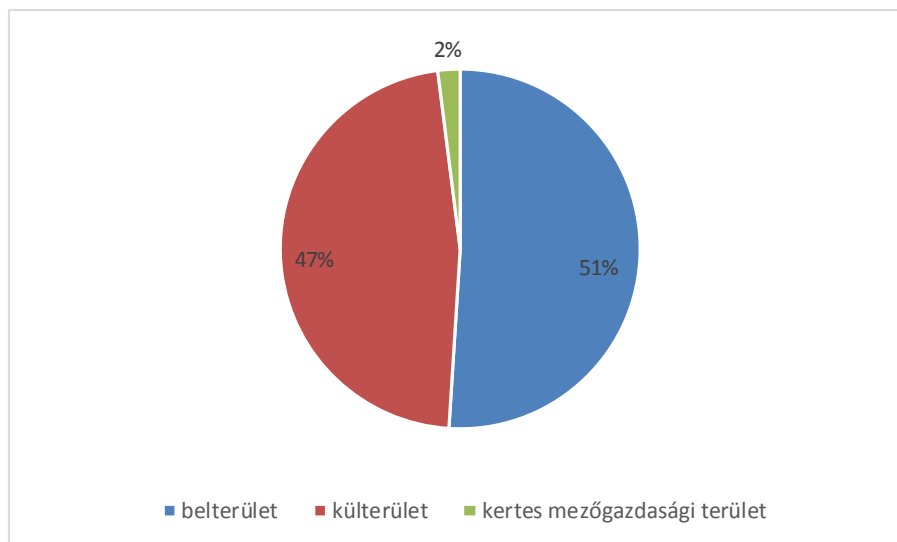

3. ábra Termőréteg vastagsága (cm) (forrás: <http://maps.rissac.hu/agrotopo/>)

be. Látható, hogy a város legkiterjedtebb talajtípusa a Ramann féle barna erdőtalaj. Érd alatt és attól D-re mészlepedékes csernozjom talajok képződtek. A löszös üledéken képződött, vályog mechanikai összetételű barnaföld vízgazdálkodása kedvező, jellemző rá a nagy vízraktározó képesség. A Duna mentén réti öntéstalaj, továbbá a Sós-kúttal határos közigazgatási határ mentén rendzina talaj található. Érdtől D-re mészlepedékes csernozjom talajok képződtek. Ennek a talajtípusnak a vízgazdálkodása szintén igen jó, mert minden szintjének kiváló a vízáteresztő és víztároló képessége.

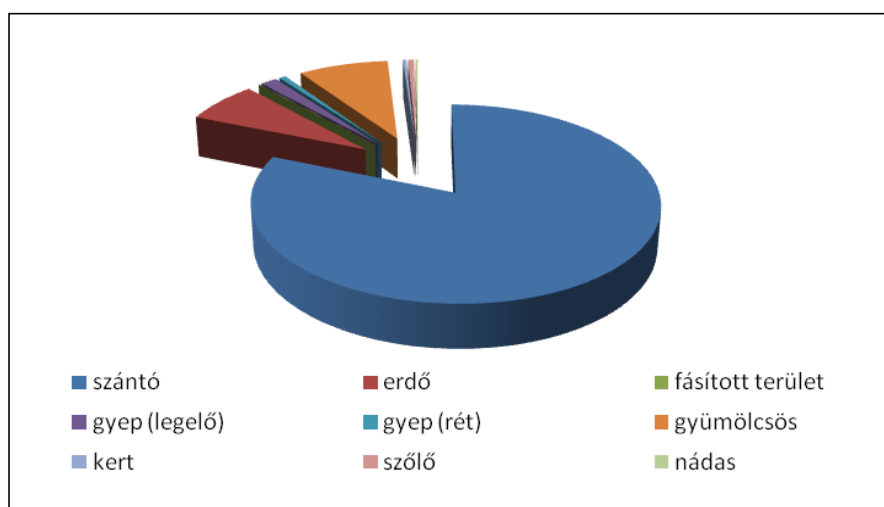
Az Érd-Tétényi-fennsík legfontosabb ásványi nyersanyaga a szarmata mészkő, melyet építőanyagként elterjedten hasznosítanak.

A terület a Mezőföld flórajárás része, természetes növénytakasulásai közül kiemelkednek a tölgy-kőris-szil ligeterdők (Quercus-Ulmus), a gyöngyvirágos-tölgyesek (Convallaria-Quercus danubialis) és a tatárjuharos löszpusztai tölgyesek (Acer tataricum-Quercus), a nyílt takasulások között a löszpusztarétek.

4. ábra Közigazgatási terület megoszlása

Érd MJV a Budapesti Agglomeráció délnyugati szektorában helyezkedik el. Érd közigazgatási területének kevesebb, mint a fele külterület. A közigazgatási terület több, mind felét kitevő belterületi részt —kivéve a városközpontot— kertvárosias, családi házas területhasználat jellemzi. A települést K-Ny-i irányba tagolja több fő közlekedési út (M6, M7 autópályák, 6.sz. és 7.sz. főutak) és két vasútvonal. Külterületi területek a település déli és dél-nyugati részén találhatóak. A település északi-, észak-keleti- és észak-nyugati részén —rövid szakaszok kivételével— a közigazgatási határ megegyezik a beépítésre szánt területek határával.

5. ábra Művelési ágak megoszlása a külterületen

A külterületi területek döntő hányada szántó terület (külterület 81%-a, közigazgatási terület 35%-a). Természeti adottságainál fogva a domboldalak, termékeny talajaik

révén alkalmasak a gyümölcs és szőlőtermelésre. Bár szőlő csak a külterület 1%-át borítja, de ennek ellenére megbecsült kultúrája a térség lakosságának, akárcsak a gyümölcsstermesztés (külterület 8%-a, közigazgatási terület 4%-a). Országosan ismert az érdi barack és az érdi bőtermő meggy. A mezőgazdasági területeken a tájhasználat, az ökológiai érzékenység és tájképvédelem szempontjai alapján az alábbi sajátos mezőgazdasági tájhasználatú területek különböztethetők meg:

- kertes mezőgazdasági területek (volt zártkerti területek), az Ófalu fölött lévő történeti szőlőhegy külterületi területe. (A terület északi részének kertvárosi lakóterületté történő átalakulásáról 2003-ban döntött a Településszerkezeti terv, a beépüléshez szükséges előkészítés – tömbszintű teleklalakítások, utcahálózat kialakítása, szélesítése - még nem történt meg.) Tájképvédelmi, településképvédelmi szempontból kiemelten érzékeny a Kálvária hegy platója.
- a Benta-patak és Zámori-patak menti ökológiai folyosó területére eső mezőgazdasági területek,
- az előbbiekre nem tartozó, jellemzően jó termőhelyi adottságú, hagyományos árutermelő mezőgazdálkodás területei.

A közigazgatási terület DNy-i részén, a belterülettől kb 1800 m-re, mezőgazdasági területekkel körülölelten helyezkedik el a volt TSZ központ, az Elvira major. A major területén jelenleg az Állami Gyümölcs- és Dísznövénytermesztési Kutató-Fejlesztő Közhasznú Nonprofit Kft. telephelye működik. (Az Intézet az 1950-ben alapított Kertészeti Kutató Intézet Gyümölcsstermesztési Főosztályának és Dísznövénytermesztési Osztályának jogutódja.) Az Elvira majorban kísérleti ültetvények, a gyümölcs génbank, a tárolástechnológiai laboratórium és az üzemi tárolók találhatók. Itt őrzik a vírusmentes törzsültetvényeket is.

Az erdősültség (külterület 7%-a, a közigazgatási terület 3%-a) rendkívül alacsony a közigazgatási területen. Erdőterületek zöme a Duna menti területeken található: a Beliczay-szigeten, a hullámtéri erdők. Nagyobb kiterjedésű erdőterületek találhatók még a Kakukk hegyen, az M6 és Budafoki út közötti területen, és a Tárnoki úttól délre, valamint a település északi, északnyugati szélén, amely 2014 őszén közigazgatási határ módosítás során került Érdhez Sóskúttól.

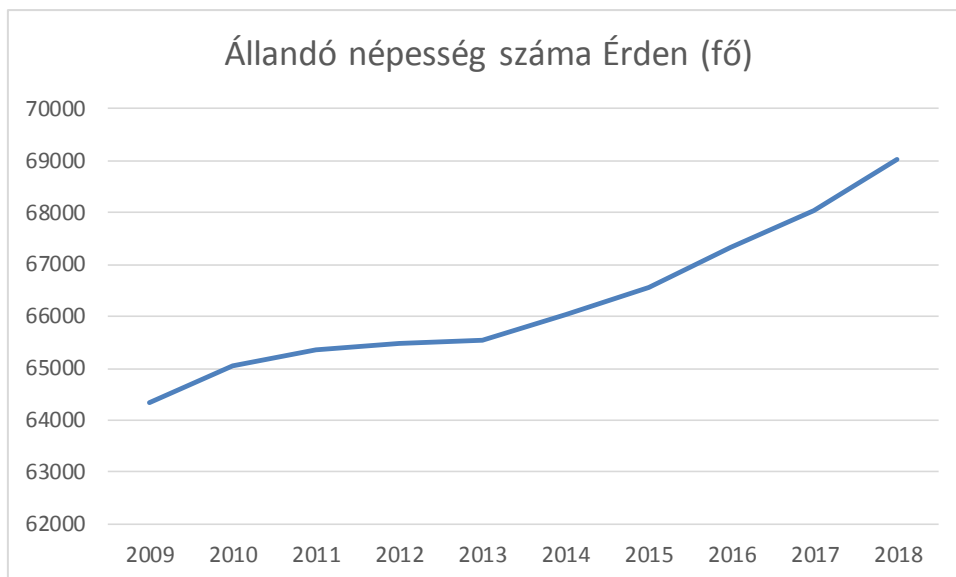
Az erdőterületek elsődleges rendeltetés szerinti gazdasági és védelmi rendeltetésűek a közigazgatási terület erdőterületei (az egyes területek elsődleges rendeltetés szerinti besorolását a TK- 9. tervlap tünteti fel a fejezet végén.) Megjegyzendő, hogy a természetvédelmi védettség alatt álló Beliczay sziget erdőterületeinek jelentős része nem védelmi, hanem gazdasági rendeltetésű, ami az itt levő természeti értéke szempontjából kedvezőtlen.

1.1.2 Település társadalma

Demográfia, népesség

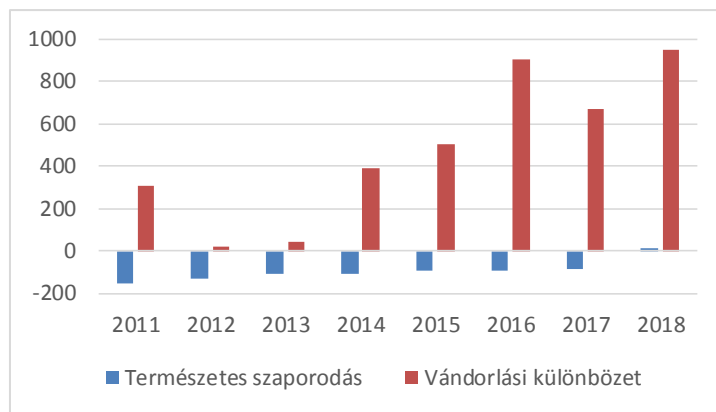
Az ország meghatározó demográfiai trendjei – a népesség csökkenése, az egyszemélyes háztartások számának növekedése és az előregedés – Érde város esetében korlátozottan érvényesülnek. Az ország egészére jellemző népességcsökkenés Érdnél nem követhető nyomon az elmúlt 10 év statisztikai adatait tekintve. (6. ábra) A város állandó népessége 2017-ben 68.039 fő, 2018-ban 69.019 fő volt, míg 2009-ben 64.350 fő , ami 7,2%-os növekedést mutat. A 2012-ig tartó csökkentő tendenciájú népességnövekedés üteme 2013-ban dinamikusabbá vált, azóta az éves népességnövekedés átlagosan 690 főt jelent. (T-1. táblázat). Ezzel kiemelt helyet foglal el Érd a megyei jogú városok között, a 2011-es népszámlálás során mért népességszámhoz képest a legnagyobb mértékben Érden nőtt a lakónépesség száma, miközben a vizsgált időszakban Érd mellett csupán a főváros, valamint Győr és Sopron esetében emelkedett a lakosság száma (T-2. táblázat, forrás: Magyarország közigazgatási helynévkönyve, 2019. január 1.). Érd népességnövekedése Pest megyei viszonylatban is jelentős, míg a 2011-től 2018-ig tartó időszakban, a megyében 5,5%-kal nőtt a lakosságszám, Érden több, mint 7,7%-kal. Tekintettel arra, hogy az Érdi járásban (Érd, Diósd, Tárnok, Százhalombatta) a népességszám növekedésének mértéke nagy hasonlóságot mutat a járásközponti megyei jogú városéval, arra enged következtetni, hogy a főváros közelsége előnyösen hat a népességszám alakulásában (T-3. táblázat).

6. ábra Érd állandó népessége az év végén, 2009-2018 (fő) (Forrás: KSH STATINFO adatbázis)

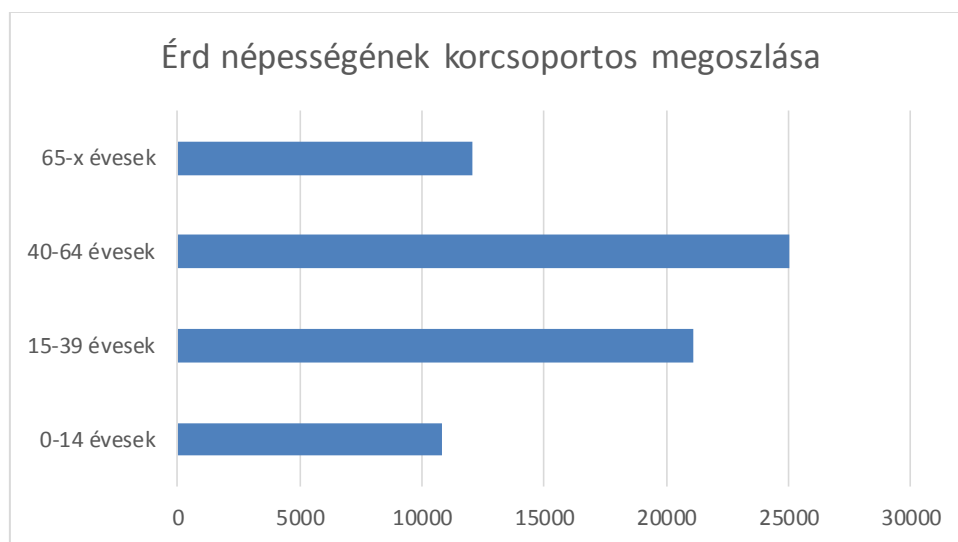
Egy település lakosságszámának alakulását az élve születések és halálozások száma, valamint a belföldi vándorlási mérlege befolyásolja. Érd esetében a népességnövekedés egyértelműen nem a természetes szaporodásnak, hanem főként a szuburbanizációs folyamatoknak köszönhető. Érd 2011. és 2018. között az élve születések száma átlagosan 600 fő körül alakul évente kisebb hullámzásokkal, míg a halálozások száma ezt meghaladja, így természetes fogyásról beszélhetünk (átlagosan 84 fővel a vizsgált időszakban). Évente átlagosan 497 esetszámú a bevándorlási különbözet (bevándorlási esetek átlaga 2424 fő, míg az elvándorlásoké 1926 fő), a 2012-ig tartó enyhe visszaesést követően a bevándorlók száma ismét jelentősen megemelkedett, mely a gazdasági válsággal magyarázható (T-4. táblázat). Ez az összefüggés magyarázza a 2013-tól megfigyelhető népességnövekedés ütemének gyorsulását is (7. ábra).

7. ábra A természetes szaporodás/fogyás és a vándorlási különbözet népességszám alakító hatása Érdén, 2011-2018 közötti (Forrás: KSH STATINFO adatbázis)

A vizsgált időszakban a város lakosságának nemek szerinti arányát a stabilitás jellemezte. A nők a város lakosságának kb. 51,5%-át, a férfiak pedig 48,5%-át teszik ki. (T-5. táblázat)

A lakónépesség korcsoportonkénti bontásából kiderül, hogy Érd lakónépessége nem követi az országos átlagot, nem jellemzi az előregedés. Jelentős a 70 év alattiak aránya, 90%, de ezen belül kiemelkedő a 15-39 évesek 35%-os aránya is, de az aktív korú 15-59 éves korosztály 62%-ban képviseli a népességet. (8. ábra, T-6-7 táblázat)

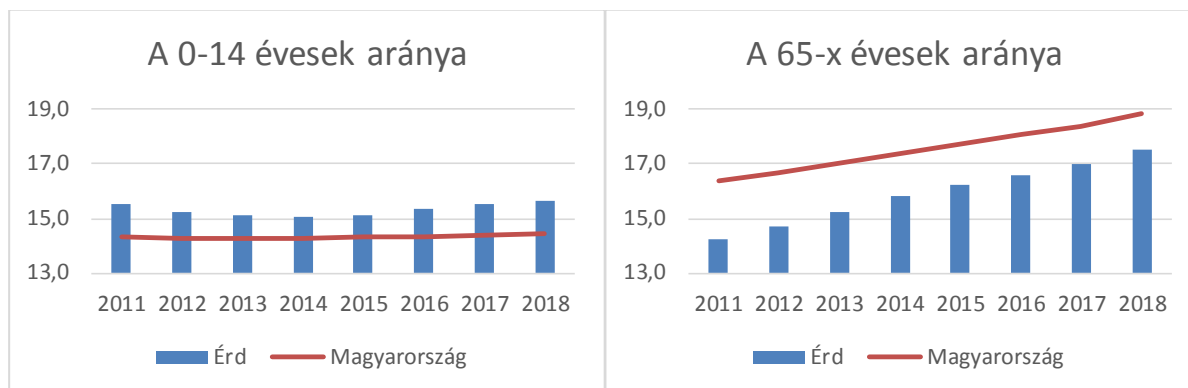

8. ábra Érd város állandó népességének korcsoportonkénti bontása (Forrás: KSH STATINFO adatbázis)

Tendenciáját tekintve a népesség korcsoportos összetétele követi az országos átlag dinamikáját. A 0-14 évesek aránya Érdén magasabb, mint az ország egészét tekintve, a 65 év felettiek aránya azonban alacsonyabb az országos átlagnál (9. ábra). Ennek

megfelelően Érd korfája az országos átlaghoz képest fiatalabb, melynek oka első sorban a bevándorlási többletnek köszönhető, mivel a településre főként fiatal házaspárok, kisgyermekes családok költöznek be. Ezzel együtt Érden az idősök aránya fokozatosan nő, és a 15-64 éves aktív korúak aránya csökken (T-7 táblázat).

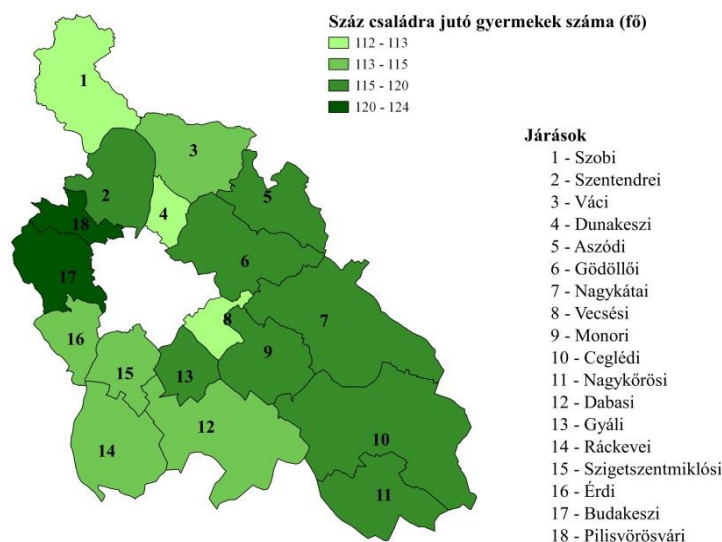
9. ábra A fiatalok és az idősök aránya az állandó népességben belül Érd és Magyarországon 2011-2018 között (Forrás: KSH STATINFO adatbázis)

Háztartások, családok

A 2011. évi népszámlálási adatok szerint Érd 23.449 háztartás és 18.032 család került regisztrálásra. A családos háztartások 81%-át alkotják házastársi vagy élettársi kapcsolatban élők, a fennmaradó 3302 házastárs egyszülős háztartás, vagyis gyermeküket egyedül nevelő szülők alkotják. 553 esetben apa gyermekkel, 2749 esetben anya gyermekkel. Az érdi háztartások 23,1%-a nem alkot családháztartást. (T-8. táblázat)

A száz családra jutó gyermekek számát vizsgálva a Pest megyei járások statisztikai adatai alapján megállapíthatjuk, hogy az Érdi járás az átlagosnál némileg rosszabb helyzetben van. Érd 100 családra jutó gyermekek száma 114, míg az Érdi járásban átlagosan 115. Ennél jobb helyzetben van a környező Budakeszi és a Pilisvörösvári járás, ahol a 120-124 a száz családra jutó gyermekek száma, de nyolc Pest megyei járásban is 115-120 közötti az érték.

10. ábra Száz családra jutó gyermekek száma 2011. (Forrás: Népszámlálás 2011., Területi adatok, 3.14 Pest megye)

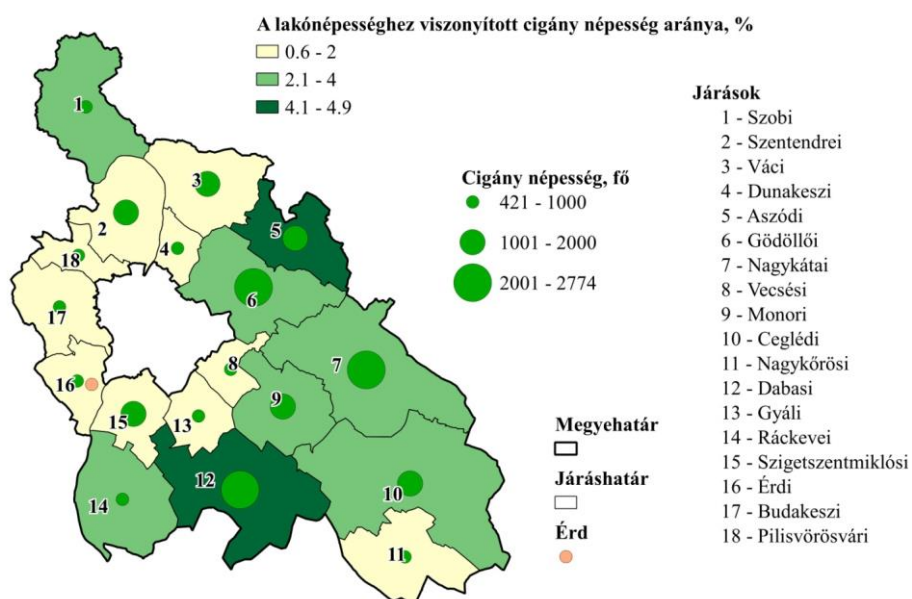
Nemzetiségi összetétel

Pest megyében a 2011-es népszámlálás adatai alapján a népesség 5,8 %-a vallotta magát valamely hazai nemzetiséghez tartozónak, 57,5%-kal többen, mint 2001-ben. A legnagyobb létszámú nemzetiségi közösségek a német, a cigány, a szlovák és a román voltak, ezek adták a hazai nemzetiségekhez tartozók kilencziedét. Érd esetében is hasonlóan alakult a nemzetiségek aránya. Sorrendben a német (1,29% a népesség arányában), cigány (1,02% a népesség arányában) és a román (0,6% a népesség arányában) nemzetiségűek voltak többségben a nemzetiségiek között.

Pest megye öt legnépesebb városát (Érd, Dunakeszi, Cegléd, Szigetszentmiklós, Vác) tekintve a nemzetiségi megoszlás különbözőképpen alakul. Három település esetében (Dunakeszi, Cegléd, Szigetszentmiklós) Érdhez hasonlóan a német, cigány és román nemzetiségük aránya a legmagasabb, de míg Cegléd esetében a nyilatkozók közül cigány nemzetiségűnek vallották magukat legtöbben, addig a másik két településen német nemzetiségűek voltak túlsúlyban. Vác esetében a cigány, német és román nemzetiségek mellett jelentős számban van jelen a szlovák nemzetiség is. (T-9. táblázat)

A kistérségi településeket tekintve Diósdon és Tárnokon szintén a német nemzetiségűek vannak legtöbben, de a szlovák, szerb és román nemzetiségek mellett jelentős számban vannak jelen a roma nemzetiségűek.

A 2011-es népszámlálási statisztikai adatok szerinti 1,02% a romák aránya Érden, ami az országos átlaghoz képest jelentősen elmarad. A 2007-es ifjúságkutatás szerinti adatokban is csak 5% körüli a romák száma Érden. A településen élő szociális szakemberek, pedagógusok szerint ettől több roma él a településen, becslésük szerint 8-15% körüli az arányuk. (Forrás: Érd Megyei Jogú Város Önkormányzatának Ifjúságpolitikai Stratégiája, 2008.) Érd Roma Nemzetiségi Önkormányzatának becsült adatai szerint a településen kb. 3000-3500 főre tehető a romák száma.

11. ábra A cigány népesség lakónépességhez viszonyított aránya a Pest megyei járásokban (Forrás: KSH Népszámlálás, 2011., Területi adatok 4.1.6.1)

A Pest megyei járásokban a cigány népesség lakónépességhez viszonyított aránya eltérő képet mutat. A Dabasi és Aszódi járásban a legmagasabb, 4,1 és 4,9% közötti az arányuk. Legalacsonyabb az arányuk a Budapest környéki járásokban, 0,6 és 2% közötti. A T-5. ábra szemlélteti a cigány népesség számát (fő) is. Ezt vizsgálva láthatjuk, hogy Érden nemcsak az országos arányhoz képest alacsony a cigány lakosság aránya, hanem a Pest megyei járásokéhoz képest is. Az alacsony

romanéességű járásokhoz viszonyítva is alacsonynak mondható Érden a romák aránya, a Szigetszentmiklósi, Váci, Szentendrei kistérségben Érdtől jóval magasabb.

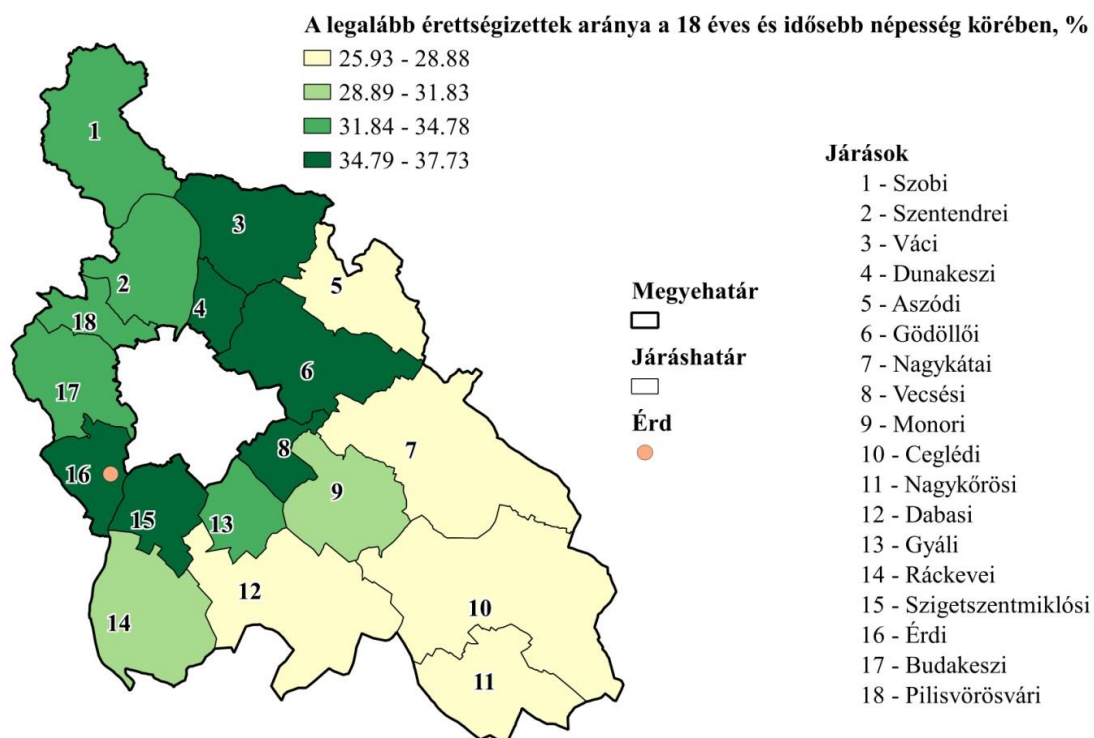
Érden 2010. októberében nyolc nemzetiségi önkormányzat alakult. Bolgár, cigány, görög, horvát, lengyel, német, ruszin és szerb. Az Érden működő roma Nemzetiségi Önkormányzat mellett egy civil szervezet is működik, az Érdi Cigánytanács Egyesület, ami komoly erőfeszítéseket tesz a roma lakosság minél nagyobb számban történő foglalkoztatására. (Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program 2013-2018)

Képzettség

Az országos átlagot tekintve a legmagasabb iskolai végzettség az elmúlt évtizedekben egyre magasabbá vált, az érettségizettek és diplomások száma folyamatosan nőtt. A foglalkoztatottság egyik befolyásoló tényezője a lakónéesség képzettségi szintje. Érden a népesség iskolázottsága magasabb, mint az országos átlag.

A településen élők között a legalább nyolc általános iskolai osztályt végzettek aránya 20% körüli. Elhanyagolható az egy általános iskolai osztályt sem végzettek aránya, 0,94%, az 1-7. osztályt végzettek aránya 10% körüli, ami már jelentősnek mondható abból a szempontból, hogy általános iskolai végzettség hiányában szinte lehetetlen elhelyezkedni a munkaerőpiacon. Ezen célcsoportok felkutatása és alapfokú képzésbe vonása alapvető célkitűzés kell, hogy legyen. Szakképzettséggel rendelkezők aránya 18% körüli, ettől néhány százalékponttal marad el a felsőfokú oklevéllel rendelkezők száma. Kimagasló az érettségizettek száma is, 31,9%. (T-10. táblázat)

A Pest megyei járások érettségizett lakóinak számát összehasonlítva azt láthatjuk, hogy az Érdi járás a járások rangsorában a harmadik helyen áll. Pest megyében csak, sorrendben a Dunakeszi és a Szigetszentmiklósi járásban él több érettségizett.

12. ábra A legalább érettségizettek aránya a 18 éves és idősebb népesség körében a Pest megyei járásokban (%) (Forrás: KSH Népszámlálás, 2011., Területi adatok)

Ha a Pest megyei legnépesebb városok között nézzük a népesség képzettségi szintjét, azt tapasztaljuk, hogy Érden a legkevesebb az általános iskolai első osztályt sem végzettek száma, közepes helyen áll az általános iskolai végzettségűek körében. Dunakeszitől elmarad Érd a felsőfokú végzettségűek arányát illetően, de a szakmával rendelkezők és érettségizettek aránya Érden magasabb.

Foglalkoztatottság

Érden a gazdaságilag aktív (15-64 éves korcsoport) népesség száma 46.112 fő, a korosztály száma 2011 óta növekszik a településen, főként a fiatalabb korszerkezetnek és a betelepülőknak köszönhetően. A gazdaságilag aktív népesség aránya viszont csökkenő tendenciát mutat, mely a kistérségi a megyei, sőt az országos adatokkal is hasonlóan 66,7% -on alakult 2018-ban (T-7 táblázat). Települési, járási szintű foglalkoztatottsági adatok csak a 2011-es népszámlálásból állnak rendelkezésre, az Érdi járásban 2011-ben a gazdaságilag aktív korú népesség 43%-a foglalkoztatott

(50.132 fő). Pest megyében a fővároshoz közelebb lévő települések esetében az átlagosnál magasabb a gazdaságilag aktív népesség aránya. Pest megyében 2019-ben az aktivitási arány (gazdaságilag aktívak aránya a 15-64 éves korú népességre vetítve) 73,7%. Ez az országos aktivitási arányt több mint 1 százalékponttal meghaladja (az országos mutató értéke 72,6%).

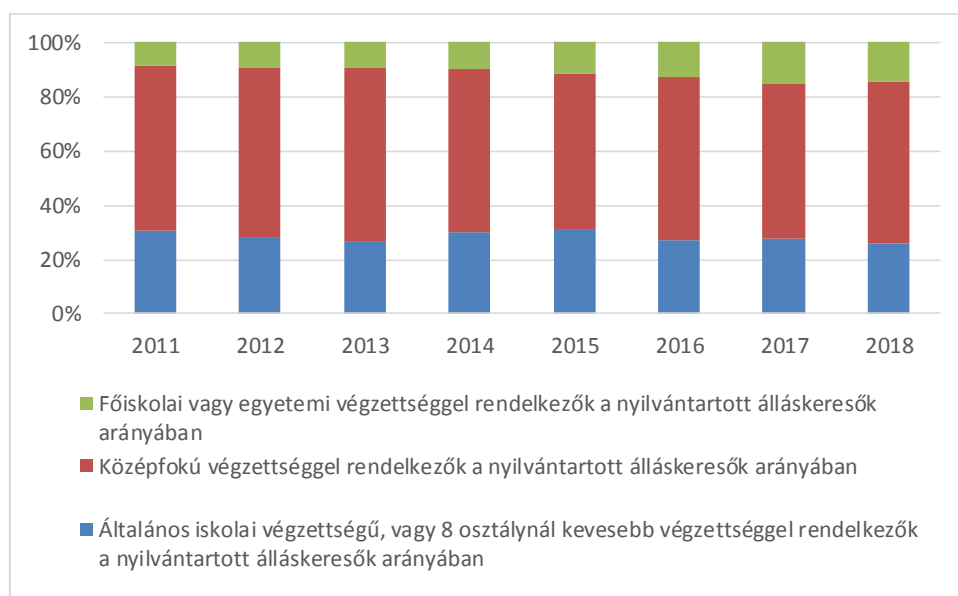
Érden a válság kezdetétől 2012-ig stagnált a munkanélküliek száma (2012-ben 1742 fő), aránya az aktív korúak körében 3,7% körül alakult, az országos értékhez (8,1% 2012-ben) viszonyítva a gazdasági válság mérsékelt hatással bírt a munkaerőpiacra Érden. A 2013-as gazdasági fellendüléssel Érden is fokozatosan csökkent a munkanélküliség, 2018-ban a 15-64 évesek körében 1,1%-os munkanélküliségi ráta volt mérhető, (összesen 501 regisztrált munkanélkülivel) szemben az országos 3,6%-kal. Az Érdi járásban Érdhez hasonló munkanélküliségi helyzet tapasztalható tendenciájában és mértékében egyaránt (2018-ban 1%-os munkanélküliségi ráta), azonban a Pest megyei munkaerőpiac kevésbé sikeresen küzdött meg a válsággal és a munkanélküliség is 2,1%-os az aktív korú népesség körében (T-11 táblázat)¹.

A nyilvántartott álláskeresőik iskolai végzettség szerinti megoszlásából látható, hogy munkahely találása a közép- és alapfokú végzettséggel rendelkezők, illetve az iskolázatlanok számára okozza a legnagyobb problémát. A képzettség szerinti megoszlás a munkanélküliek körében fluktuációt mutat az elmúlt években, mely első sorban a 2008-tól induló gazdasági világválság és az azt követő fellendüléshez köthető. Minden képzettségi fokozatú álláskeresői csoport esetén elmondható, hogy számuk a válság alatt nőtt, azt követően csökkent. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkező munkanélküliek aránya az álláskeresőik között mérséklődött a válság idején (31-ről 26%-ra), majd 2014-2015-ben arányuk megugrott 30-31%-ra. Azóta arányuk ismét csökkenést mutat az álláskeresőik között. A középfokú végzettségű munkanélküliek aránya ezzel ellentétes tendenciában változott a válság idején és azt követően (61% +/- 3%pont). A felsőfokú végzettséggel rendelkező

¹ A KSH a munkanélküliségi rátát az ILO ajánlások alapján készíti és a 15-74 éves korosztály gazdasági aktivitását veszi figyelembe. 2014 decemberétől a munkaerő-felmérés adatainak teljeskörűsítése a 2011. évi népszámlálás bázisán továbbvezetett népességszámon alapszik. Az összehasonlíthatóság biztosításához a korábbi becsléseket az új súlyszámrendszerrel 2006-ig visszamenően módosította a KSH. Tekintettel arra, hogy az Európai Unió ajánlása a 15-65 éves korosztály gazdasági aktivitásával kalkulál, a KSH STADAT táblából számított adatok is erre a korosztályra vonatkoztathatók.

álláskeresők aránya azonban 2011 óta szinten folyamatosan növekszik, 8,4-ről 14,7% ugrott meg jelenlétük a nyilvántartásban (T-11 táblázat).

13. ábra A nyilvántartott álláskeresők aránya a képzettségi fokozat szerint

Forrás: KSH STADAT tábla

Érden az álláskeresők képzettség szerinti megoszlása nem egyezik az országos adatokkal: az országban 2018-ban 43,8%-a a munkanélkülieknek legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezik (Érden 26.1%), a középfokú végzettségűek aránya 50%-os (Érden 59,1%). Az alacsony képzettségi fokú munkanélküliek arányának csökkenése és a felsőfokú végzettségűek arányának növekedése főként a közfoglalkoztatási programmal magyarázható, mely első sorban az alacsonyan képzett, tartósan munkanélkülieknek kínál munkalehetőséget, visszavezetve őket a munkaerőpiacra (T-12 táblázat).

Érd városában a legalacsonyabb a nyilvántartott álláskeresők között a szakiskolai végzettségűek aránya, a legmagasabb arányban a fizikai foglalkozásúak közt található álláskereső.

Az álláskeresők összetételét újabb elemzési szempontok bevonásával tovább vizsgálhatjuk. 2011-ben még a 31-40 éves és 50-60 éves korcsoport aránya a legmagasabb a nyilvántartott álláskeresők között. 2018-ra azonban a 61 év feletti korcsoport dominál a munkanélküliek között, ezt követik a 31-40 és 41-50 évesek

csoportja. A munkanélküliség vizsgálatában újabb fontos szempont, a munkakereséssel töltött időszak hosszának alakulása. A 180 napnál hosszabb ideje állást keresők aránya 2011 óta kb. 50% körül mozog, követve a nyilvántartott álláskeresők számának csökkenését. A tartósan munkanélküliek, azaz a legalább egy éve regisztrált munkakeresők aránya 2011 óta kis mértékű növekedést mutat (25-ről 30%-ra emelkedett arányuk az álláskeresők között, azonban az ő számuk is folyamatosan csökken, bár kisebb ütemben, mint a munkanélkülieké (T-13. táblázat)

Jövedelmi viszonyok

Érd település foglalkoztatottsági adatai országos és megyei viszonylatban is jónak mondhatók, és ebből következőleg a városban élők jövedelmi viszonyai is jók. A foglalkoztatottak száma jelentősen befolyásolja a helyi adóbevételek alakulását.

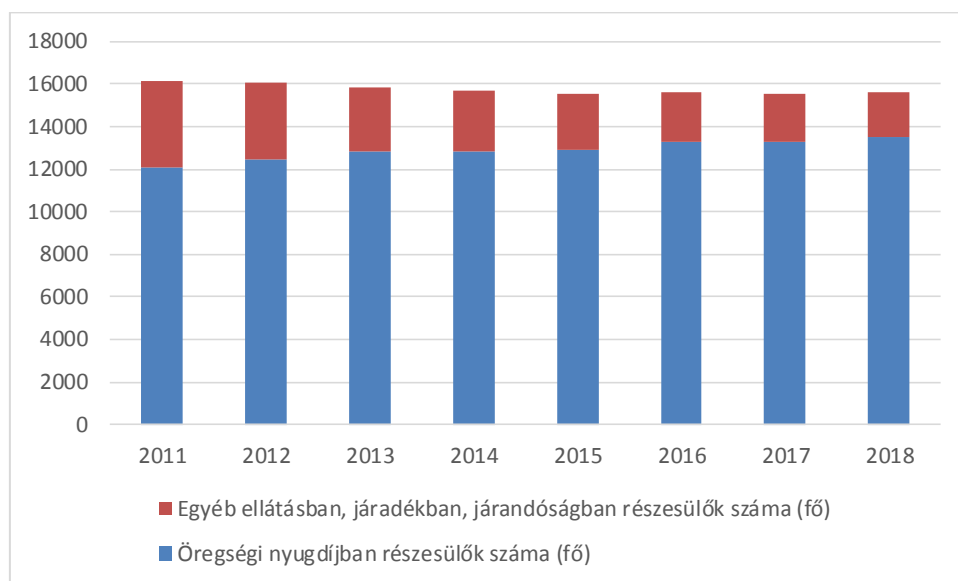
Érd jövedelmi viszonyainak vizsgálatánál Pest megye Érdet követő négy legnépesebb települését (Dunakeszi, Cegléd, Szigetszentmiklós, Vác) vettük számba. A vizsgált települések közül (Érdet is beértve) négy a budapesti agglomerációban található, míg egy (Cegléd) a megye viszonylag elmaradottabb területén helyezkedik el. Ez megfelelő összehasonlítási alapot jelent, mert így agglomeráción belüli és kívüli jövedelmi viszonyok szerinti pozicionálás történhet meg.

A vizsgált öt városban a ezer főre jutó adózók száma Dunakeszin a legmagasabb (511 fő), ezt követi Cegléd (489 fő), a legalacsonyabb értéket Érd képviseli (485 fő) az öt település közül, azonban az értékek kis szórást mutatnak, tehát a foglalkoztatottság területi különbségei mérséklődnek az elmúlt években. Az egy főre jutó nettó belföldi jövedelem ezer forintban megadott értékét vizsgálva azt látjuk, hogy Érd (1 206 ezer Ft) a harmadik helyet foglalja el, Vácot megelőzve, de jelentősen elmaradva Dunakeszitől (1 533,4 ezer Ft). (T-14. táblázat)

A jövedelmi viszonyok vizsgálatakor nemcsak a foglalkoztatottak munkabérét és fizetett jövedelmét szükséges számba venni, hanem a lakosság nyugdíjból és szociális ellátásból származó bevételeit is. A nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők aránya a lakónépességhez viszonyítva 22,9%, az öregségi nyugdíjban részesülőké 19,8% 2018-ban. Érd esetében, mivel országos viszonylatban alacsonynak mondható a nyugdíjas korúak száma, a nyugdíjból származó jövedelmek

kisebbségét teszik ki a jövedelemmegoszlásnak. Azonban az elmúlt évek statisztikai alapján Érd lakossága is öregszik, a járandóságban részesülők száma közel változatlan, azonban a nyugdíjban részesülők száma fokozatosan nő a településen.

14. ábra Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők száma Érd

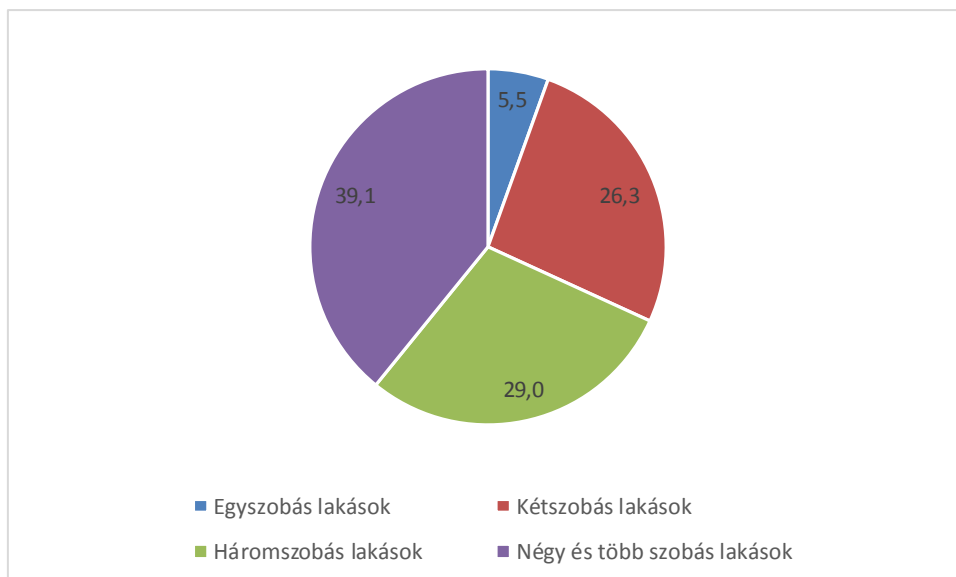
Forrás: KSH STADAT adatbázis

Életminőség

Az emberek életminőségét alapvetően meghatározza a lakóingatlanok állapota, azok minősége és kora. A lakások és lakott üdülők korát vizsgálva látjuk, hogy Pest megye öt legnépesebb településén, eltérő időszakban épültek nagyobb számban lakhatást szolgáló ingatlanok. Az agglomeráción kívül eső Cegléden a lakásállomány nagy része az 1971-80-as években épült. Dunakeszin és Szigetszentmiklóson az 1970-es, 1990-es évek fellendülését követően 2001-től 2011-ig folyamatosan nagy arányban épültek új lakások, házak. Érd szintén az 1971-80-as években épült lakóingatlanok vannak túlsúlyban, de folyamatos építkezési tevékenységet tapasztalunk a településen, bár mértéke elmarad Dunakeszitől és Szigetszentmiklóstól. (T-16. táblázat)

A lakások minőségének mutatói közül a szobaszám az egyik meghatározó tényező. Érd lakásméret szempontjából előnyös helyzetben van, túlsúlyban a 3-4 szobás lakóingatlanok találhatók, mivel a családi házak képezik a lakásállomány nagyobb részét. (T-17. táblázat) Érd az egyszobás lakások aránya 5,5% ami jelentősen jobb az országos aránynál, ami 8%.

15. ábra Lakásállomány szobaszám szerint Érd 2018-ban

Forrás: KSH STADAT

Érdemes figyelmet fordítani a településen is előforduló szegregálódó területekre, ahol a pontszerűen előforduló részekben nem ritka, hogy egy lakásban több generáció együttélése mellett még a rokon családok is egy közös ingatlanban élnek, néhol akár 40-en is.

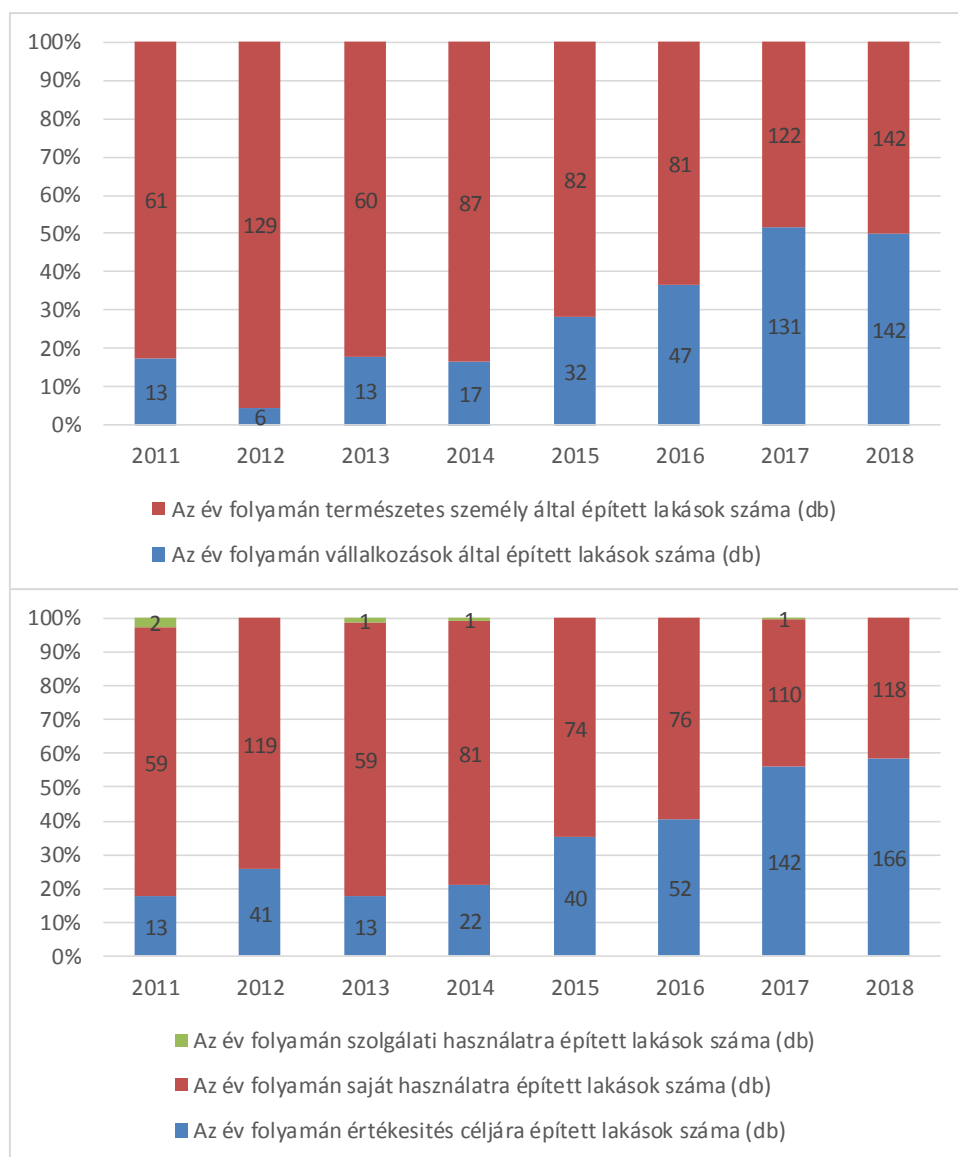
2008-tól folyamatosan csökkent az önkormányzati tulajdonban lévő szociális lakásállomány. Míg 2008-ban 117 db szociális lakás volt, addig 2012-re ez 105-re 2018-ra pedig már csak 27 db lakás vagy ház állt az önkormányzat tulajdonában. A bérlakás állomány csökkenése mögött az önkormányzat döntése állt, mivel a lakások jelentős mértékű felújításra szorulnak és jellemzően egyéb szociális juttatásokkal, programokkal kívánja támogatni a halmozottan hátrányos helyzetűeket.

Az érdi lakások többségének minősége a mai kor igényeinek megfelelő, a lakások 97-98%-a hálózati vízvezetékkel, meleg folyóvízzel és vízöblítéses WC-vel rendelkezik, 2018-as adatok alapján lakások közel 90%-a közüzemi ivóvízhálózatról nyeri a vizet. A lakóingatlanok csatornahálózatra való csatlakozás a 2011-es népszámlálási adatok szerint még jelentős mértékben volt elmaradva Pest megye további négy népesebb városához képest. Érdben a házi csatornával rendelkező ingatlanok aránya 65,9% volt, míg a vizsgált Pest megyei egyéb városokban ez átlag 16,7%. Azóta első sorban fejlesztési forrásokból jelentős javulás következett be a közcsatorna hálózatba bekapcsolt lakások arányában, míg 2011-ben ez az érték a 40%-ot sem érte el, 2018-ra

a lakóingatlanok 84%-a kapcsolódott a hálózathoz (csak 2014-ben több mint tízezer lakás kapcsolódott a hálózathoz). A lakóingatlanok komfortossága szerint is előkelő helyet foglal el Érd, mivel a lakóingatlanok 81%-a összkomfortos. A lakások 4%-a távfűtési hálózatra kapcsolt, a háztartási gázfogyasztók száma a lakásállomány 89%-át teszi ki (T-18-20. táblázat).

2011 óta Érd lakásállománya 948 lakással bővült, így 2018-ban 24 818 db lakás található a településen. 2012 év elejétől összesen 1 121 db lakás épült Érden, tehát 173 lakás szűnt meg zömében elavultság és bontás által. A lakásmegszűnések többnyire rossz állapotú, 40 évnél régebben épült lakóingatlanokat érintett, ezek és az új építések révén tehát a lakásállomány kis mértékben, de fiatalodik. A gazdasági válságot követő években a vállalkozások által épített lakások aránya és száma alacsony szinten stagnált, azonban 2015-től dinamikus növekedésnek indult. Ezen lakóingatlanok többségében eladás céljából kerülnek megépítésre, de az utóbbi években a természetes személyek által épített lakások egy része is azonnal értékesítésre kerül, erre az ingatlanpiaci ár növekedése adhat magyarázatot. (T-21. táblázat).

16. ábra Az újonnan épített lakások száma az építető, valamint a használat célja szerint Erdős 2011-től

Forrás: KSH STADAT

Az újonnan épített lakások zömmel összkomfortosak és a közüzemi hálózatokba bekötöttek, átlagos méretük 110-130 m² és több mint 78%-uk négy vagy annál több szobás lakás, 16%-uk pedig háromszobás. (T-21. táblázat).

A településen élők életminőségét, lakóhelyükhöz való kötődését alapvetően meghatározza a települési lakókörnyezet minősége, a lakóterületek és közterületek tisztasága, biztonsága, a zöldfelületek, játszóterek megléte és állapota, a kulturális és sportlétesítmények megléte és színvonalas program-kínálata, a megfelelő közösségi közlekedés biztosítása.

Érd kertvárosi jellege miatt hiányoznak a települési közparkok és játszóterek. Az Ófalu városrészben leromlott a közterületek és zöldfelületek állapota, azonban az elmúlt években több zöldterületi fejlesztés történt (pl. az I. világháborús emlékmű, termálkút környezetének megújítása) és 2018-ban négy játszótér is kialakításra került Érden. A fiatal családok és az idősebb korosztály számára is egyaránt szükséges lenne további közparkok létesítése, a meglévők infrastrukturális fejlesztése, hiszen annak ellenére, hogy a lakóingatlanok nagy része rendelkezik kerttel, fontos találkozási, kapcsolati pontot létesíteni az itt élők számára. Mindez erősíti a helyben élők identitástudatát, közösségformáló erővel is bír.

Az Érden élők életminőségét meghatározza még a település közbiztonsága. Érden Rendőrkapitányság működik, a környező településeken, Tárnokon, Diósdon és Százhalombattán rendőrőrssel.

A település identitását erősítő tényezők

Érd településen élők identitásának erősítésében kiemelt fontosságúak a város kulturális eseményei, rendezvényei, városfejlesztési intézkedései, pályázatai, természeti értékei, valamint a testvérvárosaival kiépített szoros kapcsolata.

Érd életében jelentős szerepet játszanak a fesztiválok és kulturális rendezvények, melyek kikapcsolódást biztosítanak minden korosztály számára, szórakozási, sportolási lehetőséget kínálnak, a településen kívüli lakosok részére is. 2020-ban tervezett rendezvények közt szerepel az Érdi Ifjúsági Önkormányzattal közös szervezésben megrendezendő Live Street Art Fesztivál, valamint a hazai kézműves sörök fesztiválja, és a gyermeknap. A stabilan évi 4 ezer látogatót vonzó Magyar Földrajzi Múzeummal Érd is részt vesz a Múzeumok Éjszakája országos kulturális rendezvényen, ezen kívül fontos kulturális és esemény a Magyar Kultúra Napja, valamint a pincesoron a tavaszi Szőlővirág Ünnep és az őszi Szüreti Mulatság.

Minden évben megrendezésre kerül az „Érdi Napok”, ahol a különféle rendezvények mellett vendégül látják Érd testvérvárosait is (Lubaczow - Lengyelország, Poynton - Egyesült Királyság (Nagy-Britannia), Szászrégen - Románia, Léva - Szlovákia), ezáltal erősítve a külföldi kapcsolatokat és a turizmus felvirágoztatását a városban.

A rendezvények közül kiemelendő még az Agárdi pop strand, ahol az érdi lakcímkártyával rendelkezők 50%-os kedvezményben részesülnek.

A jelenleg kivitelezés alatt álló, és közelmúltban megvalósult fejlesztések, illetve a jelentősebb gazdasági beruházások mind hozzájárultak a település sajátos karakterének kialakításához.

2009 óta kiemelkedő az érdi iparosok elismerését szolgáló „Érd Városa Tisztos Iparosa Tanúsítvány”, melyet az Érdi Ipartestület Érd és környéke tisztességesen működő vállalkozóinak, mesterembereinek pártpolitikától független, önkéntes gazdasági, társadalmi érdekképviselői szervezete hozott létre. Céljuk a tagok érdekeinek képviselése, a szakmai munka segítése, az új vállalkozások felkarolása, a tökéletesebb termelési eljárások megteremtése. Emellett tagjainak vállalkozással kapcsolatos kérdésekben útmutatással, tanáccsal, oktatással, képzéssel, szükség esetén jogsegéllyel, pénzügyi, gazdasági, ügyviteli szolgáltatással áll szolgálatára, valamint törekszik a kisvállalkozói réteg társadalmi elismertségének megteremtésére, fokozására.

2014 óta minden évben tavasszal megrendezésre került a Nyitnikék Kiállítás és Vásár az Pest Megyei és Érd Megyei Jogú Városi Kereskedelmi és Iparkamara megrendezésében. A vásár első sorban a helyi vállalkozóknak nyújt megjelenési lehetőséget, ahol bemutathatják az érdeklődőknek termékeiket, szolgáltatásukat. 2019-ben százharminchat kiállító jelent meg a vásáron, kulturális és sportprogramok, bemutatók, szakmai konferenciák, koncertek, gyermekprogramok színesítették a kínálatot. A három napos programsorozat a Sportcsarnokban kerül megrendezésre, az ingyenes belépéssel nem csak a városból, hanem a kistérségből és a megyéből, a fővárosból is vonzzák a látogatókat.

A helyi sajtó kiemelkedő jelentőségű. Az Érdi Újság nagy példányszámban jelenik meg, és ingyenesen jut el a háztartásokba heti rendszerességgel. Érd város online televíziója és az erdmost.hu friss helyi hírekkel nyújt tájékoztatást az itt élőknek. Az Érdi Rádió a könnyűzenei programja mellett jelentős hírszolgáltatást is végez.

Az Önkormányzat 2013-ban létrehozta az Érdi Települési Értéktárat, valamint civil kezdeményezésre megalakult az Érdi Hungaricum Klub, melyek a településen fellelhető tárgyi és szellemi, természeti és kulturális értékeit gyűjti össze. Az értékek számbavétele a lakóhelyhez kötődést, a helyi közösségek együttműködését erősíti. A

² 2020-ban a járványhelyzet miatt elmaradt

helyi vállalkozók a népszerű tevékenységformák mellett őrzik a régi mesterségeket (kádár, népművész, keramikus, kulacskészítő). A településen megjelentek az újhullámos, reform ételeket kínáló boltok és éttermek is így a városba látogatót jelenleg közel 25 étterem és cukrászda, valamint több szálláslehetőség (fogadó, panzió, kemping) is fogadja. Ugyanakkor igény mutatkozik a szálláshely kínálat bővítésére, különböző célcsoportok számára minőségi szolgáltatást is nyújtó szálloda építésére.

Érd páratlan természeti értékekkel rendelkezik, természetvédelmi tevékenysége az 1980-as évek közepétől lett egyre erőteljesebb civil szervezetek, helyi szakemberek, lakosság összefogásának köszönhetően. Érden kiemelt jelentőséggel bír a civil szféra, az alulról jövő kezdeményezések nagy szerepet töltenek be a város működésében.

Az önkormányzat a civil szervezetek tevékenységének támogatására³ minden évben pályázati kereteket hoz létre, a természet és környezetvédelem, az egészségügy és szociális ellátás, a kultúra és ifjúság, sport, az idegenforgalom, Európai Unió és nemzetközi kapcsolatok, valamint a közrendvédelem kategóriákban. A legtöbb civilszervezet célja a sport és az egészséges életmód népszerűsítése, emellett számos szervezet a gyermekjóléttel foglalkozik családi, szociális és oktatási-nevelési tématerületen.

1.1.3 A település gazdasága

A település gazdasági súlya, szerepköre

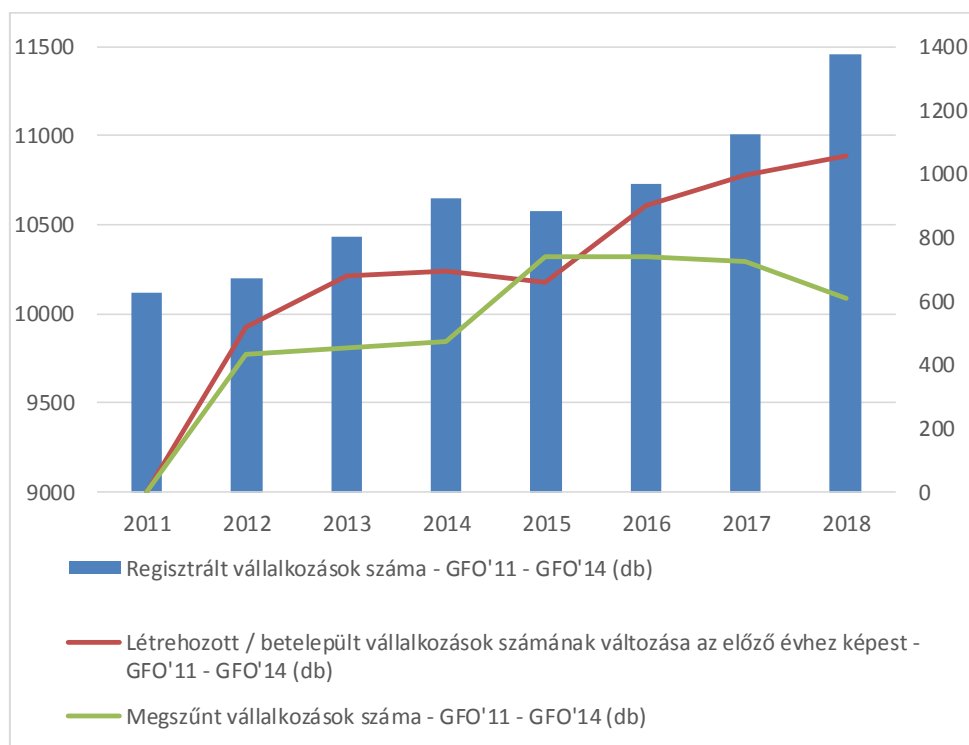
A Közép-Magyarország régió meghatározó gazdasági centruma Budapest, amelyhez ezer szállal kötődő Érd városa a megyei jogú városok közt egy rendkívül sajátosnak mondható gazdasági szférával rendelkezik. Érd a XX. század elején egy alig 3400 fős község volt, s 1960-ban is csupán 23 ezer lakosa volt (KSH, Népszámlálás, 2011), ami behatárolta a település gazdasági fejlődési potenciálját. Az alacsony lélekszám következtében a településen a XIX. században nem alakult, nem alakulhatott ki klasszikus gyáripár, a szocialista iparfejlesztés pedig a szomszédos Százhalombattát kedvezményezte (Dunamenti Hőerőmű Vállalat – 1964, illetve Dunai Kőolajipari Vállalat –1965), így Érd fejlődését alapvetően a lakóhelyi funkció határozta meg.

³ Érd Megyei Jogú Város Önkormányzat Közgyűlésének 4/2007. (II.26.) önkormányzati rendelete szabályozza a civil egyesületek önkormányzati támogatását

A nagyléptékű iparfejlesztés tehát elkerülte a várost, amelynek gazdasági életét hagyományosan a kisvállalkozások határozták meg. A város dinamikusan növekvő népessége a szolgáltató szférában tevékenykedő vállalkozások, valamint az építőipari vállalkozások számára bizonyult vonzónak. A városban működő mikro és kisvállalati kör egy szűk szegmense, szerves fejlődésen átmentve napjainkra már középvállalattá vált, amelyre jó példát nyújt a West-Bridge Kft (veszélyes árúk szállítása), vagy éppen a GIA Form KFT (szerszámgyártás).

A KSH gazdálkodási forma szerinti osztályozása alapján a regisztrált vállalkozások száma a 2011-ig tartó gazdasági válságot követő években növekedésnek indult (2015-ben kisebb visszaeséssel), évente átlagosan 190 céggel bővült az Érden bejegyzett vállalkozások száma, 2018-ban már 450 darabbal. Ez a gazdaság konjunktúrával magyarázható, a vállalkozói kedv (létrehozott és betelepült vállalkozások száma) nagyobb mértékben nőtt, mint a válságot követő években mérsékeltebb, majd nagyobb volumenű megszűnő vállalkozások száma. Ezzel együtt fontos megjegyezni, hogy az utóbbi években az évente megszűnő vállalkozások aránya az összes regisztrált vállalkozás 5-7%-át tette ki, tehát megállapítható, hogy magas a vállalkozói fluktuáció.

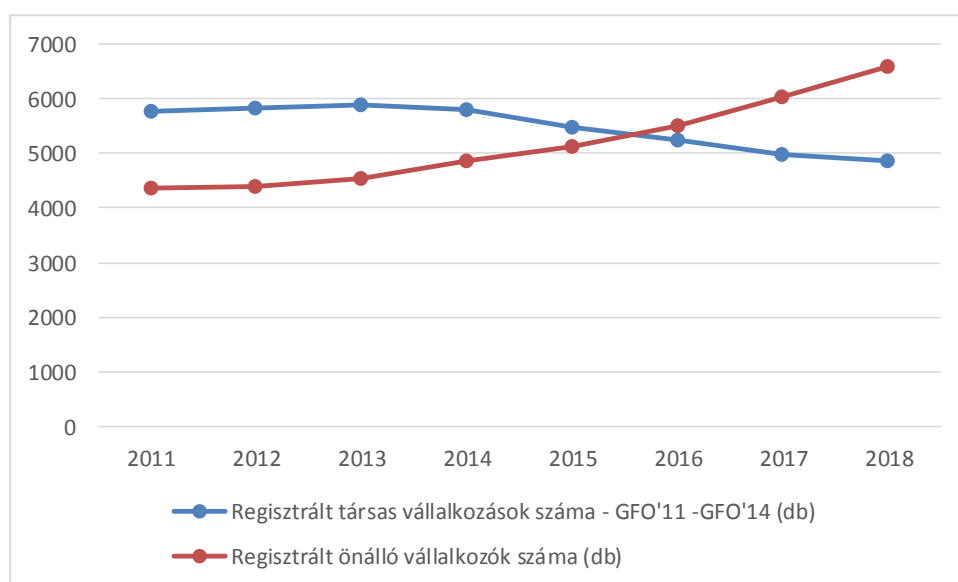
17. ábra Regisztrált vállalkozások és az újonnan alapított vállalkozások száma Érden 2011-2018.

Forrás: KSH Stadat A gazdasági forma szerinti osztályozási rendszer 2014-ben megváltozott, az adatsorban a 2011-es és 2014-es szerinti osztályozás került szerepeltetésre. 2014-ben GFO'11 alapján 10 656 db, míg a GFO'14 szerint 10 653 db regisztrált vállalkozás volt nyilvántartva.

A növekedés mértékének megítélése érdekében a mutatót összevetettük a népességszám változásával: az ezer lakosra jutó vállalkozások száma 2011-ben még 154 db/1000 fő volt, míg 2018-ban 166, tehát a vállalkozássűrűség nagyobb ütemben nőtt, mint a népesség (G-1 táblázat).

A regisztrált vállalkozások magas száma döntően az önálló vállalkozások⁴ köszönhető, azonban számuk és arányuk a gazdasági válság után nőtt meg jelentősen. A társas vállalkozások száma pedig 2014-et követően meredeken csökkent, 2013-ban még 5897 társas vállalkozás volt Érden regisztrálva, míg 2018-ban már csak 4871. Ennek megfelelően az összes regisztrált vállalkozásból a társas vállalkozások aránya is lecsökkent, 2011-ben 57%-át képviselték a cégeknek, 2018-ban már csak 42%-át (G-2 táblázat).

18. ábra Az önálló és a társas vállalkozások számának alakulása Érden 2011-18. (Forrás: KSH STADAT)

⁴ A regisztrált önálló vállalkozók között szerepelnek az egyéni vállalkozásról szóló törvény hatálya alá tartozókon kívül a gazdasági tevékenységet folytató, külön adószámmal rendelkező vállalkozók (pl. szellemi szabadfoglalkozásúak, mezőgazdasági őstermelők) is. (KSH Módszertani összefoglalók 3.2 Gazdasági és nonprofit társaságok, <https://www.ksh.hu/docs/hun/modsz/modsz32.html>)

A vállalkozások munkaerő-felszívó képessége szempontjából árnyalja a képet a regisztrált vállalkozások méret szerinti megoszlása. A legnagyobb részarányt az 1-9 főt foglalkoztató mikrovállalkozások képviselik az összes vállalkozásból, és számosságuk is folyamatosan nő (ez részben a nyilvántartás rendszerének javulásának is köszönhető, valamint a passzív, vagy szüneteltetett vállalkozások számának csökkenésének, mivel a 0 vagy ismeretlen számú foglalkoztatottal rendelkező vállalkozások száma csökkent az elmúlt években). A 10 vagy annál több fős vállalkozások száma 2011 óta gyakorlatilag változatlan kisebb hullámzásoktól eltekintve, azonban elenyésző arányát, mindössze 0,02%-át képviselik az összes vállalkozás számának.

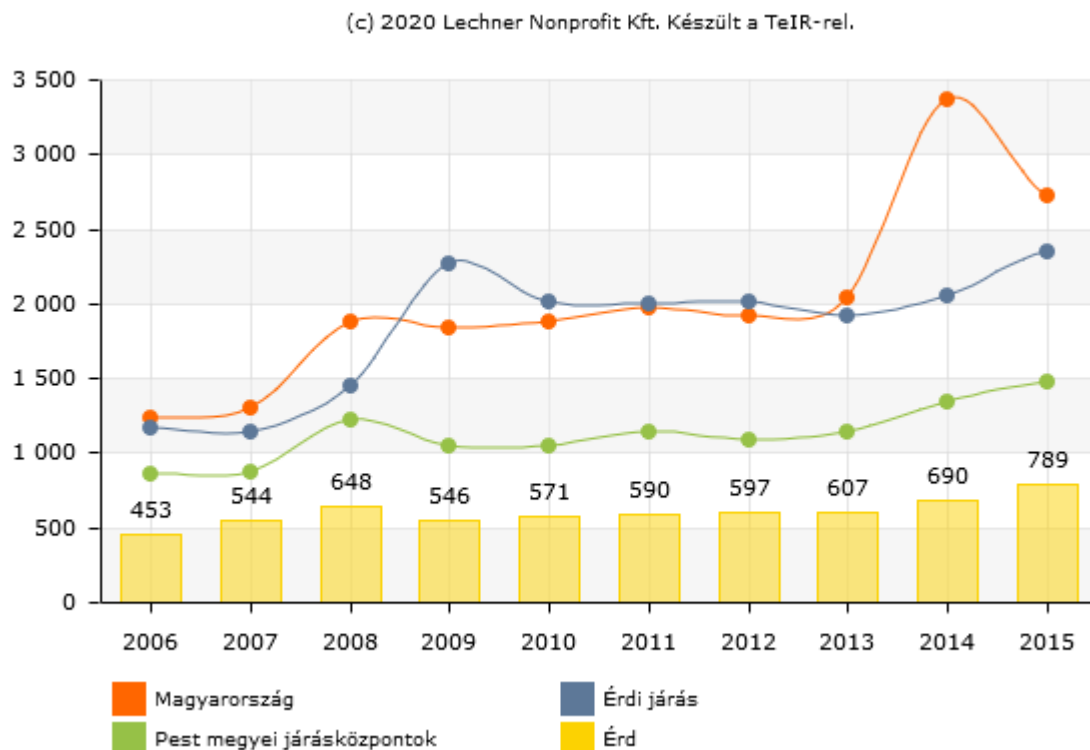
Év	0 és ismeretlen fős regisztrált vállalkozások száma (db)	1-9 fős regisztrált vállalkozások száma (db)	10-19 fős regisztrált vállalkozások száma (db)	20-49 fős regisztrált vállalkozások száma (db)	50-249 fős regisztrált vállalkozások száma (db)	250-499 fős regisztrált vállalkozások száma (db)
2011	3532	6372	145	51	19	1
2012	3658	6342	138	41	24	1
2013	3759	6482	126	41	22	1
2014	3797	6657	127	50	22	n. a.
2015	3835	6546	121	51	22	n. a.
2016	3098	7446	115	49	26	n. a.
2017	2990	7817	124	52	21	1
2018	2997	8235	142	59	19	2

1. táblázat A regisztrált vállalkozások száma Érden méret szerint (2011-18) Forrás: KSH STADAT tábla

Fontos megjegyezni, hogy a KSH a regisztrált vállalkozások számát székhely szerint tartja nyilván, így az érdi telephellyel, de más településen bejegyzett nagyobb foglalkoztatók, mint a kiskereskedelmi láncok üzletei, logisztikai telepei nem jelennek meg a fenti adatbázisokban. A költségvetési szervek és költségvetési rend szerint gazdálkodó szervezetek száma csökkent, mely főként a Magyarországon végbemenő

centralizációs folyamatokkal magyarázható. A nonprofit⁵ szervezetek száma ellenben folyamatosan nőtt 2011-től, 375-ről 467-re emelkedett a számuk 2018-ra (G-2 táblázat). Szerepük első sorban a szociális és oktatási-nevelési szférában jelentős, emellett a lakosok életminőségéhez is nagyban hozzájárulnak szabadidős és rekreációs programok biztosításával.

19. ábra Egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték (1000 Ft)

Az egy főre jutó GDP adatainak alapján elmondható, hogy Érd gazdasági jelentősége országos összevetésben mérsékeltnek tekinthető, ám rá kell mutatni arra is, hogy az utóbbi években megváltozni látszik a település gazdasági arculata.

⁵ Minden olyan nem profitszerzésre irányuló regisztrált szervezet (alapítvány, közalapítvány, egyesület, egyesülés, érdekképviselő, köztestület, közhasznú társaság, valamint az egyesülési törvény hatálya alá tartozó társadalmi szervezet) a nonprofit szektor részének tekintendő, amelyet a hatályos jogi szabályozás rendelkezéseivel összhangban, önálló jogi személyként bejegyeztek.

A település megvalósult és tervezés alatt álló fontosabb gazdasági beruházásai

Érd megyei jogú városban több nagyléptékű beruházás is megvalósult vagy folyamatban van, amelyek a település gazdasági helyzetét hosszabb távon is befolyásolhatják (2020. májusi állapot):

Megvalósult beruházások

- 2010-ben kezdte meg működését a német Prettl-cégcsoporthoz tartozó Prettl Lighting & Interior Hungary Kft, több mint 100 főt foglalkoztatva. A cégcsoport a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból meghirdetett pályázati felhívás keretében támogatást nyert integrált biztonsági eCall rendszerrel ellátott autómotív telemetria platform kifejlesztésére (pályázati ködszám: 2019-1.1.1-PIACI-KFI-2019-00325). A beruházás értéke közel 750 millió Ft, melyből 300 millió Ft-ot a támogatás biztosít, a fejlesztési tevékenység a tervek szerint 2022-re valósul meg.
- 2010-ben kezdte meg működését Érden a Drogerie Markt 20.000 négyzetméteres logisztikai központja, amely 300-nél is több főt foglalkoztat.
- 2014-ben indult meg a MOBIS Parts Europe N.V Magyarországi Fióktelepének beruházása (Hyundai és Kia modellek eredeti alkatrész és tartozék szolgáltató cége), amelynek eredményeként egy 16400 m² alapterületű regionális logisztikai bázis jött létre a városban, jelenleg 97 főt foglalkoztatva.
- Érd-Parkvárosban felépült és átadásra került az INTERSPAR áruház

Tervezett beruházások:

- Lidl egység Érdligeten és a Bem térnél: - mindkét terv pozitív településképi véleményt kapott, az építési engedélyeztetési tervek készítés alatt állnak.
- Építés alatt áll az AVL Hungary beruházása, a Tesco és az M6 autópálya közötti területen, az Mo szomszédságában, épülő új irodaház. AVL cégközpont irodaháza 6100 négyzetméter alapterületű, 400 fő befogadására alkalmas komplexum lesz. A kutatás-fejlesztéssel foglalkozó vállalkozás a jelentős nagyságú tesztlaborban és két ütemben megvalósuló irodaközpontban közel 1000 munkavállalót, köztük jelentős számú fiatal mérnököt foglalkoztat majd.

Várhatóan 2020 év végén kerül átadásra az irodaház, a tesztpadok teljes kapacitású üzembeállítását 2021-ben tervezik.

- A 7. sz. főút mentén a kb. 40ha nagyságú területen (hrsz.: 0157/3) a NIPÜF (Nemzeti Ipari Park Üzemeltető és Fejlesztő Zrt.) beruházásában gazdaságfejlesztési terület előkészítése zajlik (közműépítés, útfejlesztés). A területen bérleti konstrukcióval hasznosítják a megépített csarnokokat, vagy az előkészített ingatlant eladják. A telek adottságai révén várhatóan logisztikai telephely fog beköltözni az ipari parkba.
- A Tolmács u. – 7. sz. elkerülő út -Százhalombattára vezető (40. sz.) vasút közötti, 9 hektáros területen hulladékgazdálkodással foglalkozó vállalkozás fejlesztést tervez. A szántó terület művelésből való kivonása, és megvásárlása hosszadalmas folyamatnak ígérkezik a földtörvényi szabályozás miatt.

Engedélyezési tervekkel rendelkező, önkormányzati részvételű fejlesztések:

- VEKOP pályázatból a Tesco és az AVL által létesítendő irodaház melletti területen inkubátorház, irodaház és raktárcsarnok kialakítását tervezi az önkormányzat. VEKOP-1.2.4-17-2017-00001 Ipari-Gazdasági övezet létrehozása Érden, 1,8 Mrd Ft támogatási összeg.
- Külterületen az ún. Gulyás tanya területén innovációs központ kialakítása van tervben Pest megyei pályázat keretében (PM_VALLPARK_2017/11 Az érdi vállalkozói park infrastrukturális fejlesztése, 250 millió Ft támogatás 27,78 millió Ft önerővel). A közművesítést az önkormányzat végzi. A Precíziós Diagnosztika Innovációs Központ (PDIK) létrehozása előkészítő fázisban van, a megvalósítása bizonytalan.

Egyéb önkormányzati részvételű turisztikai fejlesztések

- Modern Városok Program keretében tervezett projekt (GF/SZKF/1046/8/2017)
Ófalu városrészben tervezett Duna-menti gyógy-,sport-, illetve kulturális turisztikai beruházási célt szolgálja. I. ütem: Ingatlanszerzés, beépítési tervek, vázlatrak, engedélyezési és kiviteli tervek készítése az infrastruktúra, az épületek és építmények esetében. Kerékpárút előkészítés, további – magántőkéből megvalósuló – projektelemek előkészítése magánberuházók

bevonása érdekében, marketing tevékenység. II. ütem: Gyógyfürdő és szálláshely fejlesztés magántőke bevonásával. III. ütem: Megközelítési útvonal és gátszélesítés, medervisszakotrás. Az I. ütem támogatási összege 1,511 Mrd Ft.

A volt téglagyár önkormányzati tulajdonba került, a terület kb. 1000 m²-es részén létesítendő csónakház, kenuiskola létrehozásáról folyik tárgyalás a Magyar Kajak-Kenu Szövetséggel.

- Sportcsarnok környéki terület fejlesztése Az önkormányzat megvásárolta a sportcsarnok és a 40-es vasútvonal közötti területek jelentős részét. A Modern Városok Program keretében (GF/SZKF/1046/8/2017, 1,5 Mrd Ft támogatással) a „szabadidőközpont és szálláshely fejlesztés a Velencei út mentén” projekt keretében a terület közműkapacitásainak kiépítése van folyamatban. Turisztikai tanulmány is készült, melyben a területet elsősorban sport és konferenciaturizmus céljára kínálta fel a város befektetőknek.
- Szintén a Modern Városok Program keretében megvalósítás alatt áll Érdligeti záportározó és környezete turisztikai fejlesztése (GF/SZKF/418/9/2017, támogatás összege 1,8 Mrd Ft). A projekt eredményeként komplex fejlesztés valósul meg, mely a csapadékvíz elvezetésére és hasznosítására kínál megoldást, zöldterületi fejlesztéssel egy olyan sport- és rekreációs park jön létre, mely nem csak a helyi lakosságnak, hanem a térség turistáinak is időtöltésül szolgál.

A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége, K+F stb.)

A vállalatok teljesítőképességét, fejlődési lehetőségeit, hosszabb távú versenyképességét Porter (1990) szerint alapvetően 5 tényezőcsoport határozza meg: a vállalatok közti verseny, a termelési tényezők, a keresleti tényezők, a kapcsolódó és támogató szektorok, valamint a kormányzat. Jól látható, hogy ezen öt dimenzióból három az, ami részben, vagy egészben helyspecifikus, tehát befolyásolja egy terület gazdasági pontenciálját:

- a termelési tényezők, de különösen munkaerő és a föld;
- keresleti tényezők: meghatározó piacok elérhetősége

- kapcsolódó és támogató szektorok jellemzői

A versenyképességet befolyásoló területi dimenzióval is bíró tényezők tekintetében Érd városa országos és nemzetközi viszonylatban is kedvezőnek mondható adottságokkal bír.

Munkaerő tekintetében Érd különösen kedvező helyzetben van, hiszen a megyei jogú város lakosainak képzettségi színvonala az országosnál kedvezőbb (lásd G-11. táblázat adatai) s egy alapvető átrendeződés figyelhető meg. Az érdi lakosok körében a rendszerváltás időszakában még a középfokú végzettségűek voltak felülreprezentálva, 2011-re ez már az egyetemi, főiskolai végzettséggel rendelkezők arányában is megfigyelhető, amivel párhuzamosan a csupán alpfokú végzettséggel bírók aránya jelentősen az országos átlag alá esett. A megyei jogú városokkal összevetve látható, hogy a középfokú végzettségűek tekintetében Érd városa már 2001-ben felülmúlta a megyei jogú városok átlagos színjét, felsőfokú végzettségűek tekintetében pedig folyamatosan mérsékli lemaradását: 1990-ben a 25 évnél idősebb népesség tekintetében még 6,4 százalékpontos elmaradás 2011-re már csupán 2,4 százalékpontra mérséklődött.

Település	Középfokú végzettségűek a 18-x népesség arányában			Egyetemi, főiskolai végzettségűek a 25-x népesség arányában		
	1990	2001	2011	1990	2001	2011
Békéscsaba	39,3	56,9	58,2	12,5	15,3	22,3
Debrecen	39,5	50,6	55,4	16,3	20,1	29,3
Dunaújváros	39,7	54,5	60,2	11,2	12,8	16,9
Eger	41,5	55,3	55,9	19,3	23,3	30,0
Érd	35,3	54,1	57,6	8,7	14,5	23,0
Győr	41,2	54,6	57,5	15,9	20,2	26,5
Hódmezővásárhely	34,3	52,0	56,8	9,5	11,8	16,8
Kaposvár	38,3	53,5	55,2	15,0	17,9	23,8
Kecskemét	36,6	50,3	54,1	14,3	17,9	24,5
Miskolc	40,3	54,2	56,5	15,2	18,1	24,7
Nagykanizsa	36,7	53,8	57,1	11,0	13,3	17,2
Nyíregyháza	40,2	55,1	54,9	15,7	19,3	27,7
Pécs	38,8	50,1	54,9	15,5	19,6	27,8
Salgótarján	34,8	49,5	52,7	13,3	14,4	18,4
Sopron	39,5	54,5	58,9	14,2	16,5	22,2
Szeged	38,7	50,1	55,6	16,1	22,0	30,6
Székesfehérvár	40,2	54,7	55,6	17,9	21,2	27,7
Széksárd	40,2	54,2	55,0	18,0	20,6	25,8

Település	Középfokú végzettségűek a 18-x népesség arányában			Egyetemi, főiskolai végzettségűek a 25-x népesség arányában		
	1990	2001	2011	1990	2001	2011
Szolnok	39,5	53,2	55,7	17,1	20,2	26,4
Szombathely	42,3	55,8	56,8	15,9	18,9	24,3
Tatabánya	37,0	53,1	58,6	9,6	11,6	15,8
Veszprém	42,3	52,8	56,5	20,1	22,8	29,3
Zalaegerszeg	42,1	56,3	58,2	15,5	18,1	23,0
Megyei jogú városok átlaga	39,3	53,0	56,2	15,1	18,5	25,4
Magyarország	33,9	48,7	53,5	10,7	13,3	19,8

2. táblázat Megyei jogú városok képzettségi viszonyainak változása 1990-2011 (Forrás: KSH Népszámlálási adatok)

A nyugdíjárulékot fizetők FEOR besorolása alapján látható az érdi lakosok foglalkozási rétegződése is. A 2011-es adatok alapján (lásd G-12. táblázat) megállapítható, hogy érdi lakosok körében felülreprezentáltak a vezetőként dolgozók (pl. gazdasági vezetők), a felsőfokú képzettség önálló alkalmazását (mérnökök, orvos, tanár) igénylő foglalkozásúak, az irodai és ügyviteli pozícióban dolgozók, valamint az ipari-építőipari foglalkozásúak. Mind az országos, mind pedig a megyei jogú városok átlagától elmarad ezzel szemben a mezőgazdasági, a szakképzettséget nem igénylő, valamint gépkezelői foglalkozásúak aránya. Ezt a kedvező munkaerőpiaci, képzettségi képet tovább javítja, hogy az érdi munkaerőpiac nincs elszigetelve, a fővárosi agglomeráció meghatározó részéből egy óras ingázással elérhetőek az érdi munkahelyek, így egy rendkívül differenciált, nagyméretű munkaerőkínálat várja az Érden fejlesztő gazdasági társaságokat.

Foglalkozás (FEOR 1. jegy alapján)	Érd	Megyei jogú városok átlaga	Magyaror szág
Fegyveres szervek foglalkozásai, %	0,3	0,8	0,5
Gazdasági vezetők, törvényhozók, %	10,7	8,9	7,7
Felsőfokú képzettség önálló alkalmazását igénylő foglalkozások, %	12,2	16,6	12,8
Egyéb felsőfokú vagy középfokú képzettséget igénylő foglalkozások, %	16,5	17,4	15,2
Irodai és ügyviteli jellegű foglalkozások, %	9,4	8,0	7,5
Szolgáltatási jellegű foglalkozások, %	16,7	13,0	13,0
Mezőgazdasági és erdőgazdálkodási jellegű foglalkozások, %	0,4	0,4	1,0
Ipari és építőipari foglalkozások, %	10,4	9,7	11,0
Gépkezelők, összeszerelők, járművezetők, %	9,1	9,9	11,7
Szakképzettséget nem igénylő foglalkozások, %	14,4	15,4	19,6

Foglalkozás (FEOR 1. jegy alapján)	Érd	Megyei jogú városok átlaga	Magyaror szág
Összesen, fő (100%)	24050	896356	4107203

3. táblázat Foglalkozási rétegződés Érden, 2011-ben (Forrás: Országos Nyugdíjbiztosítási Igazgatóság adatszolgáltatása a járulékfizetőkről.)

A másik fontos termelési tényező, az ipari–kereskedelmi célú ingatlanok tekintetében a helyzet korántsem ilyen kedvező: rendkívül korlátozott az előkészített, összközműves ingatlanok kínálata. Az utóbbi években az M6-os autópálya mentén (HRSZ 26285), alakítottak ki, korlátozott számban, egykézben lévő, könnyen közművesíthető ipari-kereskedelmi telephely kialakítására alkalmas ingatlanokat. Az ingatlanfejlesztés sikeresnek bizonyult, az utóbbi négy évben többszáz munkahely jött létre érintett területen, hiszen az utóbbi évek jelentősebb érdi gazdasági fejlesztései mind itt összpontosulnak, a DM és a MOBIS PARTS is itt hozta létre logisztikai raktárát.

A rendelkezésre álló, előkészítésnek köszönhetően beépíthető ingatlanok listája azonban rövid. A 2008-as Integrált Városfejlesztési Stratégia Gazdaságfejlesztési akcióterületeként a város délnyugati részén jelentős területeket jelöltek ki:

- Sulák-övezet: M6 autópálya Ófalu csomópontjától délre eső terület;
- Tepecs övezet: M6 - településhatár – Duna menti véderdő – Sulák patak által határolt terület;
- "Mihálytelep" gazdaságfejlesztési övezet;
- Istvántelep környéke;
- „Gulyás-tanya” környéke;
- "Érdi Tető" Logisztikai Park;
- M6 autópálya - Pusztaszabolcs vasút-70-es elkerülő-Benta patak közötti területe;
- Tolmács utca kiépítése;

A gazdaságfejlesztési akcióterület érintett ingatlanjai azonban alapvetően magántulajdonosok kezén vannak (kárptótlási földek), akik a fejlesztések helyett inkább az értékesítést preferálják. A tapasztalatok szerint azonban a potenciális beruházókat elrettenti, hogy a kiszemelt terület több tulajdonos kezén van, sok esetben pedig a közművek biztosítása igényelne komoly erőfeszítést. Hozzá kell tenni, hogy a 2010 után megvalósult közcsatornás szennyvízelvezetés és szennyvízkezelés fejlesztése egy komoly, a gazdaság fejlődését korlátozó tényezőt – szennyvíztisztító kapacitás hányát – iktatott ki.

A másik fontos versenyképességi elem, a meghatározó piacok elérhetősége tekintetében Érd kiemelkedően kedvező pozícióban van, amely alapvetően két tényezőre vezethető vissza:

- egyrészt Kelet-Közép Európa egyik legjelentősebb nagyvárosi agglomerációjának része, a 2,5 millió fős budapesti metropolisztérségben rejlő piaci potenciált már nemzetközi szinten figyelembe veszik;
- másrészt Érd nagyrégiókat összekötő –közúti, vasúti, vízi – közlekedési útvonalak metszéspontjában áll, ahonnan jelentős nagyvárosi agglomerációk érhetőek el költséghatékonyan.

Érd megyei jogú város elérhetősége nemzetközi összevetésben is kedvezőnek ítéltető, különösen fontos, hogy a települést három európai törzshálózati folyosó is érinti (lásd G-4. ábra). Az Európai Unió 28 tagállamában összesen kilenc fő közlekedési folyosót nevesítettek, amelyek fejlesztése prioritást élvez, hiszen ez a törzshálózat képezi majd a szállítás gerincét az európai egységes piacon.

Ezen törzshálózati folyosók az alábbiak:

- Mediterrán folyosó (G-4. ábrán zölddel jelezve) az Adria térségét köti össze Nyugat-Ukrajnával, vasúti és közúti kapcsolatok révén;
- Rajna-Duna folyosó vasúti és vízi kapcsolatok fejlesztését célozza, hogy a Dél-Németország és Románia közti tengelyt fejlessze (ábrán kék színnel jelezve);
- Keleti-Kelet-Mediterrán folyosó: Észak-Németország és Bulgária közti tengelyt jelenti, vasúti és közúti kapcsolatok révén (ábrán barna színnel jelezve)

20. ábra Érd a három európai törzshálózati folyosó metszéspontjában (Forrás: http://ec.europa.eu/transport/themes/infrastructure/ten-t-guidelines/corridors/maps_en.htm)

Mindezek alapján megállapítható, hogy Érd a kereskedelmi, logisztikai szegmensben tevékenykedő vállalkozások számára kedvező telephelyi feltételeket tud kínálni, ám arra is rá kell mutatni, hogy ennek kiaknázására jelentős fejlesztésekre van szükség. Az ipari ingatlanok piacán működő fejlesztők Érd közvetlen szomszédságában már komoly fejlesztéseket hajtottak végre.

A versenyképesség harmadik összetevője, a támogató és kapcsolódó szektorok helyzete Érd esetében kedvezőnek mondható, hiszen a fővárosi agglomeráció egyben az ország legnagyobb gazdasági erőközpontja is, ahol nagyszámú, diverzifikált beszállító, illetve szolgáltató található, legyen szó akár mérnöki, pénzügyi, marketing, vagy éppen jogi szolgáltatásokról. A könnyen elérhető beszállítói kör, valamint a gazdasági szolgáltatások széles spektruma fontos versenyelőnyhöz juttathatja az itt tevékenykedő vállalkozásokat, hiszen gyors, rugalmas szolgáltatásokhoz juthatnak, amelynek igazi jelentőségét azok érzik, akiknek ezt nélkülözni kell.

Összegzés

A fentiek alapján összegezhető, hogy Érden hiányzik a nagy munkaerőt foglalkoztató helyi vállalati szektor valamint a középvállalkozói réteg, a magas vállalkozói aktivitás első sorban az önálló vállalkozók nagy számából fakad, melyeknek egy része passzív, vagy kényszer vállalkozó, így a vállalkozói tevékenységet csak átmenetileg végzi – ezt támasztják alá a fluktuációs adatok is. Érd adottságaiból kifolyólag, mint a fővároshoz

való közelsége, jó közlekedési kapcsolatai, a munkaerő minősége, potenciálisan nagy vonzerőt jelent a magas hozzáadott értéket termelő vállalati struktúra pl. az K+F+I, információs-kommunikációs szolgáltatások, üzleti szolgáltatások, ipari parkok, logisztikai központok számára. Önkormányzati szerepvállalással, elhárítva az infrastrukturális és adminisztratív akadályokat, nagyobb gazdasági szereplők is bevonhatók a településre, ezáltal a lakosság a teremtetett munkahelyekből és a kapcsolódó fejlesztésekből profitálhat, míg az önkormányzat magasabb HIPA bevételekre tehet szert, melyet a lakosság részére visszaforgathat.

A megállapítható továbbá, hogy a turisztikai ágazat is igen mérsékelt részét képezi a gazdaságnak, nincs országosan ismert attrakciója, a lakosság mentális térképén alvóvárosként ismert település, ennek megfelelően alig néhány szálláshely működik Érden, így az IFÁ-ból szárazó bevételek is alacsonyak. A MVP keretében megvalósuló nagyléptékű turisztikai fejlesztések megteremthetik a turizmus alapjait, ami további gazdasági szereplők (attrakciók, szolgáltatók, szálláshelyek) megjelenését is eredményezhetik a városban.

A harmadik gazdaságfejlesztési pillér Érd alvóvárosi jellemzőjéhez, a lakófunkcióhoz köthető. Bár a főváros közelsége lehetővé teszi Érd lakosságának, hogy vásárlásait, kikapcsolódását Budapesten bonyolítsa le, igényük van arra, hogy helyben is hozzájussanak ezen javakhoz. Különösen a szolgáltatáshiányos területeken jelennek meg ezek a szükségletek, mint az újonnan benépesülő Parkváros városrész, ahol a szolgáltatások megjelenése nem követi a népességnövekedés ütemét.

1.1.4 Önkormányzati településfejlesztés

Humán közszolgáltatások

2014-2020-ban az Érd Megyei Jogú Város Önkormányzata alá tartozó intézmények listája a következő:

Önkormányzati intézmények
Polgármesteri Hivatal
Dr. Romics László Egészségügyi Intézmény
Érdi Közterület-fenntartó Intézmény
Szociális Gondozó Központ
- Családok Átmeneti Otthona

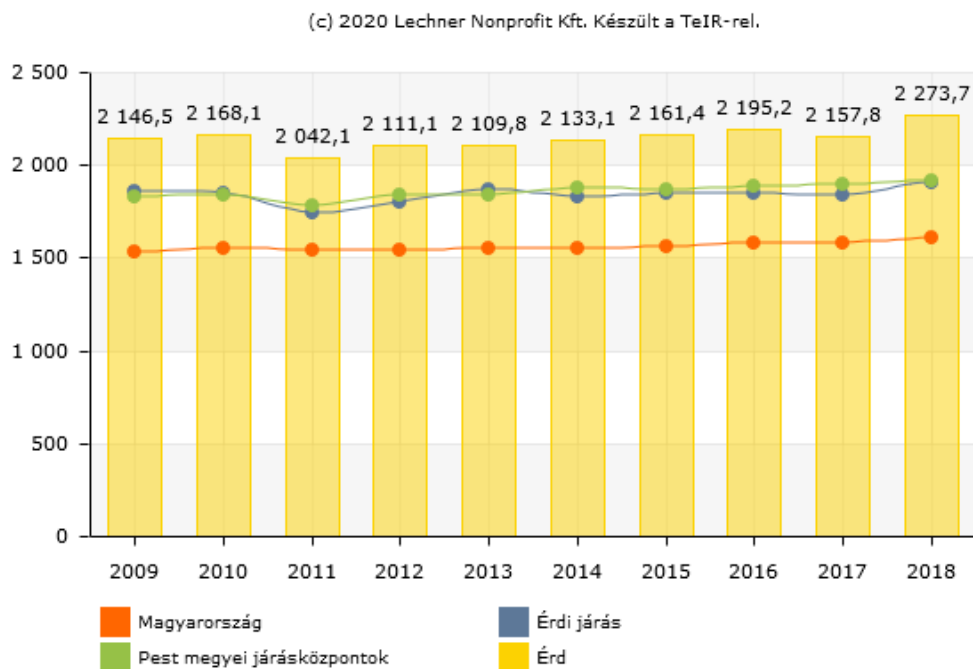

- Hajléktalanok nappali melegedője
- Hajléktalan Szálló és Éjjeli menedékhely
- Időseket ellátó Központ/Idősoththon
- Idősek Nappali ellátása
- Apró Falva Bölcsőde
- Pöttöm Sziget Bölcsőde
- Dr. Dizseri Tamás Habilitációs Kp.
Intézményi Gondnokság
- Magyar Földrajzi Múzeum
- Szepes Gyula Múvelődési Központ
- Csuka Zoltán Városi Könyvtár
- Szivárvány Óvoda
- Kincses Óvoda

4. táblázat Érd MJV önkormányzati intézményei

Egészségügy

Érd megyei jogú város egészségügyi ellátása alapellátási és járóbeteg-szakellátási szinten is biztosított. Települési szinten a működő háziiorvosi szolgálatok száma 21, ami nem tartalmazza a házi gyermekorvosi szolgálatok számát (2018-ban 9 db). A megállapítható, hogy a háziiorvosi körzetek számában az utóbbi években jelentős változás nem történt. (K-1. táblázat) Mivel a népesség számának növekedése tapasztalható Érden az elmúlt évtizedben, az ellátási körzetek kiterjesztésével vált megoldottá az ellátás biztosítása, így az egy házi- és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma is növekedett, jelentősen meghaladva a mutató országos és a járási értékeket is.

21. ábra Egy háziorvosra és egy házi gyermekorvosra jutó lakosok száma Érdén, az Érdi Járásban, Pest megyében és az országban 2009-18.

A háziorvosok túlterheltségének mérséklése érdekében szükségessé válik új praxisok létrehozása, az ellátási körzetek racionalizálása, új körzetek kialakítása, orvosi rendelők számának növelése.

Az önkormányzat számára a legnagyobb problémát az épületek üzemeltetési költsége jelenti. Modern Városok Program keretében az erősen leromlott állapotú Ófalusi rendelő felújítása valósul meg energetikai beruházással kiegészítve, Sasvárosban pedig új egészségház épült a Bagoly és Fehérvári utca sarkán. Indokolt a további erősen leromlott állapotú épületekben működő a háziorvosi rendelő felújítása Újtelepen. Az M7 autópályától északra eső részen, Érd Fenyves Parkváros részén, közel 5000 ember ellátására szükséges új egészségház létrehozása az egészségügyi alapellátás biztosítása érdekében.

2005 óta működik Érdén alapellátási ügyelet, külön a felnőttek és a gyermekek számára. Kistérségi szintű a feladatellátása, Tárnok, Sósút, Pusztazámor településeken is működtetik az ellátást kiszervezett formában.

Érdén kistérségi járóbeteg szakellátást végző intézmény (dr. Romics László Egészségügyi Központ) található. A rendelőintézet Érd, Diósd, Sósút, Tárnok és Pusztazámor, Százhalombatta lakosságának, több mint 90 000 embernek biztosít

magas színvonalon szakellátást 2018-as adat szerint közel 329 ezer eset ellátásával több mint 93 ezer szakorvosi órában.

Érd Megyei Jogú Város területére a szakellátó intézmény valamennyi feladat ellátási kötelezettsége kiterjed. Diósd, Pusztazámor, Sóskút, Tárnok lakosainak járóbeteg szakellátását, gondozói feladatait, egynapos sebészeti, kúraszerű ellátását, szájsebészeti, fogszabályozási kezelését, fogászati röntgen vizsgálatát, rehabilitációs-, fizioterápiás-, gyógytorna- és sportorvosi ellátását végzi.

Százhalombatta lakosai részére tüdőgyógyászati ellátást és gondozást, onkológiai gondozást és mammográfiai járóbeteg szakellátásokat végez. (Forrás: dr. Romics László Egészségügyi Intézet Szervezeti és Működési szabályzata, 2012.)

A statisztikai adatok alapján elmondható, hogy 2004-től szinte folyamatosan nőtt a szakrendeléseken megjelentek száma, az ellátott esetek száma, a teljesített szakorvosi és nem szakorvosi munkaóra is. (K-1. táblázat) Mindez indokoltható egyrészt a demográfiai változásokkal, a növekvő népesség igényeinek változásával, másrészt azzal, hogy a 2009-ben Európai Unió támogatásában részesült a kistérségi járóbeteg szakellátó központ, aminek eredményeképpen mára már emelt szintű járóbeteg szakellátást nyújt a betegeknek új, korszerű épületben, 2000 nm-en. Az emelt szintű ellátás keretében a szakorvosi óraszámok növelése mellett, új ellátási formák kerültek bevezetésre (pl. egynapos sebészet, érsebészet, kúraszerű infúziós szakellátás, rehabilitációs nappali kórház részleg). A nem szakorvosi dolgozók munkájának nagymértékű emelkedése is a fejlesztéssel indokolható, ami az infrastrukturális megújulás mellett a szolgáltatások színvonalának emelkedését is biztosította az ellátottak számára. A pályaelhagyás megelőzése érdekében a megnövekedett létszámú szakemberállomány folyamatos fejlesztése, képzése válik indokoltá az elkövetkező években. Elkészült a dr. Romics László Egészségügyi Központ fejlesztésének II. üteme a Modern Városok Programhoz kapcsolódóan, melynek keretében a szakellátás korszerűsítése valósult meg (épület felújítás, eszközbeszerzés) 1,842 Mrd forint értékben.

A fekvőbeteg szakellátásra a budapesti Szent Imre Kórház lett kijelölve, mint körzeti ellátó. Néhány szakma esetében a Semmelweis Egyetem klinikái az illetékesek.

A településen működő Védőnői Szolgálat 20 területi és 6 ifjúság egészségügyi területen dolgozó védőnővel látja el feladatait. Munkájukat az intézeti csoportvezető védőnő irányítja.

2008-2009-ben 19 volt a védőnői álláshelyek száma, majd 2010-ben bővítésre került a védőnői hálózat, egyrészt finanszírozási, másrészt szakmai szempontok miatt. A védőnői ellátás OEP által finanszírozott, szigorúan meghatározott rendszere megkövetelte az új álláshelyek kialakítását, mivel a jogszabály szerint egy védőnő maximum 250 gyereket láthat el a területén. Ennek megfelelően 2018-ban az egy védőnőre jutó 0-6 éves korú gyermekek száma 214, a 0-7 éves korú gyermekek száma 238 volt Érden.

A védőnői szolgálat központja a Dr. Romics László Egészségügyi Intézményben van, és területileg minden házi gyermekorvosi rendelőben folyik a tanácsadás. A védőnők munkájukat elismert, magas szakmai színvonalon végzik, szoros együttműködésben a házi gyermekorvosokkal, nőgyógyász szakorvosokkal, városi vezető védőnővel, az oktatási intézményekkel. A területi védőnői ellátás kiterjed azoknak a gyermekeknek az ellátására is, akik nincsenek bejelentve Érdre, de a városban tartózkodnak.

A település gyógyszerterek tekintetében megfelelően ellátott, kivéve a település Északi részén, az újonnan benépesült a Parkvárosban.

Szociális ellátás

Érd Megyei Jogú Város Önkormányzata kiemelt figyelmet fordít – a törvényi szabályozók túl – arra, hogy a helyi rendeletalkotás során a rászorulóknak minél szélesebb körű ellátását biztosítsa az igények és a források összhangjának megtartása mellett. A támogatást igénylők összetétele sokat változott az elmúlt években, a rendszeresen segélyezetteken kívül sok új krízishelyzetbe került család fordul az önkormányzathoz segítségért. A kötelezően ellátandó feladatok mellett az önkormányzat pénzügyi és természetbeni ellátást biztosít szociális rászorultsági alapon:

Pénzügyi települési támogatások:

- a) lakhatáshoz kapcsolódó, rendszeres kiadások viseléséhez nyújtott települési támogatás
- b) tartósan gondozásra szoruló közeli hozzátartozó otthoni ápolását ellátó nagykorú hozzátartozó részére biztosított települési támogatás,

- c) a gyógyszerkiadásokhoz, gyógyászati segédeszközök viseléséhez nyújtott települési támogatás,
- d) gyermekek részére ajánlott védőoltáshoz nyújtott települési támogatás
- e) lakhatási kiadásokhoz kapcsolódó, hátralékot felhalmozó személyek részére nyújtott települési támogatás,
- f) százévesek támogatása,
- g) a házi szennyvízhálózat kiépítéséhez nyújtott települési támogatás,
- h) a hulladékgazdálkodási díjkedvezmény
- i) a rendkívüli települési támogatás
- j) vis maior

Természetbeli települési támogatások:

- a) köztemetés,
- b) természetbeni rendkívüli települési támogatás,
 - ba) élelmiszersomag, élelmiszerutalvány,
 - bb) nyolcvan, kilencven és százévesek ajándécsomagja,
 - bc) tüzelőtámogatás,
 - bd) tanévkezdési támogatás,
 - be) újszülöttek támogatása.
- c) gyermekétkeztetési térítési díjkedvezmény.
- d) gyermekek intézményi térítési díj kedvezménye

Érd Megyei Jogú Város Önkormányzata, mint fenntartó, a szociális szolgáltatási feladatokat az integrált szervezeti egységben működő a Szociális Gondozó Központ által látja el. A város a szociális törvényben meghatározott feladatai közül az alábbi szociális alapszolgáltatásokat biztosítja:

- Étkeztetés
- Házi segítségnyújtás
- Család és gyermekjóléti szolgáltatás
- Támogató szolgáltatás
- Utcai szociális munka
- Idősek nappali ellátása
- Demens idősek nappali ellátása
- Fogyatékosok nappali ellátása
- Szociális foglalkoztatás (fejlesztő és rehabilitációs foglalkoztatás)
- Hajléktalanok nappali ellátása
- Gyermekek napközbeni ellátása
- Szenvedélybetegek alacsonyküszöbű ellátása

Szakosított ellátási formák:

- Éjjeli menedékhely és hajléktalan szálló

- Idősek Otthona

Az Önkormányzat feladat ellátási szerződés keretén belül nyújtott szociális szolgáltatása:

- Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás

Bentlakást biztosító ellátások:

- Gyermek átmeneti gondozása
- Éjjeli menedékhely és hajléktalan szálló
- Idősek Bentlakásos Otthona
- Családok Átmeneti Otthona

A szociális étkeztetés, mint kötelező önkormányzati feladat folyamatosan biztosított Érden. Állandó ingadozás figyelhető meg az igénybe vevők számát tekintve, 2011-2018 között átlagosan 85,6 fő volt a szolgáltatásban részesülők száma, azonban 2011-ben kiugróan magas volt az igénybevevők száma (164 fő), majd csökkenésnek indult az érték (2013-ban 64 fő). Ezt követően ismét ingadozott az igénybevevők száma, 96 és 56 fő mozgott az érték, 2018-ban 77 fő. Az étkeztetés keretében napi egyszeri meleg ételt biztosít a Szociális Gondozó Központ időseket ellátó tagintézménye az érdieknek. (K-2. táblázat)

A házi segítségnyújtásban részesültek száma is kisebb ingadozást mutat, 2011-2018 között átlagosan 40 fő vette igénybe a szolgáltatást, azonban 2016 óta határozottan nő az ellátottak száma (34 főről 59 főre nőtt az érték). Az adatok alapján a házi segítségnyújtás szolgáltatás nyújtása jelenleg nem meghatározó a településen. Fejlesztési lehetőséget jelent ez a szolgáltatási vonal egyrészt a szolgáltatás minőségének fejlesztésével, másrészt a szolgáltatást igénylő társadalmi csoportok szélesebb körű bevonásával. (K-2. táblázat)

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás Szociális Gondozó Központ időseket ellátó tagintézménye által biztosított mind személyzeti, mind infrastrukturális oldalról. Érd, Diósd és Tárnok településeken is biztosítja ezt az ellátást feladat ellátási szerződés keretében, a segítségnyújtásban részesülők száma ingadozásokkal növekvő tendenciát mutat, míg 2011-ben 121 fő, 2018-ban 151 fő vette igénybe a szolgáltatást.

A növekvő lakossági igények miatt az önkormányzat megrendelésében 2017-ben kezdődött meg egy új idősotthon építésének az előkészülete a Topoly utcában, mely

kiegészült a Modern Városok Program keretében támogatott koncentrált szociális és gyermekjóléti intézmény épületegyüttesének kivitelezésével (2020. májusában a kivitelezés folyamatban van). Az idősek nappali ellátása mellett 13 nyugdíjas klub civil szerveződésben kínál foglalkozásokat az éltes korúaknak.

A Szociális Gondozó Központ az idősek gondozása mellett négy másik ellátást is biztosít a rászorulóknak, a családsegítést (Család- és Gyermekjóléti Központ), támogató szolgáltatást (Habilitációs Központ), a hajléktalanok segítségét (Hajléktalanellátó Központ), valamint két bölcsődét is működtet (Apró Falva és Pöttöm Sziget). A szakosított ellátások között az önkormányzat 66 férőhelyes tartós bentlakásos elhelyezést biztosít az idősek számára, melyek kihasználtsága jellemzően 97-100% körül alakul. Ezen felül átmeneti ellátást is biztosít krízishelyzetek esetére, melynek 45 fő a kapacitása, a gondozottak száma évenként ingadozó, átlagosan 32 fő, 2018-ban 41 fő. A hajléktalanok nappali melegedőjének befogadóképessége 35 fő, napi forgalma átlagosan 31 fő (2017-ben 35, 2018-ban 33 fő). A hajléktalanok nappali otthonában foglalkoztatottak száma 2018-ban 2-ről 5 főre nőtt, az intézményt, ahogy az éjjeli menedékhely esetében is, más településekről is igénybe veszik a rászorulók. Az adatok alapján elmondható, hogy az idősek és hajléktalanok ellátási kapacitásai teljes mértékben kihasználtak, így a férőhelyek bővítése indokolt lehet (K-2. táblázat).

A fogyatékkal élők nappali ellátása a Habilitációs Központban zajlik, ami a Szociális Gondozó Központ tagintézménye. Az önkormányzat adatai szerint a nappali ellátásban részesülők számára biztosított a szociális foglalkoztatás 1 csoportban, 15 fővel. A fogyatékkal élők nappali ellátását 2012-ben 33 fő vette igénybe, míg a megengedett létszám 35 fő, azonban azóta többnyire teljes kapacitáskihasználtsággal működik az intézmény. A célcsoport felkutatása és bevonása eredményeképp 2016-ban a Habilitációs Központ férőhelyeinek száma 41-re emelkedett, 2017-től ezek mindegyike betöltésre került. 2018 óta emellett a Harmóniáért Közhasznú Egyesület is végez nappali ellátást fogyatékkal élők számára, jelenleg 8 férőhelyes kapacitással. Nappali ellátás és csoportfoglalkozás mellett támogató szolgáltatást is nyújtanak a fogyatékkal élők számára (szállítás, személyi gondozás), illetve emellett pszichiátriai betegekkel is foglalkoznak. (K-2. táblázat) A fogyatékkal élők nappali ellátásában foglalkoztatottak száma 11-re növekedett a kapacitások bővítése miatt.

Szociális ellátórendszer intézményei	Cím
Család - és Gyermekjóléti Szolgálat	2030 Érd, Vörösmarty u. 31.
Nyitva álló helyiség (IFI KLUB)	2030 Érd, Emma u. 8.
Nyitva álló helyiség	2030 Érd Bajcsy –Zs. út 206-208
Nyitva álló helyiség	2030 Érd Enikő u. 1/B
Családok Átmeneti Otthona	2030 Érd, Nyírfu u. 11.
Hajléktalanok nappali melegedője	2030 Érd, Fehérvári út 91.
Hajléktalan Szálló és Éjjeli menedékhely	2030 Érd, Fehérvári út 89.
Időseket ellátó Központ/Idősotthon	2030 Érd, Topoly u. 2.
Idősek Nappali ellátása	2030 Érd, Jázmin u. 8.
Apró Falva Bölcsőde	2030 Érd, Edit u. 3.
Pöttöm Sziget Bölcsőde	2030 Érd, Aradi u. 7/A.
Dr. Dizseri Tamás Habilitációs Központ	2030 Érd, Hivatalnok u. 42.

5. táblázat Önkormányzati szociális ellátórendszer intézményei Érd

Egyesületek, Alapítványok megnevezése	Szolgáltatás megnevezése
Emberi Hang Alapítvány	Értelmi sérültek, mozgáskorlátozottak részére segítségnyújtás, nevelés, terápiás lovagoltatás
Mozgáskorlátozottak Érd és Környéke Egyesület	Mozgásfogyatékos emberek érdekképviselője
Egymásért Alapítvány	Szociális tevékenység, családsegítés, időskorúak gondozása
Segély Helyett Esély Alapítvány	„Móló” lakóotthon- pszichiátriai betegek lakóotthona
Suli-Zsúr Szociális Szövetkezet	Alternatív napközbeni ellátás
Lámpás 92 Közhasznú Alapítvány	Családok Átmeneti Otthona
„Fészek” Gyermekvédő Egyesület	Gyermekek átmeneti Otthona
Napra-Forgó Rehabilitáció és Szolgáltató Közhasznú Társaság	integrált foglalkoztatási rehabilitáció, munkavállalási tanácsadás

Napfény Otthon Kiemelten Közhasznú Alapítvány	Idősek Otthona, Időskorúk gondozóháza
Harmóniáért Közhasznú Egyesület	Pszichiátriai betegek részére nyújtott közösségi alapellátás, Fogyatékos személyek nappali ellátása, Támogató szolgáltatás
Biztos Pont Szociális Szolgáltató Nonprofit Kft.	Támogatott lakhatás pszichiátriai betegek részére
Életfa Csoport Egyesület	tartósan beteg gyermekek szüleinek segítő csoportja

6. táblázat Szociális ellátást végző nonprofit szervezetek Érden

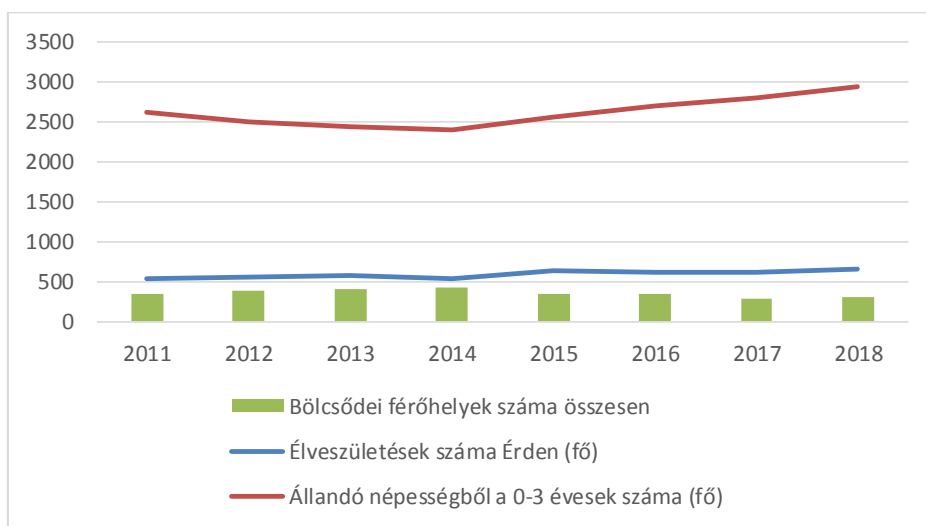
2020. májusi önkormányzati adatok szerint az településen még hiányzik a fogyatékos személyek gondozóháza, a pszichiátriai betegek és szenvedélybetegek átmeneti otthona, idősek átmeneti otthona, szenvedélybetegek nappali ellátása. Lényeges azonban, hogy szociális ellátást civil szervezetek is végeznek a településen, melyek nagy hatékonysággal egészítik ki az önkormányzati kapacitásokat.

A gyermekek napközbeni ellátásának biztosítása Érd városának kiemelt fontosságú feladata, egyben a legnagyobb kapacitásbővítést igénylő terület. Két önkormányzati fenntartású bölcsőde működik Érden, a Szociális Gondozó Központhoz tartozó Pöttöm Sziget Bölcsőde, Apró Falva Bölcsőde. A bölcsődébe beíratott gyermekek száma növekvő tendenciát mutat. A Pöttöm Sziget Bölcsőde 2011-es felújítása és bővítése következtében a férőhelyek száma 128-ra nőtt, majd VEKOP pályázat keretében 2017-ben további egy csoportszobával bővítették a kapacitását (140 fős befogadóképesség). 2019-ben 145 főt tudnak fogadni, az Apró Falva Bölcsődében továbbra is 76 főt. Az Apró Falva Bölcsődében férőhely-bővítésre nincs lehetőség az ingatlan adottságai és beépítettsége révén (közös telken működik a Kincses Óvodával), azonban 2016-ban elnyert pályázatokkal korszerűsítésre került: KEHOP keretében energetikai-, Modern Városok Program keretében játszóudvari, kerti felújítás valósult meg. Az önkormányzati fenntartású bölcsődékbe beíratott gyerekek száma a kapacitások 97-100%-át lefedi, 2018-ban a 216 férőhelyen 211 gyermeket gondoztak. 2020 májusában két bölcsőde megvalósításának előkészülete zajlik, a Parkvárosban M7 autópályán túl a Burkoló és Favágó utcák sarkán, valamint Érdligeten a Tállya utcában, melyek pályázati forrásból kerülnek támogatásra.

A gyermekek teljes körű ellátása érdekében feladat-ellátási szerződést kötött az önkormányzat több családi napközivel 2009-ben, mivel a két önkormányzati

bölcsőde kapacitásai nem tudják lefedni az igényeket. A családi napközik száma 2008-tól növekedett, míg 2008-ban csak 3 intézmény működött, 2013-ben már 31, ezt követően mérsékelt visszaesés következett be, 2016-ban, a családi napközi intézményének megszüntetése évében 27 működött a településen. 2017-ben a bölcsődés korú gyermekeket ellátó családi napközi elnevezést felváltotta a családi bölcsőde, a nem kizárólag bölcsődés korú gyermekeket ellátó családi napközit pedig más elnevezéssel, napközbeni gyermekfelügyelet és a házi gyermekfelügyeletként kell illetni. Az önkormányzati kapacitások kiegészítéseként 2018-ban 14 családi bölcsőde működött Érden 89 férőhellyel (2020-ban már csak 12 intézmény, azonban 117 fős kapacitással és közülük több szervezet fogad speciális nevelési igényű gyermekeket is). A családi napközik, családi bölcsődék kihasználtsága sem volt mindig 100%-os az elmúlt évek adatit visszatekintve, de létük indokolt és szükséges az önkormányzati feladatellátás kiegészítéseként (2018-ban kihasználtságuk 100%-os volt, 91 gyermek volt beírva az évben). (K-3. táblázat)

22. ábra A születések és a 0-3 évesek számának, valamint a bölcsődei kapacitások alakulása Érden 2011-2018.

Forrás: KSH STADAT

Jelenleg a bölcsődei ellátást igénylőknek teljes mértékben biztosított az ellátás, A 2018-ban született gyermekek száma az előző évhez képest 37 fővel nőtt, ami jelentősnek mondható. Emellett **2014-től folyamatosan nő a 0-3 éves korú gyermekek száma, az élve születéseknél nagyobb ütemben** (2018-ban 2935 fő, 132 fős többlet az előző évhez képest), mivel a betelepülő lakosság nagyobb része fiatal családalapítók, kisgyermekes családokból áll. Ezt előrevetítve azt jelenti,

hogy **folyamatosan nő a bölcsődei férőhelyek iránti igény, illetve a jelenleg kapacitáshiányos óvodai ellátás iránti igény is.**

Oktatás

Érd városban 2 óvoda 13 feladatellátási helyen (Kincses Óvoda 6 tagintézménnyel, Szivárvány Óvoda 5 tagintézménnyel) működik az Önkormányzat üzemeltetésében. Ezen felül 2016-tól az Érdi Német Nemzetiségi Önkormányzat fenntartásában a Pumukli Német Nemzetiségi Óvoda működik, valamint 5 magán / alapítványi óvoda vállalja 3-6 éves korú gyermekek gondozását. A 2013-18 Pest megyei köznevelés-fejlesztési terv alapján Érden a meglévő óvodai kapacitás nem elegendő a feladatellátás biztosításához, ezért a helyzet felülvizsgálata évről-évre fokozott figyelmet, és beavatkozást igényel. 2011-ben 16 óvodai feladatellátási hely működött a településen, beleértve az óvodai gyógypedagógiai nevelő intézményeket is. 2015-ben a köznevelési törvény módosítása eredményeként a 3. évet betöltött gyermekeknek kötelezővé vált az óvodai nevelésben való részesítése, már 17 óvoda működött Érden, 2018-ban a számuk 19-re emelkedett. Az óvodai kapacitások ezzel párhuzamosan, bár hullámzóan emelkedtek, míg 2011-ben 1946 férőhely állt rendelkezésre, 2018-ban már 2239. A hullámzások több okra is visszavezethetők, egyrészt jogszabályi változás, pl. a családi napközik elterjedése, majd megszüntetése, illetve az közös intézmények (összevont óvoda-bölcsőde) szétválása, másrészt a kapacitások követték a 3-6 éves korú gyermekek számában bekövetkezett csökkenést. A településen történt óvodafejlesztések átmenetileg és 2015 előtt csökkenthették a férőhelyszámot, azonban tovább növelték a kapacitásokat (K-4. táblázat). Az elmúlt években

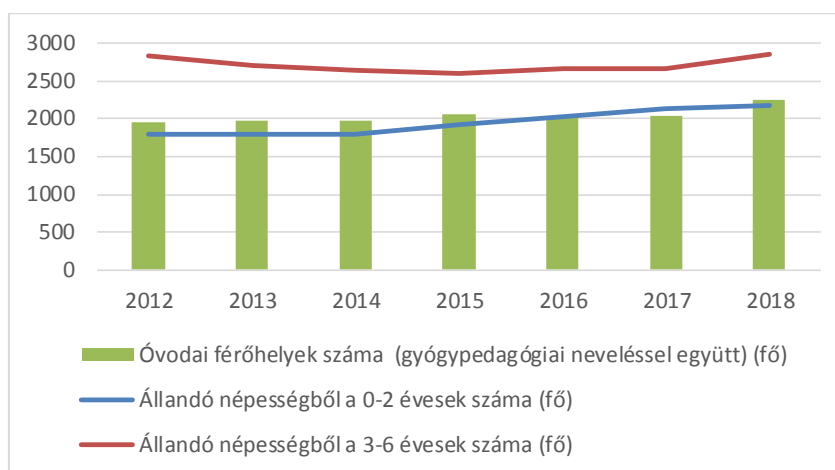
- 7 feladatellátási hely korszerűsítésre került (épületfelújítások a Kincses Óvodában és a Tállya és Tündérkert Tagóvodájában, valamint a Szivárvány Óvodában és a Kisfenyves, Napsugár és Tusculanum Tagóvodájában),
- 2 tagintézmény új épületben került elhelyezésre, mely férőhely-bővítéssel, 2 csoport létrehozásával is együtt járt (Kincses Óvoda Fácán Tagóvodája és a Szivárvány Óvoda Meseház Tagóvodája),
- továbbá a Szivárvány Óvoda Erdőszéle Tagóvodája a 2018-2019-es tanévtől működő, újonnan létrehozott intézmény, mely új épületben kapott helyett.

Fontos megjegyezni, hogy a fenti fejlesztések, kapacitásbővítések külső pénzügyi eszközök nélkül nem valósulhattak volna meg. Az óvodai kapacitások kihasználtsága

a KSH adatai alapján 2011 óta 93% körül alakul, tendenciájában emelkedő kisebb visszaesésekkel, 2017-ben 96,5% volt, míg 2018-ban 93,75%. Az elmúlt években a családi napközik bezárásával, az óvodai tankötelezettség bevezetésével megnőtt a lakossági igény az óvodai elhelyezésre. A 2013/2014-es tanévtől kezdve a szülőknek gondot jelent a gyermekek elhelyezése a településen a rendelkezésre álló kapacitások szűkössége miatt (K-4. táblázat).

A férőhelyek kihasználtsága, illetve az óvodába beírt gyermekek száma szoros összefüggést mutat a 3-6 éves korú gyermekek számának alakulásával. A korosztály létszáma rövid ideig tartó csökkenést követően 2015-ben emelkedni kezdett, mely főként a településre beköltöző kisgyermekes családok számának növekedésével magyarázható.

23. ábra A 0-2 évesek és 3-6 évesek számának, valamint az óvodai kapacitások alakulása Érdén 2012-2018. * Forrás: KSH STADAT

* tekintettel arra, hogy a 6 évesek számáról a KSH csak 2012 óta közöl területi adatokat, a vizsgált időszak az eddigiektől eltérően 2012-2018 közötti

Az óvodai bővítések ellenére a rendelkezésre álló férőhelyek száma még mindig nem éri el a 3-6 éves korú gyermekek létszámát, különösen Érd terjeszkedési területén, az újonnan épülő és benépesülő Parkváros városrészen van szükség új óvodai férőhelyek létesítésére. Érdén évente 30-40 hátrányos helyzetű gyermek jár óvodába, és mint sok más településen a szakemberhiányból adódóan csak utazó gyógyypedagógus áll rendelkezésre. Fontos kiemelt figyelemmel kísérni a hátrányos helyzetű gyermekek és a gyógyypedagógiai nevelést igénylő gyermekek számának és sorsának alakulását és ennek megfelelően tervezni a speciális óvodai kapacitásokat (K-4. táblázat).

Érd Tankerületi Központjába Érd mellett 24 település köznevelési intézményei tartoznak. A Tankerületi Központ kezelésében Érden 1 alapfokú művészeti iskola, 6 általános iskola, 1 általános iskola és gimnázium, 1 gimnázium működik. Az Érdi Szakképzési Centrum hat szakképző iskolát működtet és tart fenn, mellyel közvetlen kapcsolatban vagyunk, nemcsak a pályaaorientáció területén, hanem a mindennapi köznevelési feladatellátást biztosítandó feladatok megoldásában is. Az Érdi Szakképzési Centrum Érden és Százhalombattán tart fenn köznevelési intézményeket, de sajnálatos módon ezzel nem tudja biztosítani a tankerületi központ összes szakképzési igényét. Érden a Kós Károly Szakképző Iskola átépítés alatt áll, vendéglátás, építés és gépészet szakcsoportokban képzik a szakembereket. Budakeszi járásban az Illyés Gyula Gimnázium és Szakgimnázium nyújt még lehetőséget a szakképzésre, ill. kimenő rendszerben a Bálint Márton Általános Iskola és Középiskola. Azon tanulók, akik ezekre a helyekre nem kerülnek felvételre, a főváros szakképző intézményeiben folytatják középiskolai tanulmányaikat. Felsőfokú oktatási intézmény nem található a településen és a kistérségben sem (Érd Tankerületi Központ Fejlesztési Terv 2018-2022.). Az önkormányzat célja, hogy a más településeken tanuló, illetve a felsőoktatásban résztvevő diákok visszatérjenek Érdre és tudásukat itt kamatoztathassák a munkaerőpiacon.

Kultúra és sport

Érden alapvetően három önkormányzati intézmény látja el a közművelődési és közgyűjteményi feladatokat: a Szepes Gyula Művelődési Központ, a Csuka Zoltán Városi Könyvtár és a Magyar Földrajzi Múzeum. Az intézmények elhelyezkedése a belvárosi részre koncentrálódik.

A Szepes Gyula Művelődési Központ 1972 óta működő, 400 férőhelyes intézmény, amely a város meghatározó kulturális, művészeti eseményeinek, kiállításoknak a színhelye, klubok, szakkörök otthona. A művelődési központ a rendezője az Országos Bukovinai Székely Népdaléneklő és Mesemondó Versenynek, a Mezőföldi Vásár és Érdi Napok programsorozatnak. Tevékenységének bővülése és a megnövekedett lakosságszámból fakadó növekvő kulturális igények miatt a rendkívül elavult infrastruktúrája épület korszerűsítése, bővítése vált szükségessé. 2017-ben új

épületben nyitotta meg kapuit a Parkvárosi Közösségi Ház, mely első sorban az újonnan épülő és benépesülő, szolgáltatáshiányos városrész lakói számára kínál kulturális programokat kiállítások, fesztiválok, foglalkozások szervezésével.

Magyar Földrajzi Múzeum országosan egyedülálló. A magyar geográfiai kutatások történetének dokumentumait gyűjti és gondozza, nemzetközi konferenciákat szervez évente. Kiadványaik mintegy harmada Érd geográfiai, honismereti és kultúrhistóriai témájával foglalkozik, ezért léte és működése Érd város számára rendkívül fontos. A 2011-ben megvalósuló Európai Unió és önkormányzati forrásból finanszírozott városközpont fejlesztés eredményeként a múzeum épületének és szakmai tevékenységének fejlesztése történt meg. Látogatóinak száma 2012-ben a 7500-at is meghaladta, mely első sorban a felújítással kapcsolatos információs kampánynak köszönhető, azonban 2013-tól évente csak 4-5000 fő keresi fel a múzeumot (T-25 táblázat). Aktív marketing tevékenységgel és a települési attrakciók bővítésével tovább növelhető az országos szinten unikális múzeum látogatottsága.

A Csuka Zoltán Városi Könyvtár az 1982-ben átadott, Hivatalnok utcai ingatlanon a központi épületben funkcionál. A gyermekkönyvtár részlege a Hivatalnok utcában a régi épületben található, míg a zenei könyvtár az Alsó utcában kapott önálló épületet 2010-ben. A városi könyvtár a hagyományosnak mondható könyvtári funkcióin kívül a helyi közösség „szalonjaként”, találkozóhelyeként működik, támogatja a helyi kulturális identitást. Emellett helyismereti, helytörténeti információs központ, a szabadidő eltöltésének egyik eszköze. 2014-ben nyitott meg az Érdligeti Fiókkönyvtára a Sárd utcában, melynek eredményeként 2015-re 16 ezerrel nőtt meg a kölcsönzött könyvtári egységek száma (163 323 db) és a beiratkozott olvasók száma is 5731-re emelkedett. 5900 beiratkozott olvasó (2012.) számára a könyvtár 5 könyvtári egységben nyújt szolgáltatást. 2011-hez viszonyítva 10 000 db-bal növekedett a könyvtári állomány, ami az aktív és folyamatosan fejlődő könyvtári-kulturális tevékenység meglétét támasztja alá (K-5 táblázat). Ennek ellenére 2015 óta fokozatos csökkenés tapasztalható mind a beiratkozott olvasók, mind a kölcsönzések számában, a könyvtári szolgáltatás népszerűsítése (marketing, rendezvények, író-olvasó találkozók szervezése) a lakosság körében ismét növelheti a könyvtár látogatottságát.

Évente 100-nál is több kulturális rendezvény kerül lebonyolításra, melyek évente 30-40 ezer látogatót is vonzanak, főként Érd és térségéből, kis mértékben a fővárosból. A

kulturális rendezvényeken részt vevők száma határozott csökkenést mutat az elmúlt években (2016-ban 45,5 ezer, 2018-ban 28,6 ezer látogató, T-25. táblázat), mely első sorban a rendezvények volumenével és a megszólított célcsoportok számával lehet összefüggésben. A látogatószám növelése érdekében javasolt, hogy minden célcsoport számára kínáljanak programokat és számukra célzottan promótálják is azokat.

Érd Megyei Jogú Város Önkormányzat Közgyűlésének 4/2007. (II.26.) önkormányzati rendelete szabályozza a civil egyesületek önkormányzati támogatását, külön keret áll rendelkezésre kulturális és ifjúsági szervezetek támogatására. A helyi kulturális életben a civil szervezetek is nagy számban vesznek részt. (pl. Népdalkörök, Szövőműhely, Énekkar, Irodalomkedvelők Klubja, Városszépítő és Honismereti Egyesület, Érdi Lengyel-Magyar Kulturális Egyesület stb.) Az önkormányzat évente meghirdetett pályázati kerettel támogatja kulturális programjaik megvalósítását. Az alkotó művelődési közösségek tagjainak száma 2015 óta emelkedik, 2018-ban 485 fő vett részt rendszeresen foglalkozásokon. K-5 táblázat)

Hiányzik Érden a kulturális szabadtéri rendezvények helyszínéül szolgáló közösségi tér, szabadtéri színpad, fogadóhelyiségekkel, mosdóval. Az egyenlőtlen területi ellátás javult a Parkvárosi Községi Ház létesítésével, azonban az alközpontokban további kulturális infrastruktúra bővítésre és az elavult, rossz állapotú épületek fejlesztése szükséges.

A 2013-ban átadott Érd Városi Sportcsarnok és Uszoda kikapcsolódási és sportlehetőséget nyújt minden korosztály számára. A létesítmény 1800 ülőhelyes lelátóval rendelkezik. A sportcsarnok alkalmas nemzetközi és hazai mérkőzések megrendezésére. A csarnok teljeskörűen akadálymentesített, valamint a létesítmény része még egy konferenciaterem, egy konditerem, egy birkózócsarnok, továbbá egy 33x25 méteres, vízilabda-mérkőzések rendezésére is alkalmas medencével rendelkező uszoda. 2019 óta a Sportcsarnok mellett a Jégcsarnok is várja a sportolni vágyó fiatalokat.

A Magyar Diáksport Szövetség számottevő eredményekkel szervezi a megyei diáksport szövetségeken keresztül a helyi sportéletet. Az érdi diák versenyzők tollaslabda, birkózó, sumo, sí, evezés, sportlövő, sport akrobatika, judo, karate és floorball versenyeken indulnak kiemelkedő eredményekkel. Az önkormányzat Ifjúsági és Sport Keretére pályázhatnak civil szervezetek ifjúsági és gyermeksport

rendezvények, táborok szervezésére. A 2020-as előirányzat szerint a Sport Szervezeti Pályázatra 45 millió Ft-ot különített el az önkormányzat.

Infrastruktúra

Közműellátottság

Érd **ivóvízellátását** Érd és Térsége Víziközmű Kft. (ÉTV) szolgáltatja, Érden kívül Diósd, Herceghalom, Pusztazámor, Sóskút, Tárnok, Törökbálint településeken a saját, ill. a Fővárosi Vízművek Zrt., az Észak-dunántúli Víziközművek Zrt. és a Duna Menti Regionális Vízmű Zrt. vízbázisairól. Továbbá Remeteszőlős község vízellátó rendszerének üzemeltetését is az ÉTV látja el.

A szolgáltató ÉTV saját vízbázisai a Sasvárosi, rétegvízre telepített 8 db kúttal rendelkező telep (ivóvíztermelés kapacitása 5500 m³/nap), a Sasvárosi vízbázishoz tartozó Keserűfű utcai forrásfoglalás és Kossuth Lajos utcai 1/A kút, valamint a Papi földeknél (Tétényi úti) 2 mélyfúrású kút (1400 m³/nap kitermelői kapacitás). A termelő kutak mintegy 733 km hosszú vezetékhálózatba továbbítják a vizet (ebből Érden 410 km vízvezeték), ahonnan eljut az elosztó pontokra, onnan pedig a fogyasztókhoz. Az elosztás 26 db, összesen 15500 m³ térfogatú víztárolón, valamint nyomásfokozó gépházakon keresztül történik. A szolgáltatóhoz tartozik a Duna vízkincsére telepített Duna-parti Vízmű telep, ahol 11 db parti szűrésű csőkút van. A Duna-parti Vízmű telep kútjai jelenleg nem üzemelnek vízminőségi problémák miatt, de a szolgáltató középtávú fejlesztési tervében a kutak újra üzembe helyezését tervezik (Forrás: ÉTH)

Érden évek óta problémát okozott a jelentős tengerszint feletti magasságkülönbségek miatt kialakult víznyomás-ingadozás. A magasabban fekvő területeken, különösen a város északi terjeszkedési területén, Parkvárosban gyakran alakult ki vízhiány az elégtelen víznyomás miatt. 2013-ban Svájci-Magyar Együttműködési Program keretében 1,4 Mrd Ft-ból valósult meg Érd és hat Érd környéki település vízközmű rekonstrukciója az ÉTV szakmai irányításával, melynek eredményeként jelentősen megnőtt az ellátásbiztonság. Érden négy nyomászónát alakítottak ki, amelyeken belül optimalizálták a nyomásértékeket a helyi igényeknek megfelelően. A vízellátás üzemirányítása a fejlesztés eredményeként teljesen automatizálttá vált. A város terjeszkedése eredményeként 2011-ről 2012-re a közüzemi ivóvízvezeték-hálózat hossza 16,8 km-rel nőtt meg, majd a hálózat racionalizálása következtében

fokozatosan csökkent a vonalas infrastruktúra hossza. 2018-ban 407,8 km-es az ivóvízvezetékek hossza a településen, de a csökkenése nem okoz ellátatlanságot, a 2011-2018 között épült 1121 db új lakás mindegyike csatlakozott a hálózathoz (K-6 táblázat). 2019-ben a Víziközművek Állami Rekonstrukciós Alapból nyert el Érd 16,1 millió Ft támogatást az Érd, Bakonyi úti 3000 m³ -es medence belső falainak felújítására, a beruházás összértéke 25 millió Ft. A Svájci Alapból származó támogatással nem érintett **ivóvízhálózat elavult, a csővezetékek legalább ötven évesek, így azok rekonstrukciója szükségessé vált.**

Érden a **szennyvíz gyűjtése és kezelése** 2010-es évekig csak nagyon szűk terület számára volt rendezett. A település döntő hányadán a szennyvizet egyedi házi medencékbe gyűjtötték, amely jellemzően szikkasztóként üzemelt. A településnek ez volt az egyik kiemelt szennyező forrása. A megszüntetésére régóta törekedtek, de gazdasági háttér hiányában mindig elmaradt. Érd-Tárnok-Diósd közös összefogással, pályázatot nyújtottak be a KEOP 2007-2013 program keretében, a települések szennyvízcsatorna rendszereiknek bővítésére és a befogadó érdi szennyvíztisztító telep fejlesztésére. Az Európai Unió a tervezett beruházás támogatásának feltételül szabta, hogy a pályázatban részt vevő településeken, a támogatással megvalósuló szennyvízközművek üzemeltetője nyílt pályázat útján kerüljön kiválasztásra. A kiírt koncessziós pályázatot, az Érd és Térsége Csatornaszolgáltató Kft. (ÉTCS) nyerte el, így jogosult a három településen a közüzemi szennyvíz-elvezetési szolgáltatás ellátására. A víziközművek tulajdonjoga továbbra is az önkormányzatoknál marad. Az üzemeltető ÉTCS az önkormányzati tulajdonban levő vízközművekkel nyújtja a szennyvízelvezetési - és tisztítási szolgáltatást.

A 2011-2013 között valósult meg Érd szennyvízgyűjtő hálózatának és az érdi szennyvíztisztító telep bővítése és 2014 elején fejeződött be Diósd és Tárnok szennyvízcsatorna-hálózatának bővítése. A 31,4 milliárd forint értékű beruházás költségeiből 24,5 milliárd forintot az Európai Unió fedezett. Mintegy 340 km szennyvízcsatorna és 61 szennyvízszivattyú telep épült. 23 régi szennyvízszivattyú telep felújításra vagy átalakításra került. A szennyvízgyűjtő rendszerhez korszerű, rendszerszerű szaghatáskezelő technológia kapcsolódik, megkímélve a lakosságot a szaghatásokból eredő kellemetlenségektől.

A szennyvíztisztító telep kapacitása 8000 m³/napról 15000 m³/napra növekedett. Ide kerül Érd, Diósd és Tárnok települések összegyűjtött szennyvize. Az újonnan csatornázott területeken 2014 évtől kezdődően jelentősen növekedett a szennyvízelvezető rendszerre kötött ingatlanok száma, és ezzel együtt a szennyvíztisztító telepre érkező szennyvíz mennyisége is, megközelítve a névleges kapacitást. A négy tisztítósorral rendelkező, magas fokon automatizált telep a határértékeknek megfelelő tisztított szennyvizet bocsát a Dunába. A szennyvíz tisztítása újszerű technológiával, szakaszos üzemű medencékben történik. A szennyvíziszapból rothasztókban biogáz keletkezik, amely gázmotorokban elégetve, generátorokat meghajtva villamos áramot termelhet, ami jelentősen hozzájárul a tisztítási költségek alacsony szinten tartásához.

A nem csatornázott, kisszámú ingatlan szippantott szennyvizét a szennyvíztisztító telep szippantott szennyvíz fogadó állomása fogadja, majd a technológiára vezetve tisztítják meg. A szennyvízszivattyú telep felügyeletét a szennyvíztisztító telepen dolgozó szakemberek számítógépes távfelügyeleti rendszer segítségével látják el (Forrás: ÉTCS).

A fejlesztések eredményeként látványosan javult a csatornázottság aránya Érden, 2011-ben még 96 km hosszú szennyvízgyűjtő hálózattal rendelkezett a település, 2012-ben 113 km-es, 2013-ban pedig már 362,8 km-es rendszerrel. 2014-ben és 2017-ben további beruházások valósultak meg, 2018-ra így már 372,3 km-essé bővült a közcsonna hálózat hossza. Összesen több mint 14 ezer lakás kapcsolódott a közcsonna hálózatba a fejlesztéssel érintett időszakban (2013-ban 2 378 lakás, 2014-ben 10 438 db, 2015-ben 1750 db). A fejlesztés eredményeként a közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások aránya a 2012-ben nyilvántartott 39,5%-ról 78%-ra emelkedett 2015-re. Emellett az átfogó fejlesztést követő években is évente átlagosan 700 további lakás is bekapcsolódott a hálózathoz. Fontos megjegyezni, hogy **további fejlesztés, bővítés indokolt a szennyvízelvezetést illetően, mivel 2018-ban a lakásállomány 85%-a volt bekapcsolva a közcsonna-hálózatba** (K-6 táblázat).

A kiefeszültségű villamosenergia-elosztóhálózat és a gázcsőhálózat kiépítettsége megfelelő, kismértékű növekedés megfigyelhető, mely a város terjeszkedésének köszönhető.

A város **csapadékvíz-elvezetése** vegyes rendszerűnek tekinthető. A csapadékvíz hálózat kiépítése az 1950-as években kezdődött, a város fejlődésével folyamatosan épült ki. A városközpontban, lakótelepen zárt gravitációs csatornák üzemelnek, míg a kertvárosi lakóterületek úthálózata mentén nyílt, részben burkolatlan árkok hálózatok épültek ki. Főként a burkolatlan utak mentén a csapadékvíz elvezető rendszer kiépítettsége, hatékonysága nem megfelelő. A magasabb északi területekről heves esőzések során a lezúduló csapadékvíz erodálja az infrastruktúrát. A burkolatlan utak esetében az esőzés nyomán kialakuló „sártenger” nehezíti és balesetveszélyessé teszi a gyalogos és autós közlekedést. A klímaváltozással az aszályos időszakok növekedésével párhuzamosan a csapadék térbeli és időbeli eloszlása egyenetlenebbé válik, a heves esőzések során pedig nagyobb csapadékmennyiségre kell számítani. Ezért az úthálózat minőségi fejlesztésével egyidejűleg a csapadékvíz elvezető rendszer fejlesztése is indokolt. Az Érdligeti záportározó a csapadékvíz hasznosításában játszik szerepet, a Modern Városok Program keretében megvalósuló turisztikai és rekreációs célú fejlesztés a környezeti szempontokat is figyelembe veszi.

Közlekedés

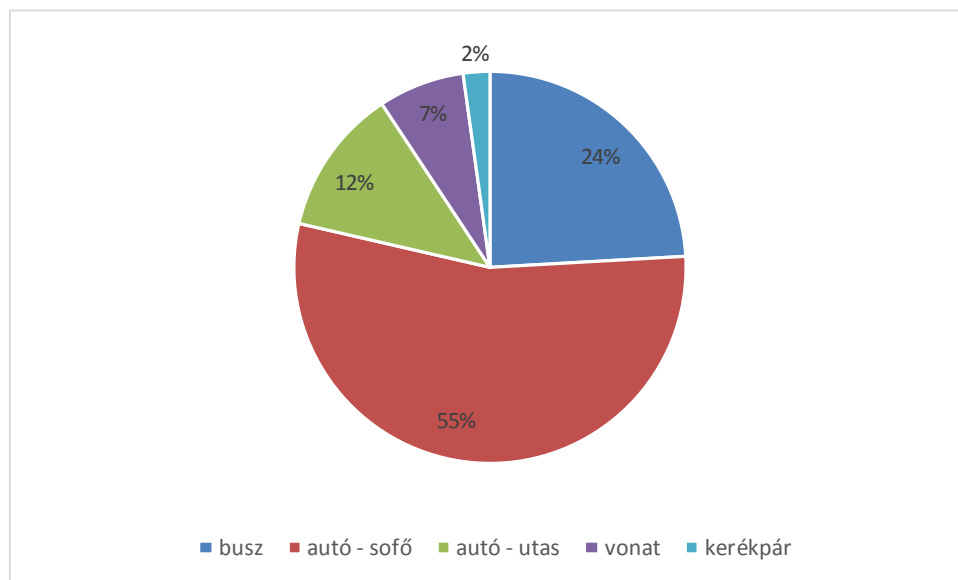
Érd Megyei Jogú Város az ország egyik legfontosabb közlekedési zónájában helyezkedik el.

A budapesti agglomeráció nyugati területén az úthálózat kialakulását a domborzati adottságok nagymértékben befolyásolták: a Budai hegységen csak kis kapacitású összekötő utak haladnak át, a déli, sík területen vannak az országos gyorsforgalmi és főutak fővároshoz csatlakozó szakaszai, ahogy ez az alábbi térképen is látszik. A tervezési hatásterület az Érdi kistérség és járás, ezen belül Érd városa a déli területre esik, ebből adódóan kiválóak a külső közlekedési kapcsolatai.

Érd Megyei Jogú Város úthálózata az elmúlt évtizedekben nem követte a város lakosszámának jelentős változását. Lényegében ugyanazon a fő- és gyűjtőúthálózaton bonyolódik le a helyi és az átmenő forgalom, ami az 1970-es, 1980-as években kialakult. A motorizációs robbanás jelentős forgalmi terhelést rótt a város úthálózatára. Az 1990-es években megépült, a városközpontot délről elkerülő út, mely némileg javított a helyzeten és az átmenő forgalom egy része kiszorult Érdről, de a helyi forgalom nagysága tovább nőtt.

Érden a település adottságaiból fakadóan mind a városon belüli, mind a környező települések – elsősorban Budapest – és Érd közötti közlekedés meghatározó jelentőséggel bír. A hosszan elnyúló, nagy kiterjedésű, kertvárosias belterület, a hiányos belterületi és településközi kapcsolatok, a városközpont excentrikus elhelyezkedése az egyéni közlekedési módot, a személygépkocsi használatot erősíti. Az érdi modal split jelenlegi értéke az egyéni és közösségi közlekedést összehasonlítva a következőképpen becsülhető.

24. ábra Az egyéni és közösségi közlekedők aránya (Forrás: Útfejlesztési koncepció, 2012, Pro Urbe Kft.)

személyautó : közösségi közlekedés : kerékpár

66,6 : 31,2 : 2,2

Ez a magyarországi nagyvárosok becsült átlagához közelítő eredmény jónak tekinthető.

A város Budapest, illetve más területekről való elérése az elmúlt évtizedekben folyamatosan javult, a belső úthálózat ezt a fejlődést nem tudta követni. A folyamatosan növekedő lakosság igényei közlekedési oldalról tehát nincsenek lefedezve, az úthálózat mind mennyiségi, mind minőségi szinten hiányos.

Országos úthálózat elemei: A 10-es út kivételével az összes Budapestről sugárirányban kifutó egy-, és kétszámjegyű főút elérhető közvetlenül Érdről,

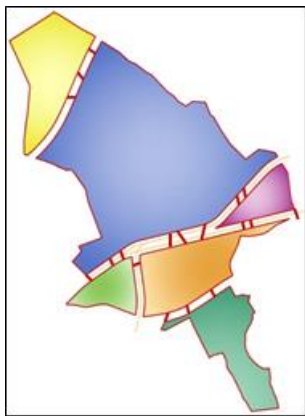

kizárólag gyorsforgalmi utak használatával. Az M6-os autópálya elvágó hatása a város déli részén ugyanúgy jelentkezik, mint Érd-Parkváros esetében az M7-es autópályánál. Az Iparos út vonalában a városi úthálózathoz kapcsolódó M7-es csomópont szintbeni keresztezéseinek forgalomtechnikai jellemzői a forgalom mai nagyságát nem képes megfelelően kiszolgálni. A forgalmi trendeknek megfelelően reggel Érd városközpont, délután Budapest felől sok száz méteres torlódások alakulnak ki.

A 7. sz. főút Tárnok és nagyrészt Érd belterületét is elkerüli, Diósd belterületén viszont áthalad, a 2x1 sávós út kapacitása a diósdai szakaszon szűkös, csúcsidőben gyakoriak a torlódások. Egy szakasza továbbra is a városon keresztül halad (Balatoni út).

A 6. sz. főút Százhalombatta és Érd belterületét elkerüli, a 2x1 sávós út kapacitása a hatásterületen megfelelő, csak a Budapest felé vezető szakaszon válik egyre terheltebbé. Az elkerülő szakasz kapcsolatrendszere a városi úthálózattal 4 pontra korlátozódik mindössze, újabb kelet-nyugati irányú elvágó hatást képezve a település egyes részei között.

Az országos főhálózati elemek helyi hálózathoz történő kapcsolódási pontjai mára az érdei **belső úthálózat** terheltsége, és hálózati hiányosságai miatt esetenként túlterheltté váltak, illetve a helyi szintű forgalom is használja őket. Ezen esetek közé sorolható többek között az M7 csomópont túlterheltsége, és rendszeresen előforduló torlódásai, a Törökbálinti út forgalmának megnövekedése, vagy a 6-os, 7-es út közös elkerülő szakaszának használata helyi viszonylatban.

A várost kelet-nyugati irányban keresztező, országos közlekedési folyosók (M6, M7, székesfehérvári, illetve pusztaszabolcsi vasútvonal) az egyes településrészek közötti szabad átjárást megakadályozzák, a település területét több részre szabdalják. Az elvágott településrészek közötti kapcsolatot összekötő külön szintű keresztezések száma alacsony. A Velencei úttal párhuzamosan a város déli részén húzódó terület alulhasznosított, mivel a várost átszelő két

vasútvonal elvágja a város vérkeringéséből.

A városon belüli domborzati adottságok elsősorban észak-déli irányú gerincekből, és völgyekből állnak, megakadályozva a kelet- nyugati irányú kapcsolatok megfelelő számú és szintű kiépítését. Jellemző, hogy a beépített területen lévő legnagyobb szintkülönbség eléri a 175 métert.

A települési gyűjtőúthálózat a kertvárosias jelleg, az infrastruktúrahálózat minőségi paramétereinek hiánya (szilárd burkolat, megfelelő szélesség, stb.) a város egyes részein, elsősorban Parkvárosban nem tudott megfelelően kialakulni. A gyűjtőúthálózathoz kapcsolódó lakóutca hálózat nagy része burkolatlan, Parkváros nyugati felén találhatóak olyan lakóterületek, ahonnan a legközelebbi szilárd burkolatú útfelület másfél kilométerre helyezkedik el.

A nagyrészt Budapest – Érd relációban mozgó forgalom a Budapest felé irányuló kevés számú kapcsolatot, és a hozzájuk vezető úthálózatot koncentráltan terheli, különös tekintettel azok excentrikus elhelyezkedésére.

A fentiek következményeként az **úthálózat egyes elemein a forgalom mértéke meghaladja a csomópontok áteresztőképességét**, és torlódások alakulnak ki. Ilyen helyzettel lehet találkozni a Kálvin téri körforgalom környezetében, és a kapcsolódó útszakaszokon, valamint a Bem tértől északra fekvő autópálya-csomópont fel- és lehajtó ágainak torkolati csomópontjaiban is, bár itt jelentősen javult a helyzet a közlekedési lámpák összehangolásával. Lakossági elvárás a közutakon kialakuló torlódások mérséklése, megszüntetése. A beépítettség foka és az anyagi vonzatok miatt a csomópontok **forgalomtechnikai fejlesztése** lehet a közlekedési dugók feloldásának lényegi eszköze. A sűrű beépítettségű területeken a lakossági **parkolás is gondot okoz**, sok a rendezetlen, szabálytalanul parkoló autó különösen a belvárosban, A városközpont parkolási létesítményeinek rendezése, kiépítése szükséges lenne.

Az önkormányzati kiépített utak és közterületek hossza (144,8 km) érdemben nem változott az elmúlt években, ennek közel 10%-át teszi ki az első rendű főutak aránya (14,1 km). Az önkormányzat kezelésében álló kiépített úthálózat hosszának kétszerese a kiépítetlen utak és közterületek hossza, mely mintegy 280 km-t (K-7 táblázat). tesz ki. Bár ez a magas érték a külterületi utakat is magába foglalja, megállapítható, hogy az önkormányzati utak fejlesztésére nagy szüksége van Érdnek. A közútfejlesztések az elmúlt években elsősorban a csomóponti közlekedésfejlesztésre irányultak a

torlódások mérséklése érdekében. Főként Európai Unió forrásból, a Versenyképest Közép-Magyarország Operatív Programból valósultak meg (VEKOP-5.3.3-17 kódszámú Fenntartható közlekedésfejlesztés Érden c. pályázati felhívás), a beruházások összértéke 6,7 Mrd Ft. Emellett két projekt hazai pályázatos forrásból valósul meg, melyek burkolatjavítást céloztak meg, közel 285 millió Ft-ból. A fejlesztéseket a következő táblázat tartalmazza.

Pályázat címe	Beruházás összköltsége (Ft)	Megvalósítás tervezett befejezése
Az Érd, Fenyves-Parkvárosi intézmények megközelítését szolgáló útvonalak felújítása	566 975 889	2020.07.31
Az Érd, Előljáró-Velencei utak forgalomirányított csomópontjának fejlesztése	170 352 310	2020.07.31
Az Érd, Budai-Diósi út turbó körforgalmú csomópontjának fejlesztése	504 052 248	2020.07.31
Az Érd, Diósi út - Csaba utca csomópontjának fejlesztése	167 895 707	2020.03.31
Az Érd, Szent István-Damjanich-Tárnoki-Lőcsei utak körforgalmú csomópontjának fejlesztése	202 898 746	2020.07.31
Az Érd, Riminyáki út - Gellért utca csomópontjának fejlesztése	269 236 114	2020.03.31
Az Érd, Felső utca egy szakaszának felújítása forgalombiztonsági szempontok figyelembevételével	110 737 438	2020.02.28
Érd két pontján (Daróczi utca, Gárdonyi utca) forgalomirányított csomópont kiépítése	152 526 732	2020.07.31
Az Érd, Ercsi út és csomópontjainak felújítása forgalombiztonsági szempontok figyelembevételével	509 291 418	2020.07.31
Az Érd, Törökbálinti út, Szövő utca - Felsővölgyi utcáig tartó út rekonstrukciója körforgalom kialakításával	1 317 700 000	2021.10.02
Körforgalmú csomópont építése a Vadlód utcai csomópontban a 8104 jelű úton	781 650 000	2021.10.02
Körforgalom építése a Zámori - Fehérvári út csomópontban, a kapcsolódó 8104 jelű út rekonstrukciója	1 307 000 000	2021.10.02
Az Érd, Iparos út - Folyondár utca közötti szakasz rekonstrukciója jelzőlámpás csomópont kialakításával	638 700 000	2021.10.02
Érd, Tárnoki út két szakaszának marással kombinált burkolat javítása	214 301 050	2020.08.15
Belterületi utak, hidak, járdák felújítás (Alsó utca, Felső utca, Béke tér)	70 373 401	2020.12.31

7. táblázat Támogatással megvalósuló közúti közlekedésfejlesztés Érden 2014-2020. között

A NIF Zrt. kezelésében két nagyberuházás valósult meg Érden Európai Unió támogatással a 2014-2020-as időszakban. Mindkét fejlesztés nagymértékben segítette a közúti forgalmi torlódások mérséklését, a Szent István híd megépítése javította Érd É-D-i irányú közlekedési kapcsolatait és mérsékelte a település felszabdaltságát.

Pályázat címe	Pályázat kódszáma	Beruházás összköltsége (Ft)	Megvalósítás befejezése
Érd, Szent István utcai közúti műtárgy építése a 30-as és 40-es vasútvonalak felett csatlakozó útépítéssel	IKOP-2.1.0-15-2016-00033	1 330 000 000	2018.09.02
M7 autópálya Érd, Iparos úti csomópont átépítés előkészítése és kivitelezése	IKOP-1.1.0-15-2016-00009	2 158 287 080	2017.05.31

Érd város és vonzáskörzete, mintegy 100 ezres populációt jelent, a főváros legnagyobb elővárosa. A **közösségi közlekedés**ben a helyi közlekedés részaránya 43%-os és kizárólag autóbusszal történik. A fővárosba irányul a forgalom 30%-a. A fővárosba irányuló forgalom, a MÁV beruházások üzembe lépése előtti állapotban, nagyjából autóbusszal történik. Az Érdet körülvevő települések kapcsolatát a buszhálózat biztosítja. Ezek közül kiemelkedik Budaörs 6,8 %-kal, bár közvetlen menetrendszerű kapcsolat (kivéve a 756-os irányjáratot) nincs, Érd és Budaörs között. A többi 8 – 10 településre 1 – 3%-nyi igény van, összesen 20 %.

A város autóbusz-közlekedési kiszolgálását a VOLÁNBUSZ Zrt. látja el, a helyi közlekedési igényeit helyi és helyközi járatok együttesen elégítik ki. Érd város fontosabb kilépési pontjai a főváros felé, az M7 autópálya, Diósd úti és a 6-os út. További kilépési pontok Törökbálint, Százhalombatta, Tárnok és Pusztazámor irányúak. Az érdei buszhálózat legfőbb jellemzője, hogy a fővárosba irányuló helyközi hálózat, Érden belüli szakaszai adják a helyi hálózat gerincét. Emellett az egyéb helyközi járatok és három helyi járat kiegészíti azt.

A 2013. tavaszi forgalomszámlálás során Érd autóbusz hálózatának teljeskörű felmérése megtörtént. A forgalomszámlálás eredményeként megállapítható, hogy a legtöbb utas Érd autóbusz állomáson fordul meg, a felszállók száma meghaladja a 4000 utast. A következő nagy forgalmú megállóhely a Kálvin tér, mely leszálló utasforgalma 1800 utas körüli értéket mutat, míg a felszálló utasok száma az 1000

utast éri el. Összességében elmondható, hogy Érden az Érd autóbusz állomás, Kálvin tér és Bem tér bonyolítja le a teljes utasforgalom 40%-át.

A XX. században kialakult úthálózat közösségi közlekedés szempontjából elavulttá vált, mivel a szűkebb utcákban, csomópontokban a busz helyhiány miatt nem tud közlekedni, így egyes intézmények elérhetősége nehézkes. A jelenlegi hálózati adottságok és a topográfiai viszonyok miatt Érd alsó vasútállomásra ráhordó forgalom csak fele Érd felsőnek. Érd felső buszkapcsolata nagyon rossz. A hálózat a helyközi-ingázó forgalmat tekinti prioritásnak, így erre az igényre van méretezve. Ez a helyi forgalomban sokhelyütt alacsony kihasználtságú járatokat eredményez, míg a vonalak más szakasza túlsúlyos. A járatok mindegyike a városközpontba tart, harántoló kapcsolatok hiányoznak. Érd vasútállomás, Érdliget és Tétényliget megállóknak nincs semmilyen buszkapcsolata.

Több városrésznek nincs autóbusz közlekedése. Ilyenek: Sárd u. térsége, Jegyző u. térsége, Kutyavári u. térsége, Város keleti oldala, Felsővölgyi u. Késmárki u., Hegyalja u. A Lőcsei u.-tól nyugatra nincs buszközlekedés. Város észak nyugati oldala, Fuvaros u., Esztergályos u. Tárnoki úton egyáltalán nincs közlekedés Duna part nem kiépített, nem érhető el. Ezen városrészeknél előfordul 1000 m-t meghaladó gyaloglás.

2017-ben a lakosság körében végzett felmérés alapján igény mutatkozott az autóbuszos közlekedés járatsűrítésére a belterületi közlekedés és a külső kapcsolatok terén egyaránt. A közösségi közlekedés fejlesztésével párhuzamosan további P+R parkolók létesítése indokolt.

A közösségi közlekedés üzemeltetése veszteséges az önkormányzat számára, mely a fent vázolt infrastrukturális problémákból fakadó alacsony fokú kihasználtságnak tulajdonítható. Fejlesztésére csekély pályázati forrás állt rendelkezésre, hazai támogatásból a veszteségek mérséklésére (helyi közlekedési közszolgáltatás ellátása során felmerült veszteség pótlására felhasználható támogatás, 1,8 millió Ft) és elektromos járművek beszerzésére (30 millió Ft) volt lehetősége az önkormányzatnak 2013 óta.

Az érdi önálló **kerékpáros hálózat** jelenleg három, egymással nem összefüggő elemből áll, hosszuk 3,2 km. Az első elem a Balatoni út északi oldalán vezetett, a Fürdő utcától Diósdig tartó kerékpárút, a második az Európa sétány, és a Stop-Shop

között kialakított kerékpárút, a harmadik pedig Budapest közigazgatási határától a Csónak utcáig tartó, a Duna töltésén vezetett kerékpáros nyomvonal. Önmagában mindhárom kerékpárút szabványosan kialakított kerékpáros nyomvonal, közös tulajdonságuk azonban, miszerint nem alkotnak hálózatot, nem forgalomvonzó létesítmények között, hanem két, szinte véletlenszerű pont között épültek meg, szinte használhatatlanná teszi őket. Az útfejlesztésekkel párhuzamosan a kijelölt kerékpárutak összekötésével, meghosszabbításával a kerékpáros forgalom növekedése is elérhető lenne.

A város túlnyomó részén a **gyalogosforgalom** jellemzően a közút nyomvonalával párhuzamos nyomvonalat használ. Az önkormányzati kiépített járdák hossza 163,1 km, azonban Érden a járdák az utakhoz hasonlóan nincsenek, vagy csak részben vannak kiépítve, más pontokon szélességük nem éri el a minimálisan előírtat. Mindezek nemcsak a lakóutcákra, hanem a gyűjtő-, és főúthálózati elemek egy részére is igaz. A városban sok helyen problémát okoz, hogy a gyalogosok számára nem áll rendelkezésre megfelelő infrastruktúra, emiatt a gyalogosok is a gépjárművek számára fenntartott felületet használják.

Burkolatlan utak esetében a túl száraz, és a túl nedves idő is kellemetlenséget okoz: nagy por vagy sár keseríti meg az arra járók életét. Burkolt utak esetében pedig az jelent problémát, hogy az autósok nem veszik figyelembe azt a tényt, hogy járda hiányában gyalogosok is megjelennek az úton. A gyalogos közlekedésnek legnagyobb szerepe a városközpontban van, önálló gyalogos nyomvonalak jellemzően itt találhatóak. A Budai út mentén kialakuló, hossz-, és keresztirányban létrejövő gyalogosigények kiszolgálása azonban nem teljesül maradéktalanul (keskeny járdák, rendezetlen gyalogskapcsolatok, átkelők forgalomlassítása, balesetveszélyes spontán gyalogátkelők). Hazai forrásból 2 millió Ft támogatással okos zebra és gyalogosvédelmi rendszer kerül kiépítésre Érden pilot jelleggel, ennek előkészítése folyamatban van.

Zöldterületek

A városban rendkívül alacsony a közcélú zöldfelületek aránya, zöldfelületeket összekötő fasorok alig találhatók.

Közpark, közkert kevés van a városban, az önkormányzati tulajdonú zöldterületek mérete összesen 29 702 m². 5 játszótér, sport és rekreációs célú park található Érden 8535 m²-en (K-8. táblázat). A meglévő közparkok, közkertek fontos elemei a város zöldfelületi rendszerének és a városszerkezetnek, de kis területük miatt csak egy-egy játszókert, pihenőkert funkcióját tudják be betölteni lakókörnyezetükben.

A városban minden korosztály rekreációs igényét kielégíteni tudó, nagyobb kiterjedésű, több funkciójú, városi szintű közpark nem található. Mindezek ellenére, többek között a nagyterületen elterülő családi házas területek következtében —ahol a telkeken 50% vagy a feletti a zöldfelületek aránya— a városban a zöldfelületekkel borított felületek aránya magas.

Szerkezeti jelentőségük szempontjából a város alábbi zöldfelületei emelendők ki:

A Duna-folyam menti hullámtéri erdők jelentős ökológiai szereppel bírnak. A hullámtéri erdőterületek közül kiemelendő a Beliczay-sziget, amely közjóléti erdő funkciójú erdőterület szerepet is betölti a város lakosságának életében. A Natura 2000 terület és helyi természetvédelmi védettség alatt álló Fundoklia-völgy a város kiemelt jelentőségű zöldterülete. Kirándulóhely szerepet tölt be, természetvédelmi jelentősége miatt más típusú közparki funkciók elhelyezésére nem alkalmas a terület. Az Ófalu felett húzódó magaspart, jellemzően erdővel borított területe a meredek letörés miatt elsősorban tájképi, környezetvédelmi, természetvédelmi jelentőséggel bír. A terület kertes mezőgazdasági területtel (volt szőlőhegy) határos területe a Kakukk-hegy, amely természeti védelem alatt áll. Mivel a magaspart „lőszfal” csúszásveszélyes, ezért a területet borító erdő, bokorerdők, gyepek fontos környezetvédelmi szerepet is betöltenek. Az M6 autópálya és a Sulák patak közötti védelmi rendeltetésű erdőterület mélyfekvésű belvizes területen található, emiatt környezetvédelmi szerepe fontos. Jelentősebb továbbá Érdligeten a volt strand és a Flamingo kemping területe. Érd MJV zöldfelületei között jelentős szerkezeti szereppel bírnak, és bizonyos közparki funkciókat (pihenés, séta) is részlegesen ellátnak országos vagy helyi természetvédelmi védettség alatt álló területek. Az előbbieken felsoroltakon kívül megemlítené még a Kutyavár, a Czabai kert, a Berza kert. A fasorok fontos elemei egy város zöldfelületi rendszerének, a fasorok kapcsolják össze a zöldfelület egyes elemeit —zöldterületeket, zöldfelületi jellegű intézményeket, erdőket stb. — összefüggő rendszerré. Érd területén azonban az utcák jelentős része

fasor nélküli, vagy a telektulajdonosok által ültetett fák miatt vegyes (rendezetlen) képet mutat és szerkezeti szerepet betöltő fasor sincs.

Problémát jelent a rendkívül alacsony a városban a zöldfelületi ellátottság (az egy főre jutó közösségi zöldfelület mérete $0,43 \text{ m}^2$, ideálisan $7-10 \text{ m}^2$ jutna egy főre. Kevés továbbá a lakóterületi szintű közpark, a meglévők is kevés zöldfelületi funkcióval rendelkeznek (különböző célcsoportoknak kialakított rekreációs és szabadidős eszközök és szolgáltatások hiánya) és hiányoznak a vonalas összekötő zöldfelületi szerkezeti jelentőségű elemek, fasorok a településről.

Megfelelő nagyságú, több funkcióval bíró városi szintű közpark még nincs a településen, ezt a problémát azonban megoldja az Érdligeti záportározó fejlesztése, melynek eredményeként nagyméretű, több funkciós rekreációs park jön létre. További lehetőség a Duna-parton a volt téglagyár épülete környékének revitalizációjával turisztikai és rekreációs vonzeró kialakítása.

Környezetvédelem

Érd MJV **levegőminőségét** a közlekedési eredetű levegőszennyezés határozza meg. Az M6-os és M7-es autópálya, továbbá a 6-os és 7-es főutak városi átkelő szakaszai jelentősen befolyásolják a város levegőminőségét. A település lakóutcáinak jelentős része burkolatlan, sok esetben még a fasorok is hiányoznak, így számottevő porszennyezéssel is kell számolni.

A fűtésből származó levegőszennyezés fajlagosan alacsony, mivel a városban a gázhálózat kiépítettsége teljeskörű. Azonban megjegyezendő, hogy rászoruló háztartások egy részében visszatértek a hagyományos (fa-, esetenként szeméttüzelési) fűtési módokra. Ezáltal a fűtésből származó légszennyezés növekedett. Egyes mélyfekvésű területeken a nem tüzelési célú faanyaggal, és egyéb vegyes anyaggal történő fűtés már zavaró méreteket ölt. A korábban bűzhatása miatt konfliktusként kezelendő érdi szennyvíztisztító telep korszerűsítése megtörtént. Most már korszerű, rendszerszintű szaghatáskezelő technológiával rendelkezik, így megkíméli a lakosságot a szaghatásokból eredő kellemetlenségektől.

Érd MJV közigazgatási területén **környezeti zaj** elsősorban a közlekedésből származik. Érd város területén az M6 és M7 autópálya, a 7. sz. főút és a Budafoki út

mellett találhatóak zajárnyékoló falak. Az M6 autópálya és a déli elkerülő út kiépítésével a két főút átmenő forgalma a városközpontot elkerüli, így itt a közlekedési eredetű zajterhelés (levegőszennyezés) „méréséklődött”. A vasút menti területeken helyenként nagyon magas zajterhelés mérhető, itt további zajvédelmi létesítmények elhelyezése szükséges. A települési zajszennyezés mértékét hosszabb távon csökkenthetik az alternatív közlekedési módokat támogató fejlesztések mint pl. kerékpárút bővítése, közösségi közlekedés igazítása a lakossági igényekhez.

A zajvédelmi szempontból fokozottan védett területek térképi lehatárolását Érd MJV helyi építési szabályzatáról szóló 31/2010. (VII.20.) önkormányzati rendeletének 10. számú függeléke tartalmazza. E rendeletek szerint zajvédelmi szempontból fokozottan védett területnek minősül Érd-Ófalu területén a Beliczay-sziget, a Kálvária plató, a Kakukk-hegy és az érdi Duna part mentén tervezett városi közpark térségének meghatározott területe. A zajvédelmi szempontból fokozottan védett területen az üzemi, szabadidős zajforrástól, továbbá közlekedési létesítménytől származó zaj zajterhelési határértékeire szigorúbb előírások vonatkoznak.

Érden a kommunális szilárd hulladék szervezett gyűjtése és elszállítása megoldott. A települési szilárd hulladék begyűjtését az Érd és Térsége Hulladékkezelési Nonprofit Kft. végzi. A közszolgáltatás a település lakott területein teljes. A gyűjtőedényeket és a konténereket a lakótelepi részen hetente háromszor, a családi házas övezetben hetente egyszer ürítik. Az összegyűjtött nem veszélyes települési szilárd hulladékot a Fővárosi Közterület-fenntartó Zrt. Pusztazámori hulladéklerakójában helyezik el. A települési hulladék éves mennyisége változó, 2013-ban 18,2 ezer tonnás minimumot követően fokozatosan nőtt az elszállított hulladék súlya, 2017-2018-ban jóval meghaladta a 25 ezer tonnát is. Az összes elszállított települési hulladék 72%-a a lakosságtól származik, a lakossági hulladék mennyisége és részaránya évről évre nő (K-8 táblázat). Az ÉTH különböző akciókkal próbálja formálni a lakossági szemléletet a hulladékkezelést illetően, pl. csirkeosztással a zöldhulladék mennyiségét kívánják csökkenteni. A szelektív gyűjtés mellett fontos, hogy a megtermelt hulladék mennyiségét drasztikusan csökkentse a lakosság tudatos vásárlással és újrahasznosítással, ehhez az önkormányzat is hozzájárulhat szemléletformáló tevékenységek révén.

1.2 ÉRD MJV KÖLTSÉGVETÉSE, GAZDÁLKODÁSÁNAK ÁTTEKINTÉSE

Érd Megyei Jogú Város költségvetése az elmúlt évek vonatkozásában nem tekinthető kiegyensúlyozottnak. A költségvetés összeállítása során évről évre 700-1.200 millió forint közötti finanszírozási különbözetet szükséges kiegyenlíteni a település rendelkezésére bocsátott központi költségvetési támogatáson felül a kötelező önkormányzati feladatok finanszírozása érdekében. A finanszírozási különbözetet az önkormányzat elsődlegesen a helyi adókból származó saját bevételeiből tudja pótolni.

A település helyi adóbevételei ez idáig elegendő fedezetet biztosítottak a finanszírozási különbözet kiegyenlítésére, azonban fontos megemlíteni, hogy az így felhasznált források mindenképpen hiányoztak a település számára fontos fejlesztések finanszírozásához. Az adóbevételek mértéke a 2013-19. közötti időszakban növekedést mutatott, a 2015-16. közötti jelentős növekményt (19,2%) leszámítva 4-9%-os mértékben.

Adóév	Bevétel (e Ft)
2013	2 454 412
2014	2 698 808
2015	2 835 277
2016	3 380 636
2017	3 542 618
2018	3 808 945
2019	3 967 949

8. táblázat Helyi adóbevételek alakulása 2013-2019.

A helyi adóbevételek vizsgálata során fontos az adóbevételek beszedésére vonatkozó információk áttekintése is. A helyi adónemek tartozásállománya 2013-17. között abszolút értékben és a beszedett adók összegéhez viszonyítva is folyamatos csökkenést mutatott, melynek vonatkozásában 2018-ban ugrásszerű növekedés következett be. 2019-ben a tartozásállomány ismét szignifikáns mértékben csökkent. A város adóbevételei fenntarthatóságának biztosítása érdekében fontos a tartozásállomány további csökkentése.

Év	Adóbevétel	Tartozásállomány Ft	Tartozásállomány az adóbevétel arányában (%)
2013	2 454 412 000	847 115 632	34,51

2014	2 698 808 000	427 396 902	15,84
2015	2 835 277 000	412 761 697	14,56
2016	3 380 636 000	330 286 400	9,77
2017	3 542 618 000	323 523 801	9,13
2018	3 808 945 000	641 484 917	16,84
2019	3 967 949 000	572 189 323	14,42

9. táblázat Jelentősebb bevételi forrást képviselő adónemek tartozásállománya 2013-2019.

Érd költségvetési kiadásai között a legjelentősebb tételt a felhalmozási célú kiadások jelentik, ezek finanszírozását elsősorban a település rendelkezésére bocsátott támogatási források határozzák meg. Ez természetesen azt is jelenti, hogy a felhalmozási célú kiadások összege az egymást követő évek vonatkozásában is jelentősen eltérhet egymástól.

Év	Összeg (millió forint)	Kiadási főösszeg arányában
2019	53 042	67,1
2020	32 434	55,96

10. táblázat A költségvetés kiadási főösszegének alakulása 2019-20.

A 2013. év folyamán sor került az adósságkonszolidáció I. szakaszára. Ennek keretében az önkormányzat 8.093.088 eFt összegű adósságállománya került konszolidálásra. 2014. év folyamán került sor a II. szakaszra. Ennek keretében az önkormányzat mentesült a 2013. december 31-én fennálló, összesen 3.259.523 eFt adósságállomány visszafizetési kötelezettsége alól. Az Önkormányzat folyószámlahittel rendelkezik, mely a gazdálkodásban jelentős szerepet tölt be a likviditás folyamatosságának biztosítása céljából. Ennek keretösszege az elmúlt években 600.000 e Ft volt. Az önkormányzat az adósságkonszolidáció óta más hitelt nem vett fel és nem bocsátott ki kötvényt, adósságállománya nem keletkezett. A kamatfizetési kötelezettség elmaradása természetesen pozitívan érinti az önkormányzat költségvetési helyzetét, azonban azt is fontos megjegyezni, hogy hitelfelvétel, illetve kötvénykibocsátás nélkül lehetnek fontos önkormányzati beruházások, melyek elhalasztása szükséges, illetve az elmaradó vagy késő bevételek áthidalása is nehezkesebb.

A költségvetés helyzetének javítása a kiadások csökkentésével vagy bevételek növelésével érhető el. Az önkormányzat számára elsődleges szempont a közszolgáltatások színvonalának növelése, ami nem tesz lehetővé a működési költségek jelentős mértékű csökkentését, illetve az ehhez szükséges beruházások

elhalasztását. Mindezek alapján a bevételek növelése jelenti a megfelelő megoldást a költségvetés helyzetének javítására, a nélkülözhetetlen beruházásokhoz szükséges források biztosítására.

A költségvetési bevételek növelése az adóbevételek növelése által lehetséges. Az önkormányzatnak nem célja a lakossági adóterhek növelése, illetve ez nem is jelentene hosszútávon fenntartható megoldást. A bevételek növelése elsődlegesen a vállalkozásoktól származó adóbevételek növelése által biztosítható, ami akkor tekinthető fenntarthatónak, ha nem az adó mértéke, hanem az adó alapja növekszik. Ez Érd gazdaságának dinamizálása által érhető el, hiszen, ha a városban új vállalkozások telepsznek le, illetve a meglévő vállalkozások fejlődnek, növelik eredményeiket, az a települési adóbevételek fenntartható növekedésének alapját jelenti.

1.3 Érd MJV rendelkezésére álló fejlesztési forrásai és folyamatban lévő fejlesztési projektek

Az Érd MJV rendelkezésére álló fejlesztési források áttekintése során látható, hogy a fejlesztési források szinte kizárólagosan támogatásokból származnak. A rendelkezésre álló támogatási források egyik legfontosabb részét az Európai Unió által társfinanszírozott operatív programok (elsősorban: VEKOP, KEHOP) jelentik. Az uniós források rendelkezésre állásának szempontjából Érd MJV számára rendkívül kedvezőtlen a 2014-20. közötti programozási időszakban – melynek megvalósítási ideje 2023. december 31-én zárul -, a település Közép-magyarországi Régióban való elhelyezkedése. A Közép-magyarországi Régió Budapest kiemelkedő fejlettségének köszönhetően a fejlett régiók közé tartozott, így a fejletlenebb régiókhoz mérten itt jóval kevesebb fejlesztési forrás áll rendelkezésre. Ez a 2021-27. közötti programozási időszakban kedvezően változhat, tekintettel a Közép-magyarországi Régió szétválására, melyet követően Pest megye önálló régióvá vált.

2015 július 3-án Magyarország Kormánya és Érd MJV együttműködési megállapodást kötött a Modern Városok Program keretében végrehajtandó fejlesztési feladatok támogatásáról, mely keretében több éves ciklusban 40 Mrd Ft kerül felhasználásra a

központi költségvetésből és európai uniós forrásból Érd fejlesztésére. A 1504/2015. (VII. 23.) Korm. határozat alapján öt fejlesztési terület került kijelölésre: közszolgáltatások minőségi fejlesztése, gazdaságfejlesztés, városi infrastruktúra fejlesztése, vagyonpolitika javítása, és közlekedésfejlesztés. A pályázati rendszerben nehézséget okoz a folyamatok lassúsága (értékelés, támogatói szerződéskötés, közbeszerzés), így mire a kivitelezésre kerül sor, a tervezett költségeknél akár 30%-kal drágábbak lehetnek a kivitelezési költségek.

A Modern Városok Program keretében megvalósuló fejlesztések összefoglaló adatai a következő táblázatban találhatók:

Tématerület	Pályázat címe	Támogatás összege (millió Ft)
egészségügy fejlesztése	Dr. Romics László Egészségügyi Intézmény felújítása II. ütem	1 842
egészségügy fejlesztése	Sasvárosi Rendelő fejlesztése	232
egészségügy fejlesztése	Érd- Ófalusi orvosi rendelő	41
hulladékkezelés fejlesztése	Érd MJV Önkormányzatának a városi hulladékgazdálkodási rendszer fejlesztésére irányuló terbeinek vizsgálata, szükséges intézkedések megtétele programjához költségvetési források biztosítása	50
oktatásfejlesztés	Érdi Batthyány Sportiskolai Általános Iskola rekonstrukciója, bővítése – középfokú oktatás fejlesztése	2 021
oktatásfejlesztés	Az Érdi Teleki Sámuel Általános Iskola rekonstrukciója, bővítése Átcsoportosítva: 130 500 000.- Ft a Kincses Óvoda Tállya Tagóvodájára, Átcsoportosítva: 181 000 000 Ft a szivárvány Óvoda Kisfenyves Tagóvodájára. Átcsoportosítva: 1 403 440 715.-Ft a Kós Károly Szakképző Iskolájának bővítésére.	4 550

oktatásfejlesztés	Érd megyei jogú város köznevelési, szakképzési, szociális és egészségügyi intézményrendszerének fejlesztése/Érdi Szakképzési Centrum Kós Károly Szakképző Iskolájának bővítése	2 000
oktatásfejlesztés	Fenyves-Parkvárosban köznevelési centrum építése	9 180
óvodafejlesztés	Az Érdi Kincses Óvoda és Apró Falva Bölcsőde épületegyüttesének felújítása (IV. ütem - kert)	509
szociális ellátórendszer fejlesztése	Komplex Szociális és Gyermekjóléti Intézmény építése Érden	3 725
turizmus fejlesztése	Velencei úton tervezett szabadidőközpont- és szállásfejlesztés megvalósítása	1 500
turizmus fejlesztése	Érdligeti záportározó és környezete turisztikai fejlesztése	1 850
turizmus fejlesztése	Ófalu városrészben tervezett Duna-menti gyógy-,sport-, illetve kulturális turisztikai beruházás	1 529
vízkezelés fejlesztése	Csapadékvíz elvezető rendszer II. ütem	2 400

11. táblázat Modern Városok Program keretében megvalósuló fejlesztések Érden

Európai Unió források 2021-2027 (A Belügyminisztérium által készített Összefoglaló tanulmány az önkormányzatok fejlesztési igényeiről és szükségleteiről alapján)

A 2021–2027 közötti időszakra szóló uniós költségvetés még nem került elfogadásra, így elképzelhető, hogy a programok végrehajtása csak 2022-től válik lehetővé. A tervek szerint Magyarország 2018. évi árakon közel 17,9 milliárd euró kohéziós forrásban részesül, amely összeget az ország Kohéziós Politika alapjai célkitűzéseinek megvalósítására használhat fel. Ez az összeg reálértéken 5,7 milliárd euróval alacsonyabb, mint a 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó kohéziós forrás –ez 24%-os forráscsökkenést jelent a jelenlegi periódus allokációjához képest. A

javaslatot Magyarország nem fogadja el, a csökkentés nagymértékű nettó pozícióromlást jelentene, így a javaslatok tárgyalása a 2020-as évben is folytatódna.

A 2021–2027-es időszakban az uniós beruházásokat az alábbi öt fő szakpolitikai célkitűzés mentén kell megvalósítani:

1. **Intelligens Európa** - Az innováció, a digitalizálás, a gazdasági átalakulás, valamint a kis-és középvállalkozások támogatása.
2. **Zöldebb, karbonmentes Európa** - Tiszta energiaforrásokra való átállás, megújuló energiaforrások, az éghajlatváltozás elleni küzdelem és tiszta üzemű városi közlekedés.
3. **Jobban összekapcsolt Európa** - Közlekedési és digitális, a klímapolitikai célokat is szem előtt tartó transzeurópai hálózatok.
4. **Szociálisabb Európa** - Minőségi foglalkoztatás, oktatás, társadalmi befogadás és az egészségügyi ellátáshoz való egyenlő hozzáférés.
5. **Polgáraihoz közelebb álló Európa** - A városi és vidéki térségek fenntartható és integrált fejlesztése. A funkcionális városi területek, így egyetemi, innovációs, tudományos és technológiai központok specifikus potenciáljába való beruházás, valamint a sajátos városi kihívások kezelése a helyi szükségletek alapján megkülönböztetve.

Az Integrált területi beruházások (ITI) a következő fejlesztési ciklusban is szerepelnek, az integrált területi stratégiák létfontosságúak az intelligens, fenntartható és inkluzív Európa megteremtéséhez. Az ITI a területi stratégiák integrált módon történő megvalósítását lehetővé tevő eszköz, lehetővé teszi az operatív programok átfogó megvalósítását, valamint az egy vagy több operatív program prioritási tengelyeiből származó támogatások igénybevételét. Fontos hangsúlyozni, hogy az ITI-k csak abban az esetben használhatók hatékonyan, ha az adott földrajzi terület integrált, több ágazatra kiterjedő területi stratégiával rendelkezik.

A kohéziós politika városi dimenziója megerősödik, és az ERFA 6%-át fenntartható városfejlesztésre fordítják, emellett pedig elindul az Európai Városfejlesztési Kezdeményezés. 2020 után a Bizottság javaslata alapján a továbbiakban az ERFA

támogatja a Bizottság által végrehajtott (közvetlen vagy közvetett irányítással) Európai Városfejlesztési Kezdeményezést (továbbiakban EVK). Célja a fenntartható és integrált városfejlesztés megvalósítása, amely részvételen alapuló megközelítést alkalmaz, és erősebb kapcsolatot biztosít a fontos uniós politikákkal, különösen a kohéziós politikával.

Saját források

Kiemelendő, hogy Érd MJV számára gyakorlatilag nem állnak saját (nem külső támogatási forrásból származó) fejlesztési források rendelkezésre, tekintettel arra, hogy saját bevételei a támogatási források igénybevételéhez szükséges önerő biztosítására elégségesek. Ez kedvezőtlen a település számára, mivel a megvalósítható fejlesztéseket, azok prioritásait nem lehetséges teljes mértékben a valós fejlesztési igényekhez igazítani, azokat a rendelkezésre álló támogatási források is erősen befolyásolják. Ez elsősorban egymásra épülő fejlesztési projektek esetében jelent problémát, tekintettel arra, hogy nem biztosítható, hogy az elsőként megvalósítandó, a további fejlesztések alapját képező pályázati lehetőség fog elsőként meghirdetésre kerülni.

Nagy prioritást élvező, kulcsfontosságú projektek esetében a támogatási forrásokhoz történő alkalmazkodás a projektek előkészítését is megnehezíti, tekintettel arra, hogy a támogatási feltételek közzétételéig nem ismert valamennyi, az előkészítés szempontjából nélkülözhetetlen feltétel ismerete. Az Érd MJV rendelkezésére álló fejlesztési források áttekintése is megerősíti, hogy a város számára nélkülözhetetlen a rendelkezésre álló saját fejlesztési források mennyiségének növelése.

12. táblázat Hazai és Európai Uniós forrásból megvalósuló pályázatok státuszjelentése (MVP kivételével)

Pályázati kiírás címe	Pályázat címe	Pályázat kódszáma	Megítélt/igényelt támogatás összege	Önkormányzati önrész összege	Státusz
Pályázatos épületenergetikai felhívás a közép-magyarországi régió települési önkormányzatai számára	Az Érdi Szivárvány Óvoda Tusculanum Tagóvoda, továbbá az Érdi Kincses Óvoda és az Apró Falva Bölcsőde épületegyüttesének energetikai felújítása	KEHOP-5.2.9-16-2016-00043	249 846 062 Ft	4 445 000 Ft	Megvalósult
Kisgyermeket nevelő szülők munkavállalási aktivitásának növelése	Az Érdi Szivárvány Óvoda Napsugár Tagóvodájának felújítása	VEKOP-6.1.1-15-RD1-2016-00001	100 000 000 Ft	165 808 750 Ft	Megvalósult
Kisgyermeket nevelő szülők munkavállalási aktivitásának növelése	Az Érdi Kincses Óvoda Fácán Tagóvodájának újjáépítése	VEKOP-6.1.1-15-RD1-2016-00002	300 000 000 Ft	151 570 252 Ft	Megvalósult
Kisgyermeket nevelő szülők munkavállalási aktivitásának növelése	Az Érdi Kincses Óvoda és Apró Falva Bölcsőde épületegyüttesének felújítása	VEKOP-6.1.1-15-RD2-2016-00002	85 647 686 Ft	13 335 387 Ft	Megvalósult
Kisgyermeket nevelő szülők munkavállalási aktivitásának növelése	Érd Fenyves-Parkvárosban új óvoda építése	VEKOP-6.1.1-15-RD2-2016-00003	300 000 000 Ft	123 471 225 Ft	Megvalósult
Szociális szolgáltatások fejlesztése Érden	Komplex Szociális és Gyermekejóléti Intézmény építése Érden	VEKOP-6.3.3-16-2017-00001	1 100 000 000 Ft	2 225 038 038 Ft	Folyamatban
Fenntartható közlekedésfejlesztés	Az Érd, Fenyves-Parkvárosi intézmények	VEKOP-5.3.3-17-2017-00001	561 286 289 Ft	5 689 600 Ft	Folyamatban

Pályázati kiírás címe	Pályázat címe	Pályázat kódszáma	Megítélt/igényelt támogatás összege	Önkormányzati önrész összege	Státusz
Érden	megközelítését szolgáló útvonalak felújítása				
Fenntartható közlekedésfejlesztés Érden	Az Érd, Elöljáró-Velencei utak forgalomirányított csomópontjának fejlesztése	VEKOP-5.3.3-17-2017-00002	168 398 415 Ft	1 953 895 Ft	Folyamatban
Fenntartható közlekedésfejlesztés Érden	Az Érd, Budai-Diósi út turbó körforgalmú csomópontjának fejlesztése	VEKOP-5.3.3-17-2017-00003	495 352 748 Ft	8 699 500 Ft	Folyamatban
Fenntartható közlekedésfejlesztés Érden	Az Érd, Diósi út - Csaba utca csomópontjának fejlesztése	VEKOP-5.3.3-17-2017-00004	166 357 737 Ft	1 537 970 Ft	Megvalósult
Fenntartható közlekedésfejlesztés Érden	Az Érd, Szent István-Damjanich-Tárnoki-Lőcsei utak körforgalmú csomópontjának fejlesztése	VEKOP-5.3.3-17-2017-00005	199 533 246 Ft	3 365 500 Ft	Folyamatban
Fenntartható közlekedésfejlesztés Érden	Az Érd, Riminyáki út - Gellért utca csomópontjának fejlesztése	VEKOP-5.3.3-17-2017-00006	267 369 214 Ft	1 866 900 Ft	Folyamatban
Fenntartható közlekedésfejlesztés Érden	Az Érd, Felső utca egy szakaszának felújítása forgalombiztonsági szempontok figyelembevételével	VEKOP-5.3.3-17-2017-00007	107 625 938 Ft	3 111 500 Ft	Folyamatban

Pályázati kiírás címe	Pályázat címe	Pályázat kódszáma	Megítélt/igényelt támogatás összege	Önkormányzati önrész összege	Státusz
Fenntartható közlekedésfejlesztés Érden	Érd két pontján (Daróczi utca, Gárdonyi utca) forgalomirányított csomópont kiépítése	VEKOP-5.3.3-17-2017-00008	146 773 632 Ft	5 753 100 Ft	Folyamatban
Fenntartható közlekedésfejlesztés Érden	Az Érd, Ercsi út és csomópontjainak felújítása forgalombiztonsági szempontok figyelembevételével	VEKOP-5.3.3-17-2017-00009	501 988 918 Ft	7 302 500 Ft	Folyamatban
Fenntartható közlekedésfejlesztés Érden	Az Érd, Törökbálinti út, Szövő utca - Felsővölgyi utcáig tartó út rekonstrukciója körforgalom kialakításával	VEKOP-5.3.3-17-2017-00011	1 317 700 000 Ft	0 Ft	Folyamatban
Fenntartható közlekedésfejlesztés Érden	Körforgalmú csomópont építése a Vadlód utcai csomópontban a 8104 jelű úton	VEKOP-5.3.3-17-2017-00012	781 650 000 Ft	0 Ft	Folyamatban
Fenntartható közlekedésfejlesztés Érden	Körforgalom építése a Zámori - Fehérvári út csomópontban, a kapcsolódó 8104 jelű út rekonstrukciója	VEKOP-5.3.3-17-2017-00013	1 307 000 000 Ft	0 Ft	Folyamatban

Pályázati kiírás címe	Pályázat címe	Pályázat kód száma	Megítélt/igényelt támogatás összege	Önkormányzati önrész összege	Státusz
Fenntartható közlekedésfejlesztés Érden	Az Érd, Iparos út - Folyondár utca közötti szakasz rekonstrukciója jelzőlámpás csomópont kialakításával	VEKOP-5.3.3-17-2017-00014	638 700 000 Ft	0 Ft	Folyamatban
Az üzleti infrastruktúra fejlesztésének támogatása Érden	Üzleti infrastruktúra fejlesztés Érden	VEKOP-1.2.4-17-2017-00001	1 811 023 623 Ft	488 976 377 Ft	Folyamatban
Önkormányzati tulajdonú belterületi utak szilárd burkolattal történő kiépítésének, felújításának és korszerűsítésének támogatása gazdaságfejlesztési céllal Pest megye területén	Érd, Tárnoki út két szakaszának marással kombinált burkolat javítása	PM_ONKORMUT_2018/135	150 000 000 Ft	64 301 050 Ft	Folyamatban
Az önkormányzati feladatellátást szolgáló fejlesztések támogatására	Az önkormányzati feladatellátást szolgáló fejlesztések támogatására (Érdi Szivárvány Óvoda)	BMÖFTE/ 1 - 2 /2018.	30 000 000 Ft	112 000 000 Ft	Megvalósult
Az illegális hulladéklerakók felszámolása	Illegális hulladéklerakók teljes felszámolása a 077/3 hrsz. út déli végén	HILL084	2 998 740 Ft	0 Ft	Megvalósult

Pályázati kiírás címe	Pályázat címe	Pályázat kód száma	Megítélt/igényelt támogatás összege	Önkormányzati önrész összege	Státusz
Az előkezelés, a hasznosítás és az ártalmatlanítás alrendszereinek fejlesztése a települési hulladék vonatkozásában	Komplex hulladékgazdálkodási rendszer fejlesztése Érd Város térségében, különös tekintettel az elkülönített hulladékgyűjtési, szállítási és előkezelő rendszerre	KEHOP-3.2.1-15-2016-00008	2 399 977 774 Ft	270 022 226 Ft	Folyamatban
A helyi klímastratégiák kidolgozása, valamint a klímatudatosságot erősítő szemléletformálás	Érd MJV klímavédelmi stratégiájának kidolgozása és szemléletformáló program sorozatok megvalósítása	KEHOP-1.2.1-18-2018-00016	14 589 000 Ft	0 Ft	Folyamatban
Víziközművek Állami Rekonstrukciós Alapjából nyújtható támogatásra	Érd, Bakonyi úti 3000 m3 -es medence belső falainak felújítása	KIEFO/26784/2019	16 163 700 Ft	8 836 300 Ft	Folyamatban
Muzeális intézmények szakmai támogatása (Kubinyi Ágoston Program)	Muzeális intézmények szakmai támogatása (Kubinyi Ágoston Program)	37145-2/2017/KOZGYUJT	7 000 000 Ft	1 382 000 Ft	Megvalósult
Járásszékhely múzeumok szakmai támogatására	Járásszékhely múzeumok szakmai támogatására	37072-2/2017/KOZGYUJT	1 100 000 Ft	0 Ft	Folyamatban
Fejlesztő foglalkoztatást végző szolgáltató	Fejlesztő foglalkoztatást végző szolgáltató	Pályázati azonosító: FEJL-FOG-18/134	6 309 750 Ft	0 Ft	Folyamatban

Pályázati kiírás címe	Pályázat címe	Pályázat kód száma	Megítélt/igényelt támogatás összege	Önkormányzati önrész összege	Státusz
befogadására és állami támogatására	befogadására és állami támogatására 2018 - 2020				
Önkormányzati tulajdonú bölcsődei ellátást nyújtó intézmények fejlesztésének támogatása Pest megyében	Új bölcsőde építése Fenyves-Parkvárosban	PM_BOLCSODEFEJLESZTES_2018/43	400 000 000 Ft	21 052 632 Ft	Folyamatban
Önkormányzati tulajdonú bölcsődei ellátást nyújtó intézmények fejlesztésének támogatása Pest megyében	Érdligeti Bölcsőde építése	PM_BOLCSODEFEJLESZTES_2019/24	480 000 000 Ft	25 263 158 Ft	Folyamatban
Magyar Labdarúgó Szövetség által meghirdetett Országos Pályaépítési Program	Óvodai Pályaépítési Program	n.a.	55 555 581 Ft	6 172 842 Ft	Folyamatban
Nemzeti Szabadidős - Egészség Sportpark Program	Nemzeti Szabadidős - Egészség Sportpark Program C	n.a.	n.a.	0 Ft	Folyamatban
Önkormányzati tulajdonú vállalkozói parkok kialakítása és fejlesztése Pest megye területén	Az érdi vállalkozói park infrastrukturális fejlesztése	PM_VALLPARK_2017/11	250 000 000 Ft	27 780 000 Ft	Folyamatban

Pályázati kiírás címe	Pályázat címe	Pályázat kód száma	Megítélt/igényelt támogatás összege	Önkormányzati önrész összege	Státusz
Egészséges Budapest Program	Egészséges Budapestért Program orvos technológiai eszközpark bővítés teljes körű kivitelezése (Romics részére közvetített pályázat)	EBP	181 400 570 Ft	20 000 000 Ft	Megvalósult
Járásshékhely múzeumok szakmai támogatására 2019.	Járásshékhely múzeumok szakmai támogatására 2019.	iktatószám: BPM-AHI/3023-10/2019- Ügyiratszám: 32682-2/2019/MUZEUM	1 600 000 Ft	0 Ft	Folyamatban
Utcai szociális munka téli kiegészítő	Utcai szociális munka téli kiegészítő	SZOC-18-FEJL-3-0095	295 875 Ft	0 Ft	Megvalósult
A települési önkormányzatok helyi közösségi közlekedésének támogatása	A települési önkormányzatok helyi közösségi közlekedésének támogatása	n.a.	1 897 000 Ft	15 164 541 Ft	n.a.
Közművelődési érdekeltségnövelő támogatás	Közművelődési érdekeltségnövelő támogatás május	47068/2019/KOZMUVFO	1 390 000 Ft	2 500 000 Ft	Folyamatban
Nevelési intézmények fejlesztése	Az érdi Kincses Óvoda Kuttyavári Tagóvodájának férőhelybővítése, felújítása	KMOP-4.6.1-11-2012-0009	n.a.	n.a.	Megvalósult

Pályázati kiírás címe	Pályázat címe	Pályázat kód száma	Megítélt/igényelt támogatás összege	Önkormányzati önrész összege	Státusz
Települési szilárdhulladék-gazdálkodási rendszerek eszközparkjának fejlesztése, informatikai korszerűsítése	"Az Érd és Térsége Szilárd Hulladékkezelési Önkormányzati Társulás Települési Szilárd-hulladékgazdálkodási rendszerének eszközpark fejlesztése, informatikai korszerűsítése"	KEOP-1.1.1/C/13-2013-0018	n.a.	n.a.	Megvalósult
A hazai hulladékgazdálkodással és szelektív hulladékgyűjtéssel kapcsolatos lakossági környezettudatos szemléletformálásra	Zöldebb jövőt írunk	FM-LSZF/2018-01	2 970 000 Ft	0 Ft	Megvalósult
Önkormányzati feladatellátást szolgáló fejlesztések támogatása (2019)	Belterületi utak, hidak, járdák felújítás (Alsó utca, Felső utca, Béke tér)	BPM-ÁHI/2816-398/2019.	40 000 000 Ft	30 373 401 Ft	Folyamatban
"Szabadságkoncert"	Szabadságkoncert Érden	KKETTKK-SZK-P0107	10 000 000 Ft	0 Ft	Megvalósult
Utcai szociális munka finanszírozása	Utcai szociális munka finanszírozása	SZOC-11-ALT-USZ-1-0026	7 747 000 Ft	0 Ft	Megvalósult

Pályázati kiírás címe	Pályázat címe	Pályázat kód száma	Megítélt/igényelt támogatás összege	Önkormányzati önrész összege	Státusz
Innovatív városfejlesztési tevékenységek (Urban Innovative Actions, UIA)	Erd Integrated Cultral Space - Creation on forthcoming cultural spaces to enhance the integration of nationalities, minorities and inhabitants	UIA05-313	n.a.	415 000 000 Ft	Bírálat alatt
Virtuális Erőmű Program (VEP)	Virtuális Erőmű Program (VEP)	n.a.	-	95.000,- ' + ÁFA	Megvalósult
Országos Futópálya-építési Program	Országos Futópálya-építési Program	n.a.	37 600 000 Ft	37 600 000 Ft	Szerződéskötés alatt
Okos zebra-Gyalogosvédelmi rendszer	Okos zebra-Gyalogosvédelmi rendszer	n.a.	2 000 000 Ft	2 000 000 Ft	Előkészítés alatt
Kisgyermeket nevelő szülők munkavállalási aktivitásának növelése	Az érdi Pöttöm Sziget Bölcsőde férőhelybővítése	VEKOP-6.1.1-15-RD2-2016-00001	14 352 314 Ft	15 647 686 Ft	Megvalósult
Csatlakoztatási konstrukció az önkormányzati ASP rendszer országos kiterjesztéséhez	Érd MJV Önkormányzata ASP Központozó való csatlakozása	KÖFOP-1.2.1-VEKOP-16-2017-01254	8 984 841 Ft	0 Ft	Megvalósult
Pályázatos épületenergetikai felhívás a közép-magyarországi régió települési önkormányzatai számára	Az Érdi Szivárvány Óvoda Tusculanum Tagóvoda, továbbá az Érdi Kincses Óvoda és az Apró Falva Bölcsőde épületgyűjtésének energetikai felújítása	KEHOP-5.2.9-16-2016-00043	249 846 062 Ft	4 445 000 Ft	Megvalósult

Pályázati kiírás címe	Pályázat címe	Pályázat kód száma	Megítélt/igényelt támogatás összege	Önkormányzati önrész összege	Státusz
A város oktatási, nevelési, szociális és egészségügyi intézményeinek fejlesztése a minőségi közszolgáltatások érdekében	Energiahatékonysági beruházások közintézmények esetében - Ófalusi Orvosi Rendelő (MVP)	MVP	42 999 787 Ft	0 Ft	Megvalósult
Országos pályaeépítési program	Műfüves pálya építése az Ercsi út 34. sz. alatt	n.a.	n.a.	n.a.	Megvalósult
Nemzeti Szabadidős - Egészség Sportpark Program	Nemzeti Szabadidős - Egészség Sportpark Program D	n.a.	14 025 715 Ft	0 Ft	Megvalósult
Svájci-Magyar Együttműködési megállapodás	Érd Megyei Jogú Város vízellátási rendszerének rekonstrukciója az ellátásbiztonság javítása érdekében	SH/3/32	n.a.	n.a.	Megvalósult
Utcai szociális munkát működtető és befogadott szolgáltatók feltételeinek fejlesztése	Utcai szociális munkát működtető és befogadott szolgáltatók feltételeinek fejlesztése	SZOC-18-FEJL-USZ-1-KIEG-006	297 375 Ft	0 Ft	Megvalósult

1.4 A településen működő gazdálkodó szervezetek ágazati struktúrájának áttekintése

A TEIR rendszerben a regisztrált vállalkozások száma vonatkozásában a 2011-14. évi időtávon állnak idősoros adatok rendelkezésre.

Az adatok áttekintése során az első, szembetűnő tény, hogy a vizsgált 4 éves időtávon a regisztrált vállalkozások száma gyakorlatilag stagnált Érden, számuk növekedése egyetlen alkalommal sem haladta meg az előző évi adathoz viszonyítva a 2%-ot. Mindez arra utal, hogy a településen még van potenciál a gazdasági élet, a vállalkozási kedv dinamizálásában.

A vállalkozások legnagyobb része a szolgáltatások, kereskedelem és ingatlanügyletek ágazatokban működik, de jelentős az ipar-építőipar területén működő vállalkozások részaránya is. Az ingatlanügyletek ágazat kapcsán meg kell említeni, hogy ezen ágazatban jelentős az egyéni vállalkozások, és alacsonyabb a társas vállalkozások aránya, ezen jellegzetesség nyilvánvalóan hozzájárul a kiemelkedő arányhoz. Egyébként is jellemző Érd MJV gazdaságára a kisvállalkozási struktúra, a TEIR rendszerben rendelkezésre álló adatok szerint csak egyetlen vállalkozás jelezte, hogy meghaladja a 250 főt a foglalkoztatottainak száma. Ez hihetetlenül alacsony érték egy megyei jogú város vonatkozásában.

Megállapítható, hogy a vállalkozások több mint 43%-a a szolgáltató ágazatban működik. A település gazdasági fejlődése szempontjából lényeges a jelenleg húzóágazatnak számító szolgáltató és kereskedelmi szektorok fejlődési lehetőségének biztosítása, a településnek mindenképpen építenie kell erősségeire.

Az építőipar részaránya sem elhanyagolható, illetve ki kell emelni az ezen a területen működő vállalkozások ezer fölötti abszolút számát. Az építőipar területén ugyanis jellemző a nagyobb foglalkoztatotti létszámú, nagy árbevételt termelő vállalkozások jelenléte.

Mindemellett az is látható, hogy a településen a magasabb hozzáadott értéket képviselő ágazatok, amilyen az információ, kommunikáció ágazat és a pénzügyi, biztosítási tevékenységek sem elhanyagolható mértékben vannak jelen. Mindezek

kapcsán fontos megjegyezni, hogy ezen ágazatok további fejlődésének elősegítése szempontjából jó alapot jelent, hogy a településen rendelkezésre álló munkaerő képzettségi szintje meghaladja az országos átlagot, sok a jól képzett munkavállaló.

A turizmus területe, mint az ÉRD MJV által a következő években fejleszteni szándékozott terület (lásd Modern Városok Program), külön említést érdemel. Ezen területen, ahogy látható (szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ág), jelenleg meglehetősen alacsony a vállalkozássűrűség, így egy-egy fejlesztés beavatkozás kis valószínűséggel képes a területen érdemi változást okozni. Az ágazat fejlesztése szempontjából több éves, összehangolt beavatkozásokat tartalmazó fejlesztési akcióterv kidolgozása és megvalósítása vezethet eredményre.

Nemzetgazdasági ág	Regisztrált vállalkozások száma (db)			
	2011	2012	2013	2014
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ágak	414	456	490	532
Ipar-építőipar	1738	1686	1665	1674
Bányászat, kőfejtés nemzetgazdasági ág	5	4	5	4
Feldolgozóipar nemzetgazdasági ág	628	612	623	622
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás nemzetgazdasági ág	9	9	8	5
Vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyvezérlés nemzetgazdasági ág	24	27	23	23
Építőipar nemzetgazdasági ág	1072	1034	1006	1020
Szolgáltatások	7964	8057	8270	8443
Kereskedelem, gépjárműjavítás nemzetgazdasági ág	1659	1657	1718	1705
Szállítás, raktározás nemzetgazdasági ág	425	406	401	410
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ág	298	306	305	318
Információ,	509	513	536	557

Nemzetgazdasági ág	Regisztrált vállalkozások száma (db)			
	2011	2012	2013	2014
kommunikáció nemzetgazdasági ág				
Pénzügyi, biztosítási tevékenység nemzetgazdasági ág	333	347	326	309
Ingatlanügyletek nemzetgazdasági ág	1776	1805	1845	1892
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység nemzetgazdasági ág	1330	1373	1405	1442
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység nemzetgazdasági ág	533	534	565	561
Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás nemzetgazdasági ág	0	0	0	0
Összesen	18717	18826	19191	19517

13. táblázat Regisztrált vállalkozások száma ágazatok szerint (db), Forrás: TEIR

1.5 A HELYI GAZDASÁG ÁLLAPOTÁNAK ÁTTEKINTÉSE

Érd MJV gazdasági állapotának áttekintését érdemes Érd gazdaságföldrajzi helyzetének vizsgálatával kezdeni.

Érd Megyei Jogú Város gazdasági szerepét, fejlődési lehetőségeit meghatározta, hogy Magyarország s egyben **Kelet–Közép Európa egyik legfejlettebb régiójában, a Közép-Magyarország régióban helyezkedett el.** A város tágabb térségének, régiójának fejlettségét jól jelzi, hogy az Európai Unió tizenhárom új tagállama tekintetében folyamatosan a 10 legfejlettebb régió között helyezkedett el a vásárlóerő paritáson számított egy főre eső GDP alapján.

A régió (egyben az ország) gazdasági centruma Budapest. A Főváros közelsége hosszú távon meghatározta Érd fejlődését. Érd még a XX. század elején is mindössze 3.400 lélekszámú község volt, így a XIX. században indult iparosítási folyamat elkerülte. A város lakosságszáma még 1960-ban is csak 23 ezer fő volt (KSH, Népszámlálás, 2011), a korra jellemző szocialista iparosítás azonban a térségben inkább Százhalombattát

érintette, **így Érden hagyományosan egy kisvállalatok által meghatározott gazdasági környezet alakult ki.**

Érden elsősorban a lakóterületi funkció erősödött már ezekben az időkben is, így kialakult a település alvóvárosi jellege, mely a helyi gazdaság fejlődését alapvetően meghatározza. Látni kell tehát, hogy az Érden rendelkezésre álló magasan képzett munkaerő egy jelentős része a Fővárosba ingázik, a települési munkaadók által helybe csábításuknak az utazási idők rövidülése miatt természetesen van realitása, de önmagában a munkahely helyben elhelyezkedése ehhez nem elegendő. Az ingázók helyben tartásához a munkaadók részéről is megfelelő állás kínálatra (fejlesztési lehetőséget kínáló munkahelyek), a település részéről magas minőségű közszolgáltatásokra (nevelés-oktatás, egészségügy, közlekedés) van szükség.

Érd elhelyezkedése mindemellett meghatározta a rendelkezésére álló fejlesztési források mennyiségét is, tekintettel arra, hogy a Közép-magyarországi Régió a 2014-20. közötti időszakban a fejlett régiók közé tartozott, gazdasági teljesítménye az elmúlt évtizedben 2-7% közötti mértékben meghaladta az uniós átlagot. erre tekintettel a Közép-magyarországi Régióban a fejletlen régiókhoz mérten jóval kevesebb Európai uniós forrás állt rendelkezésre. A problémán segíthet a Közép-magyarországi Régió 2019. évi kettéválása, melyet követően Pest megye önálló régióvá vált, így a fejlesztési források elosztása során kevésbé fejlett régióknak minősül, gazdasági teljesítménye az elmúlt tíz évben 54-58%-a volt az uniós átlagnak (forrás: EUSTAT). A gazdasági program elkészítésének pillanatában az Európai Unió 2021-27. évi költségvetése még egyeztetési szakaszában volt, így az nem látható, hogy a régió szétválás milyen mértékű forrástöbbletet eredményezhet az érdi fejlesztések vonatkozásában.

A KSH adatbázisaiban 2018-ig lelhetőek fel idősoros adatok az érdi regisztrált társas vállalkozások számáról és arányáról az összes vállalkozáshoz mérten. Az adatok meglehetősen kedvezőtlen képet mutatnak, a társas vállalkozások száma évről évre folyamatosan csökkent, az időszak alatt összességében csaknem 16%-ot, míg arányuk is folyamatosan csökkent az összes vállalkozás számához viszonyítva. **Mindez a település gazdasági aktivitásának gyengélkedését mutatja, és azt jelzi, hogy a kedvezőtlen folyamatok visszafordítása érdekében cselekedni kell.**

Év	Regisztrált társas vállalkozások száma (db)	Regisztrált társas vállalkozások aránya (%)
2014	5784	54,29
2015	5466	51,69
2016	5236	48,78
2017	4989	45,33
2018	4871	42,53

14. táblázat Regisztrált társas vállalkozások száma és aránya az összes vállalkozáshoz mérten, Forrás: KSH

A vállalkozások foglalkoztatottak száma szerinti megoszlását vizsgálva láthatjuk, hogy az Érden működő társas vállalkozások túlnyomó többsége a 0-9 fős mikro-vállalkozások körébe tartozik. A településen 2018-ban mindössze két 250 fő fölötti nagyvállalatot tartottak számon, azonban ezek egyikének foglalkoztatotti létszáma sem haladta meg az 500 főt (forrás: KSH). Ez egy megyei jogú város esetében rendkívül kedvezőtlen adat.

2018-ban a nagyvállalatok mellett egyedül a kisvállalkozások esetében figyelhető meg a vállalkozások számának növekedése. Ez mindenképp pozitívum, azonban érdemben nem segít a vállalkozások kedvezőtlen méretbeli megoszlásán. Az 50-249 fő közötti középvállalatok száma 2017-18-ban csökkenést mutatott, ráadásul a 2016-os csúcspont idején is mindössze a 26 db abszolút értéket érte el. A mikro-vállalkozásnál nagyobb méretű vállalkozások számának stagnálása is azt mutatja, hogy Érd gazdaságát az elmúlt időszakban nem sikerült igazán aktivizálni, ennek vonatkozásában még megfelelő tartalékok lehetnek a településen. **A vállalkozások jelenleg a településen nehezen növekednek, rendkívül ritka, hogy egy vállalkozás méretkategóriát váltson.**

Év	0-9 fős társas vállalkozások száma	10-49 fős társas vállalkozások száma	50-249 fős társas vállalkozások száma	250- fős társas vállalkozások száma
2014	5587	175	22	0
2015	5275	169	22	0
2016	5050	160	26	0
2017	4794	173	21	1
2018	4652	198	19	2

15. táblázat Regisztrált társas vállalkozások száma a foglalkoztatottak száma szerint, Forrás: KSH

2. CÉLOK MEGHATÁROZÁSA

Egy település versenyképességét alapvetően három tényező határozza meg: a rendelkezésre álló infrastruktúra minősége és mennyisége, a gazdaságban rejlő potenciál és a közszolgáltatások minősége és elérhetősége. Érd MJV Önkormányzata mindhárom tényezőt figyelembe véve, komplexen kívánja fejleszteni a települést, alapvető célja, hogy Érd a környezete, teljesítménye és a szolgáltatásai révén olyan helyé váljon, ahol jó élni.

Érd kiváló adottságokkal rendelkezik elhelyezkedése és hálózati kapcsolatai révén, Budapest közelsége és csomóponti jellege miatt nagy hozzáadott értékkel bíró ágazatok megtelepedésének kedvez. Noha az elmúlt évtizedekben jelentős infrastrukturális beruházások valósultak meg a városban, a közműellátottság, a nagy forgalmat bonyolító úthálózat vagy az elaprózott földstruktúra további beavatkozásokat igényelnek.

Kifejezetten jelentős gazdasági potenciállal rendelkezik, melynek egyik legfőbb eleme a jól képzett és rendelkezésre álló munkaerő. A munkanélküliség szintje alacsony, azonban a munkaképes korú népesség egy rész a fővárosban vagy más településeken dolgozik, így az Érden működő vállalkozások számára helyi munkaerő is elérhető. Emellett az autópályás és vasúti közlekedés is lehetővé teszi, hogy a fővárosból akár 20-25 perc alatt is elérhető a város. A munkaerő mellett a nagy vállalkozói sűrűség is előnyt jelent, a szolgáltatások széles skálája megtalálható a településen. A fenti adottságok első sorban olyan szektoroknak jelent vonzerőt, mint a K+F+I, információs-kommunikációs szolgáltatások, üzleti szolgáltatások, ipari parkok, logisztikai központok, vagy az építő ipar. A gazdaság másik kitörési pontja a turizmusban rejlik, mely nagy munkaerő-igényű ágazat és jelentős bevételeket termel a vállalkozások, háztartások és az önkormányzat számára is. Adottságai révén első sorban a kulturális és a sportturizmus fejleszthető, emellett rekreációs és konferenciaturisztikai létesítményekkel bővíthető a turisztikai kínálat. A város célja egy komplett turisztikai termékcsomag kialakítása, mely számos célcsoportnak nyújthat élményt.

A településen működő **vállalkozások jelentős bevételi forrást jelentenek az önkormányzat számára, mely a település további fejlődését és versenyképességét tudja biztosítani.**

A közszolgáltatások minősége és elérhetősége szempontjából számottevő kihívásokkal küzd Érd, azonban dinamikus fejlődés tapasztalható az elmúlt években főként az Európai Unió forrásainak köszönhetően. A népesség növekedését és a város terjeszkedését sem a közműellátottság sem a közszolgáltatások kapacitásai nem tudták lekövetni, azonban míg a Svájci Alapból a közcsatornával ellátott lakások aránya nőtt meg jelentősen, a VEKOP és a MVP forrásaiból a bölcsődék, óvodák, az egészségügyi és szociális ellátórendszer újul meg és bővül férőhelyekkel, megjelenve a szolgáltatási hiányos területeken.

Az épített környezet, a munkalehetőségek és bevételek, valamint a lakossági szolgáltatások meghatározóak a helyiek életszínvonalában és a településhez való kötődésében. A város fejlődését elősegítő közösségi együttműködések **javítják az itt élők identitástudatát és elégedettségét, mely az önkormányzat gazdasági programjának elsődleges és horizontális célja.**

Horizontális cél: a lakosság
elégedettségének növelése

Horizontális cél eszköze: Érd
versenyképességének javítása

Infrastruktúra és
építettkörnyezet
fejlesztése

Gazdasági
teljesítmény növelése

Közzolgáltatások
minőségi és
mennyiségi bővülése

Célok

Részcélok

Célok	Részcélok
1. Helyi gazdaság aktivizálása	1.1 Gazdasági célra hasznosítható külterületek felmérése, hasznosítási koncepció kidolgozása, a telek elaprózódottság mérséklése 1.2 K+F tevékenység, kapcsolatépítés felsőoktatással 1.3 Befektetés-ösztönzés a befektetői igények becsatornázása az önkormányzat működésébe különös hangsúllyal az ipari parki és logisztikai fejlesztések vonatkozásában, ügyintézés támogatása (pl. a művelésből való kivonás földhivatali ügyintézés nehézségeinek elhárításában közreműködés) 1.4 Fővárosból kiszoruló nagy irodafejlesztések befogadása, ösztönzése 1.5 Helyi kereskedelem és szolgáltatásnyújtás ösztönzése, identitás erősítő szolgáltatások
2. Turizmusban rejlő potenciál kihasználása	2.1 Turizmusfejlesztési akcióterv készítése 2.2 A település arculatának megtervezése, attrakcióleltár készítése és turisztikai útvonal kijelölése 2.3 Turisztikai együttműködések ösztönzése, Turisztikai Desztináció Menedzsment szervezet létrehozása, az értéktár népszerűsítése 2.4 A Modern Városok Programban foglalt turisztikai projektek megvalósítása 2.5 Turisztikai hálózatos rendszerekben való megjelenés erősítése (Eurovelo 6, Magyar zarándokút, Limes-út, helyi turistaútvonal kijelölése) 2.6 attrakciófejlesztés (Ófalu, pincesor, Szapáry kastély, gazdatiszti ház, Duna-part) 2.7 Öko- és sport turisztikai fejlesztések 2.8 Termálvíz hasznosítása 2.9 Kulturális örökség védelme 2.10 Rendezvényturizmus fejlesztése
3. Szolgáltató önkormányzat	3.1 Szabályozók átalakítása a magántőke érdekeinek figyelembevételével 3.2 Ügyféligények felmérése, szükség esetén kapacitás építés 3.3 Önszerveződés támogatása, vállalkozói fórumok 3.4 Adminisztratív és szakmai segítségnyújtás a vállalkozásoknak 3.5 Közösségi tervezés, érintett szereplők és a lakosság bevonása, információs csatornák fejlesztése 3.6 Civil szervezetekkel való együttműködés 3.7 Smart city

Célok	Részcélok
4. Közlekedésfejlesztés	4.1 Fő közlekedési útvonalak fejlesztése a vállalkozások igényeinek figyelembevételével 4.2 Lakóút fejlesztések 4.3 Közlekedési csomópontok fejlesztése 4.4 Közlekedésbiztonsági fejlesztések 4.5 P+R parkolók kialakítása 4.6 Kerékpáros és gyalogos fejlesztések 4.7 Kiépítetlen közlekedési kapcsolatok és a helyi közösségi közlekedés fejlesztése
5. Gyermek napközbeni ellátásának fejlesztése	5.1 Bölcsődefejlesztés 5.2 Óvodafejlesztés
6. Lakhatási problémák mérséklése	6.1 Bérletépítés 6.2 Lakóterületek szabályozóinak (HÉSZ) felülvizsgálata 6.3 Önkormányzati tulajdonú bérlet állomány felújítása
7. Infrastrukturális hiányosságok mérséklése	7.1 Üzleti infrastruktúra 7.2 Lakossági infrastruktúra, elavult ivóvízhálózat fejlesztése, csatornázás fejlesztése, légkabelek földkábelekre való cseréje 7.3 Önkormányzati tulajdonú ingatlanok fejlesztése (pl. üzlethelyiségek)
8. Környezetvédelem, zöld város	8.1 Zöldterületek növelése 8.2 Infrastrukturális beruházások esetén a környezetvédelmi szempontok és a megújuló energiák hasznosítása 8.3 A védett természeti területek megóvása 8.4 Közvilágítási rendszer megújítása 8.5 Zöld szemléletformálás, lakossági kampányok 8.6 Zöld gazdaság támogatása
9. Földrajzi helyzetből adódó előnyök kihasználása	9.1 Duna, mint gazdasági potenciál kihasználása, logisztika 9.2 Közlekedési hálózat elérhetőségéből adódó előnyök kihasználása 9.3 Környező települések felé a közlekedési és gazdasági kapcsolatok erősítése 9.4 Kulturális és közművelődési szolgáltatások fejlesztése
10. Humán infrastruktúra fejlesztése	10.1 Egészségügy infrastrukturális fejlesztése 10.2 Szociális ellátás infrastrukturális fejlesztése 10.3 Oktatási intézmények, felnőttoktatás

Célok	Részcélok
11. Városrehabilitáció	11.1 ITS felülvizsgálata 11.2 ITS-ben foglalt városrehabilitációs projektek megvalósítása 11.3 Hátrányos helyzetű személyek munkaerő piaci integrációja az infrastrukturális fejlesztésekhez kapcsolódóan 11.4 Újonnan beépülő Parkváros városrész infrastruktúrájának továbbfejlesztése 11.5 Nagyvárosias belváros kialakítása (Szabályozók felülvizsgálata, nagyberuházás lehetőségének vizsgálata) 11.6 Duna-part fejlesztése

3. A GAZDASÁGI PROGRAM FEJLESZTÉSI TERÜLETEI

3.1 Településfejlesztés, városrehabilitáció

Az Európai Unió Kohéziós politikával összhangban a településfejlesztés főbb elemei integrált területi megközelítésben, komplex, több beavatkozási akcióra kiterjedő fejlesztési programokban kerülnek tervezésre és megvalósításra. A városrehabilitáció célja az alulhasznosított területek funkciókkal való megtöltése, a leromlott városrészek szociális, infrastrukturális és gazdasági szempontú revitalizálása.

A településfejlesztés lényeges eleme a gazdasági élet fellendítése. Érd adottságaiból kifolyólag, mint a fővároshoz való közelsége, jó közlekedési kapcsolatai, a munkaerő minősége, potenciálisan nagy vonzerőt jelent a magas hozzáadott értéket termelő vállalati struktúra pl. az K+F+I, információs-kommunikációs szolgáltatások, üzleti szolgáltatások, ipari parkok, logisztikai központok számára. Önkormányzati szerepvállalással, elhárítva az infrastrukturális és adminisztratív akadályokat, nagyobb gazdasági szereplők is bevonhatók a településre, ezáltal a lakosság a teremtetett munkahelyekből és a kapcsolódó fejlesztésekből profitálhat, míg az önkormányzat magasabb HIPA bevételekre tehet szert, melyet további fejlesztésekre visszaforgathat.

A befektetői körök mozgósítása érdekében hatékony városmarketing koncepció kidolgozására van szükség. A **városmarketingben meghatározásra kerül a piaci orientáció**, az ehhez szükséges adottságok, képességek, kompetenciák és lehetőségek felmérése. A városmarketing szorosan összefügg a turisztikai piacon való

megjelenéssel, a **települési arculattervezéssel és a város brandépítésével**. Az eredményes marketingtevékenység elérése érdekében javasolt összehangoltan készíteni a városmarketing és turisztikai marketing terveket.

A 2014-2020-as Integrált Településfejlesztési Stratégia kulcsprojektként a Parkvárosi alközpont fejlesztését (M7-es lehajtó, Bem tér és környéke) jelölte ki. Célként a városrész komplex, minőségi megújítását, a városrész gazdasági szerepének visszaállítását és közösségi életének élénkítését határozta meg. Az egymást erősítő projektelemek az alközpont kialakítására, a funkcióellátottság bővítésére és infrastrukturális fejlesztésére, valamint a közlekedési kapcsolatok racionalizálására irányulnak és hozzájárulnak a városrészi cél és a település egészét érintő stratégiai célok eléréséhez.

Az ITS-ben szereplő akcióterületi fejlesztések az alábbiak szerint valósultak meg, illetve igényelnek további beavatkozást:

Megvalósult akcióterületi projektek

Városrész	Projekt neve	Státusz
1. Parkváros városrész	M7-es lehajtó és kapcsolódó útvonalak átépítése (Iparos u. fejlesztése)	Megvalósult
1. Parkváros városrész	Bem téri Községi Kulturális Központ	a közösségi ház másik helyszínen valósult meg (Aszfaltozó-Gépész u.) a Bajcsy út mentén a Törökbálint – Nyírfá u. között közösségi fejlesztés, szolgáltatóház kialakítható
1. Parkváros városrész	Bevásárlóközpont az M7-es lehajtó mellett (Spar)	Megvalósult
2. Érdliget-Kutyavár városrész	Időseket ellátó központ ép. felújítása, épület parkjának közparkká kialakítása	Az épülő intézmény komplex szociális szolgáltatást nyújt: időotthon, hajléktalanszálló, családok átmeneti otthona
5. Tisztviselőtelep és Újtelep városrész	Városi uszoda, sport- és rendezvény csarnok fejlesztése	A sportcsarnok és az uszoda is üzemel.
5. Tisztviselőtelep és Újtelep városrész	Batthyány Általános Iskola rekonstrukciója, bővítése	Megvalósítás alatt
5. Tisztviselőtelep és Újtelep városrész	Érd Nagyalomás és környezetének fejlesztése	Megvalósítás alatt

Részben megvalósult akcióterületi projektek

Városrész	Projekt neve	Státusz
1. Parkváros városrész	Teleki Sámuel Oktatási centrum rekonstrukciója	Energetikai korszerűsítés megtörtént, MVP.: általános iskola és gimnázium kialakításának engedélyezési tervei elkészültek
1. Parkváros városrész	Bem tér szolgáltatóház építése, közterület kialakítása	Az Iparos út és óvoda között zöldterületi rendezés valósult meg (Vt-5 építési övezetben van a terület)
1. Parkváros városrész	Akcióterületen belüli (Törökbálinti út, Sósút út, Fűtő u., Bem köz, Kádár u.) úthálózat szilárd burkolattal való ellátása	Megvalósult, további útburkolás szükséges
4. Ófalu-Újfalu városrész	Termálturisztikai fejlesztések Érd Ófaluban	hideg-melegvízes új kutak fúrása, ártézi kútház kialakítása megtörtént
5. Tisztviselő telep és Újtelep városrész	Sportkomplexum létrehozása a Velencei úton	Jégcsarnok elkészült a sportcsarnok mellett. További fejlesztési irány az önkormányzati területeken sport és rekreációs, turisztikai fejlesztések megvalósítása (infrastruktúra kiépítés MVP programból: Velencei úton tervezett szabadidőközpont- és szállásfejlesztés)
5. Tisztviselő telep és Újtelep városrész	Szabadság tér projekt (közlekedési csomópont, közintézmény és irodaház kialakítása, új közigazgatási központ, kereskedelem és vendéglátás)	Városi rendőrkapitányság épülete elkészült, sétány folytatásához ingatlanok megszerzése megtörtént. Az ügyészség, bíróság épülete épül. Közlekedési csomópont átalakítása nem történt meg
6. Kültérület városrész	Mihálytelepen KKV-k számára kijelölt gazdasági területek vállalkozói falu fejlesztése (P6)	Néhány telephely (fatelep) alakult, de a magántulajdonú ingatlanokból álló terület szabályozási tervben jelölt tervszerű fejlesztése még nem történt meg. (sajnálatosan több az elhanyagolt, „rendetlen” telephely)

Nem megvalósult akcióterületi projektek

Városrész	Projekt neve	Státusz
1. Parkváros városrész	Templom felújítása	A Teleki Sámuel Oktatási centrum részeként elkészülhet
1. Parkváros városrész	Bevásárlóközpont az M7-es lehajtó mellett (LIDL)	A terveket az önkormányzat településképi véleményezésen jóváhagyta, ismeretünk szerint benyújtják építési engedélyezésre
1. Parkváros városrész	Sósúti honvédségi terület hasznosítása (P1)	Az állami tulajdonú, honvédség kezelésében lévő terület önkormányzati átadása az MNV Zrt-nél folyamatban van
1. Parkváros városrész	Fundoklia tér közterületének rendezése (P2)	Pályázati forrás hiányában nem valósult meg
1. Parkváros városrész	Favágó utcai önkormányzati tulajdonú terület fejlesztése (P3)	A napközis tábor területén nem történt fejlesztés
1. Parkváros városrész	Óvodafejlesztés Érd, Darukezelő utcában (O1)	Az óvodafejlesztés Fenyves-Parkvárosban a Búvár-Favágó utcák menti ingatlanon valósult meg

Városrész	Projekt neve	Státusz
1. Parkváros városrész	Egészségház kialakítása Fenyves Parkvárosban (E1)	Más helyszínen kerül megvalósításra, Favágó – Burkoló utcák mentén rendelkezésre áll lehetséges helyszín a fejlesztésre
1. Parkváros városrész	Parkvárosi sportcentrum kialakítása (T1)	Más helyszínen valósul meg: A Burkoló – Favágó – Búvár utcák közötti területen épülő köznevelési centrumban lesz sportcsarnok, tanuszoda, sportpálya
2. Érdliget-Kutyavár városrész	Szolgáltatóház és közterület kialakítása	Az érintett területre négy csoportos bölcsőde kialakítására pályázott az önkormányzat. Engedélyezési terv készült, elbírálás folyamatban van
2. Érdliget-Kutyavár városrész	Új Községi ház építése	Pályázati forrás hiányában nem valósult meg
2. Érdliget-Kutyavár városrész	Élelmiszer áruház/ LIDL	A terveket az önkormányzat településképi véleményezésen jóváhagyta, ismeretünk szerint benyújtják építési engedélyezésre
2. Érdliget-Kutyavár városrész	Diósdai úti óvoda fejlesztése (O2)	Az ingatlant az önkormányzat a református egyháznak átadta. A terveket az önkormányzat településképi véleményezésen jóváhagyta, ismeretünk szerint benyújtják építési engedélyezésre
3. Tusculanum városrész	Egészségügyi szociális központ kialakítása a Tárnoki úton (AT3)	Jelenleg településközponti vegyes (Vt-6) területet, ill. egy részen temető fejlesztési területet jelöl a szabályozási terv. erdőterület, távlati záportározó, terület is lehetséges, módosítandó projekt
3. Tusculanum városrész	Bölömbika utcai egészségház fejlesztése (E2)	Más, a tervezetthez közeli helyszínen került megvalósításra a Fehérvári – Bagoly u. sarkán elkészült az egészségház, a Bölömbika utcai épület jövőbeli hasznosítása – funkció – még nem eldöntött
4. Ófalu-Újfalu városrész	Közösségi, szolgáltató központ kialakítása	MVP.: önkormányzati pince és présház – közösségi épület – kiviteli tervei rendelkezésre állnak, a kivitelező kiválasztására irányuló közbeszerzés folyamatban van
4. Ófalu-Újfalu városrész	Kulturális örökségvédelmi program Érd Ófaluban (Római LIMES, Zarándokút, Szapáry kastély, EUrovelo, Minaret és környezete, Hamzsabég tér - Római út – Mecset utca rendezése, Kerülő úti pincesor)	MVP.: Minaret tér környezetének kialakítására tervek elkészültek, a gát – Minaret- Hamzsabég tér területre közösségi tervezés alapján koncepcióterv elkészült
4. Ófalu-Újfalu városrész	Lovas turisztikai állomás létrehozása	Pályázati forrás hiányában nem valósult meg
4. Ófalu-Újfalu városrész	Önkormányzati tulajdonú terület hasznosítása (Vizi sport célra) 24605 hrsz-ú ingatlanon pl. csónakház, sporthajó kikötő	A terület (Molnár u. folytatása a Dunáig) már együtt kezelendő a teljes téglagyári területtel). A Magyar Kajak-Kenu szövetséggel tárgyalások folynak a volt téglagyár területén egy csónakház és kenusiskola kialakításáról
4. Ófalu-Újfalu városrész	Volt téglagyár területének hasznosítása	MVP: volt téglaszárító – közösségi tér, büfé, Duna-parti kilátóterasz, magasparti kilátó

Városrész	Projekt neve	Státusz
4. Ófalu-Újfalu városrész	Érdi Nagybani Piac kialakítása (P5)	Pályázati forrás hiányában nem valósult meg
5. Tisztviselő telep és Újtelep városrész	Tolmács utca kiépítése, kapcsolódása a Velencei úthoz	A tervek rendelkezésre állnak
5. Tisztviselő telep és Újtelep városrész	Budai úti kulturális és igazgatási tömb kialakítása (Magyar Földrajzi Múzeum fejlesztése, Budai u- Alsó utca-Béke tér új funkciókkal való megtöltése, Alsó u. 6. – Alsó u.10. – Felső u. 13. – Felső u. 11. tömb rehabilitációja)	Ingatlanszerzések történtek: Felső u. 9., Földrajzi Múzeum mellett – Budai út 2.
5. Tisztviselő telep és Újtelep városrész	Kálvin tér kialakítása és Volánbusz pu. helyén magánberuházás	Református templom kertje, kerítése kialakításra került, körforgalom átalakítás (direktágak) tervei rendelkezésre állnak
5. Tisztviselő telep és Újtelep városrész	Mária – Alispán utca projekt (aluljáró és épületfelújítás, sétány kialakítása)	Pályázati forrás hiányában nem valósult meg
5. Tisztviselő telep és Újtelep városrész	Ercsi úti Sportcentrum továbbfejlesztése, pályák építése (T2)	A tervek rendelkezésre állnak
6. Kültérület városrész	DILK-Duna Intermodális Logisztikai Központ kialakítása (logisztikai kiszolgáló- vasúti rakodó terület, folyami kikötők kialakítása)	~20 ha (024/20 hrsz. mezőgazdasági művelési ág) Gksz övezetbe sorolt fejlesztési terület található az M6 autópálya – Duna parti gát között.
6. Kültérület városrész	Érd-Ófalu Minaret és környezetének rehabilitációja (AT4)	MVP.: Minaret tér környezetének kialakítására tervek elkészültek, a gát – Minaret- Hamzsabég tér területre közösségi tervezés alapján koncepcióterv elkészült
6. Kültérület városrész	Érd, városi köztemető fejlesztése, bővítése (P4)	A meglévő temető déli részén néhány ingatlan megvásárlása megtörtént. A Júlia-Ercsi út közötti terület nem temető bővítésre, hanem gazdaságfejlesztésre van kijelölve a szabályozási tervben
6. Kültérület városrész	Ipari Park Kialakítása az M6-os autópálya mellett (P7)	M6 autópálya és vasút közötti terület déli része a szabályozási tervben most Gksz övezet, a többi terület mezőgazdasági övezet.
6. Kültérület városrész	Ipari Park Kialakítása a „Tepecs” területén (P8)	magántulajdonú, elaprózott mezőgazdasági művelésben lévő parcellák

A beruházások tervezett értékét 2014-ben állapították meg az ITS-ben, azonban az építési költségek azóta jelentős mértékben növekedtek, így az ITS-ben rögzített becsült költségvetés jelenleg nem alkalmazható.

A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló, 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet 7.§ alapján az

Önkormányzat négy évente felülvizsgálja az Integrált Településfejlesztési Stratégiát és dönt arról, hogy változatlanul alkalmazza, módosítja vagy újat készít. A középtávú Stratégia időtávja 2020-ban lejár.

Tekintettel arra, hogy a 2014-2020-as ITS-ben szereplő akcióterületi célok nem teljesültek maradéktalanul, illetve az időtávja is 2020-ig szól, szükséges az **Integrált Településfejlesztési Stratégia felülvizsgálata** és módosítása, újraalkotása. A felülvizsgálat során azonosítani kell a leromlott állapotú, alacsony státuszú népességű (50%-ot eléri a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkező és a munkajövedelemmel nem rendelkező lakosság aránya) városrészeket, szegregátumokat. A komplex fejlesztés érdekében az infrastrukturális állapotjavítás (mint épület-felújítás, közterület-fejlesztés) mellett a hátrányos **helyzetű lakosság felzárkóztatása és munkaerő-piaci helyzetük javítása** is lényeges szerepet kap különböző, ún. soft-típusú, képzési, fejlesztési (pl. mentál-higiénés), szociális célú foglalkozások lebonyolítása révén. Közvetett gazdasági cél a foglalkoztatottsági arány növelése. Képzési, fejlesztési programokat az önkormányzat városrehabilitációs programokon kívül is indíthat, mely perspektívát kínálhat a hátrányos helyzetű személyeknek és elősegíti munkaerő-piaci integrációjukat. Egyéni fejlesztési tervek készítésével biztosítható a programok sikeres teljesítése és utánkövetéssel mérhető a programok eredményessége. Az önkormányzat feladata a programok elindításának elősegítése, az adottságok és lehetőségek figyelembe vételével programterv elkészítésének támogatása, a képzést lebonyolítók felkeresése. A leromlott városrészek megújulása új gazdasági funkciókat vonz a területre, illetve a lakosság életszínvonala is nő munkához való jutásuk által. A városrehabilitációs beavatkozásokra az Európai Unió jelentős mérték forrásokat biztosít a Kohéziós Alap költségvetéséből.

Problémát okoz a városközpontban, hogy miközben a HÉSZ már kijelölte a magasabb beépítési paraméterrel rendelkező településközponti vegyes (Vt) övezeteket, nem történik meg a sokszor keskeny (családi ház építésére alkalmas méretű) telkek egyesítése, és intenzívebb beépítésre alkalmas nagyobb fejlesztési területek létrehozása. Ennek elősegítésére szükségessé válhat a szabályzók felülvizsgálata, a **Helyi Építési Szabályzat** esetleges módosítása a Településképi Arculati Kézikönyvvvel összhangban.

Parkváros Érd fő expanziós zónája, a fokozott ütemben benépesülő terület igényeit a közszolgáltatások, az infrastrukturális fejlesztések nem képesek lekövetni. Ezért a Kulcsprojekt megtartása mellett szükséges alközpont közszolgáltatások és infrastrukturális fejlesztését kiszélesíteni lakossági igényeknek megfelelően. Parkváros városrész mellett Érd kertvárosi jelleggel bíró városrészeinek fejlesztését továbbra is fókuszban kell tartani, a meglévő szolgáltatások minőségi fejlesztése mellett az élhető kertváros kialakítására mutatkozik igény a területrendezés, zöldfelületek növelése, közbiztonság és infrastruktúrafejlesztés szempontok mentén.

Kiemelt hangsúllyal kezelendő a **belváros** nagyvárosi arculatának és funkcióinak kialakítása, valamint a városközpontra jellemző problémák megoldása. A lakosság részéről szolgáltatások fejlesztésére és bővítésére mutatkozik igény, emellett problémát okoznak a közlekedési torlódások, a sétálóövezetek és a parkolóhelyek hiánya. A szolgáltatások bővítése érdekében indokolt megvizsgálni egy esetleges nagyberuházás lehetőségét a belvárosban. Amennyiben alkalmas terület található a belvárosban, befektetői körök felkutatásával megkezdődhet a beruházás tervezése. Az akadálytalan kivitelezés érdekében szükséges a szabályzók felülvizsgálata, indokolt esetben azok módosítása, figyelembe véve a településképi rendeletben szereplő kereteket. Egy lehetséges megoldás a szolgáltatások színvonalát növelő bevásárló központ létesítése, melyben a kiskereskedelmi egységek mellett szabadidős-szórakoztató, rekreációs és vendéglátó egységek kapnának helyet, illetve mélygarázs kiépítésére is kerülhetne. Központi elhelyezkedése és a közszolgáltatások megléte miatt nagy potenciállal rendelkező a helyi kormányzati tömb forgalmas, de alulhasznosított területe (Alsó utca, Felső utca, Béke tér által határolt terület), mely funkcióval és szolgáltatásokkal való megtöltése városközponti jelleget adhatna a városrésznek.

Az Ófalu városrészben a **Duna-part** és a volt téglagyár térsége alulhasznosított terület, mely turisztikai és rekreációs lehetőségeket rejt magában.

Modern Városok Program keretében az Ófalu városrészben tervezett beruházás a Duna-menti gyógy-,sport-, illetve kulturális turisztikai beruházási célt szolgálja.

I. ütem: Ingatlanszerzés, beépítési tervek, vázlattervek, engedélyezési és kiviteli tervek készítése az infrastruktúra, az épületek és építmények esetében. Kerékpárút előkészítés, további – magántőkéből megvalósuló – projektelemek előkészítése

magánberuházók bevonása érdekében, marketing tevékenység. A támogatás összege 1,511 Mrd Ft

II. ütem: Gyógyfürdő és szálláshely fejlesztés magántőke bevonásával.

III. ütem: Megközelítési útvonal és gátszélesítés, medervisszakotrás.

A Duna-part természeti értékei által alkalmas lehet az ökoturisztikai hasznosítására (pl. kiránduló útvonalak kijelölése, kapcsolódó tereptárgyak, információs pontok kihelyezése, tanösvény, bemutatóhelyek kialakítása). A szolgáltatások megjelenésével (pl. vendéglátás, kemping, szervíz) a vízi turizmus (evezős, kajak-kenu) is megélénkülhet. Ehhez kapcsolódhat, hogy a volt téglagyár önkormányzati tulajdonba került, a terület kb. 1000 m²-es részén létesítendő csónakház, kenuiskola létrehozásáról folyik tárgyalás a Magyar Kajak-Kenu Szövetséggel. A megközelíthetőség érdekében javasolt turisztikai kerékpárút, az Eurovelo 6 kerékpárút leágazásának kialakítása kapcsolódó szolgáltatási pontok létrehozásával. A fejlesztések nem csak a település turisztikai látogatottságának növelésével járna, hanem a helyi lakosság sport-rekreációs célú kikapcsolódását is szolgálná.

Az ófalusi fürdőt a jelenlegi tulajdonos nem üzemelteti, a fürdő zárva van. A fürdőt is ellátó elavult hideg és melegvizes kutakat az önkormányzat újrafúratta, és a vízkivételi jogokat megszerezte (a hidegvizes kút Ófalu központjában a Római út mentén, a melegvizes kút a Duna parthoz közel a volt téglagyári terület mellett található. Érdnek szüksége van egy korszerű strand- és termálfürdő működésére, mely a helyi és a térségbeli települések lakosságának pihenési lehetőséget kínálna, tehát turisztikai értékkel is bírna. A termálfürdő működtetésével lehetőség nyílik egy magasabb kategóriájú, minőségi szolgáltatásokat nyújtó szálloda megjelenésére Érden, ehhez lehetséges befektetők és üzemeltetők megkeresésével és az ügyintézés támogatásával járulhat hozzá az önkormányzat. A Minaret és környezetének fejlesztésével kulturális turisztikai élményt is nyújthat Érd az idelátogatóknak. A három projekthelyszín közel van egymáshoz, turisztikai célú útvonalakkal való összekötésük révén egy komplex turisztikai termékkínálat jöhetne létre Érden.

A következő projektek végrehajtása javasolt településfejlesztés területén 2020-2024 között:

Projekt címe	Projekt költsége (Ft)	Forrás	Ütemezés
ITS felülvizsgálata	18.000.000	saját forrás	2020-21.
ITS-ben rögzített projektek végrehajtása	Felülvizsgált ITS alapján	2021-27. uniós vagy hazai költségvetési forrás	2021-24. illetve forrás rendelkezésre állása szerint
Hátrányos helyzetű személyek munkaerő piaci integrációja az infrastrukturális fejlesztésekhez kapcsolódóan	programterv alapján	saját forrás vagy 2021-27. uniós forrás	2021-24. illetve forrás rendelkezésre állása szerint
Újonnan beépülő Parkváros városrész infrastruktúrájának továbbfejlesztése	Felülvizsgált ITS alapján	2021-27. uniós vagy hazai költségvetési forrás	forrás rendelkezésre állása szerint
Nagyvárosias belváros kialakítása	előkészítő tervek alapján	magánberuházás	forrás rendelkezésre állása szerint
Duna-part fejlesztése	végleges tervek alapján	2021-27. uniós vagy hazai költségvetési forrás	forrás rendelkezésre állása szerint

16. táblázat Településfejlesztés, városrehabilitációs projektek

3.2 Települési közszolgáltatások, közigazgatás

A települési versenyképesség egyik meghatározó eleme a közszolgáltatások minősége és kiterjedtsége. Érd Megyei Jogú Városként és járásközpontként számos közszolgáltatás keretében ellátandó feladattal rendelkezik, a köznevelés, egészségügyi alapellátás, gyermekjóléti, gyermekvédelmi alapellátás, szociális alapellátás, kulturális ellátás, közbiztonsági és védelmi, valamint településüzemeltetési szakterületeken. A közszolgáltatások színvonala megfelelő, azonban a növekvő népességszám miatt kapacitásbővítés szükséges szinte minden területen. Érden aktív civil szerveződés segíti az önkormányzat feladatait, a további fejlesztések tekintetében is számíthat a civil szervezetek munkájára az önkormányzat. Fontos **felmérni az ügyféligényeket, mind az ügyintézés, mind a szolgáltatások elérhetősége szempontjából** és szükség esetén kapacitásbővítéssel javítani a szolgáltatások színvonalán.

A lakossági településüzemeltetés mellett a gazdasági szempontokat, a vállalkozások igényeit is figyelembe kell venni az önkormányzatnak. A működő **vállalkozásokat az adminisztratív terhek csökkentésével (pl. segítő közreműködés a földhivatali ügyek intézésében), szakmai segítségnyújtással** segíthetik,

különbéle akciókkal támogathatják bővülésüket, illetve a **helyi termékek és szolgáltatások népszerűsítésének** is teret biztosíthat. Továbbá a gazdasági potenciál kihasználásával a településre vonzhat új vállalkozásokat, melyek megtelepedését segítheti elő az önkormányzat telekkezeléssel, fejlesztéssel, kedvezményekkel.

A magántőke szempontjából kiemelt jelentősége van a **helyi szabályozó mechanizmusoknak** (pl. építési szabályzat, városképi előírások), ezek **felülvizsgálata** és az igények szerinti módosítása javíthat a település gazdasági potenciálján.

A helyi vállalkozói önszerveződést civil támogatás is segíti (helyi iparkamara Nyitnikék rendezvénye helyi termékek, szolgáltatások népszerűsítésére, az Érdi Értéktár működése), azonban önkormányzati közreműködéssel tovább élénkíthető a **vállalkozói önszerveződés** fórumok szervezésével, jó gyakorlatok bemutatásával és népszerűsítő kampányokkal.

A helyi önkormányzat egyik feladata biztosítani a kommunikációt és a konfliktus mentes együttműködést az érintett lakosság és civil szervezetek, valamint a vállalkozások között. Ennek érdekében javítani kell a partnerségi együttműködést, különösen olyan nagyobb léptékű beruházások esetén, mint pl. komplex városrehabilitációs projektek. A tapasztalatok alapján az összetett fejlesztések fontos eleme az alulról építkező, erős civil önszerveződés, amely partnerként képes megfogalmazni a helyi elvárásokat és elképzeléseket, konstruktívan együttműködve az önkormányzati projektek megvalósításában. A több szereplőt érintő fejlesztések esetén megnyitható a **közösségi tervezés, helyi szakemberek, civil szervezetek és a gazdasági szereplők bevonásával**, kiegészítve a lakossági fórumok funkcióját.

A fenti feladatok **alacsony költségigényűek**, az önkormányzaton belül egy fő menedzsment feladatait jelenti. A hivatalon belüli információáramlás hatékonysága érdekében az érintett kollégák részvételével munkacsoport létrehozása indokolt. Nagyléptékű, európai uniós beruházások esetén a menedzsmentköltségek keretében elszámolható a partnerségi együttműködések elősegítésének költségei is.

Az együttműködések ösztönzésének egyik formája lehet egy **online platform** létrehozása, melyre alkalmas lehet az önkormányzat felhasználóbarát honlapja (www.erd.hu). Az informatikai és szervezési hálózatfejlesztéssel a lakosság, a civil szervezetek és a vállalkozások illetve az önkormányzat összeköttetésbe kerülnek, a fejlesztések hatékonyabbá válnak és teljes mértékben az érintett szereplők igényeit kielégítve valósulhatnak meg. Az információs kommunikáció egy másik hatékony eszköze lehet egy **telefonos applikáció megalkotása**, mely naprakész tájékoztatást ad a felhasználóknak.

A 314 /2012. (XI. 8.) Korm. rendelet módosítása alapján az Integrált Településfejlesztési Stratégiának tartalmaznia kell az okos város stratégiát. Ezért az ITS felülvizsgálatához kapcsolódóan ennek megalkotása is fontos feladat. Az okos város a közszolgáltatás egy formája, mely során a település a természeti és épített környezetét, digitális infrastruktúráját, valamint a települési szolgáltatások minőségét és gazdasági hatékonyságát korszerű és innovatív információtechnológiák alkalmazásával, fenntartható módon, a lakosság fokozott bevonásával fejleszti. Éppen ezért az **okos város stratégia kidolgozása** során az önkormányzat a lakossági észrevételekre is számít.

Projekt címe	Projekt költsége (Ft)	Forrás	Ütemezés
Közzolgáltatások minőségének javítása online platform létrehozásával	3.000.000	saját forrás	2021-23.

17. táblázat Közzolgáltatás projektek

3.3 Közlekedés

Érd MJV a Budapesttől délre elhelyezkedő sík területre esik, ezért kiválóak külső közlekedési kapcsolatai. Érd úthálózata az elmúlt évtizedekben nem követte a város lakosság számának jelentős változását. Lényegében ugyanazon a fő- és gyűjtőúthálózaton bonyolódik le a helyi és az átmenő forgalom, ami az 1970-es, 1980-as években kialakult. A motorizációs robbanás jelentős forgalmi terhelést rótt a város úthálózatára. Az 1990-es években megépült, a városközpontot délről elkerülő út, mely némileg javított a helyzeten és az átmenő forgalom egy része kiszorult Érdről, de a helyi forgalom nagysága tovább nőtt. **Mindezekre tekintettel nélkülözhetetlen**

Érd főközlekedési útvonalainak fejlesztése. Mindez nemcsak a lakossági közlekedés megfelelő színvonalának biztosításához nélkülözhetetlen, de a meglévő és tervezett irodák, illetve a kiemelt jelentőségű munkaadók elérhetőségének biztosítása szempontjából is. A fő közlekedési útvonalak fejlesztésére a 2021. utáni időszak Európai uniós és hazai pályázati forrásaiból nyílhat lehetőség. Kiemelt fontosságú az alábbi két projekt:

A Szent István híd megvalósult, a Szováta és Szent István utak burkolatrekonstrukciós munkái befejeződtek, míg a **Szent István út – Kossuth út csomóponti fejlesztése és a Tolmács utca megnyitása a Velencei út felé** még nem készült el.

Törökbálinti és Iparos út (M7 autópályáig), Sóskúti – Zámori út felújítása; Sóskúti út (Iparos és Szováta út között) – Bajcsy-Zsilinszky út – Riminyáki út – Velencei út – Fehérvári út – Ercsi út kopórétég cseréje.

A közúthálózat fejlesztése kapcsán szintén fontos feladat a lakóút hálózat fejlesztése. Érd lakosság számának gyors növekedésével, az új területek beépülésével a közúti infrastruktúra fejlesztése nem tudott lépést tartani, **sok a városban a szilárd útburkolattal nem rendelkező lakóút, melyek arányának csökkentése kívánatos.** A lakóutak fejlesztésére sajnos csak ritkán állnak hazai vagy Európai uniós források rendelkezésre, azok 2021. utáni mértéke kérdéses.

A település fő közlekedési csomópontjainak fejlesztése prioritásként jelenik meg az önkormányzat számára. **A csomópontok fejlesztése közlekedésbiztonsági, illetve az útvonalak megfelelő áteresztő képességének biztosítása szempontjából is kiemelt jelentőségű.**

A közúti közlekedést településszerkezeti problémák is terhelik, gyakoriak a rosszul parcellázott területek, keskeny utcák, ez a közlekedési hálózat szervezését, üzemeltetését is megnehezíti, nemcsak a személygépkocsi, de a közösségi közlekedés megszervezése szempontjából is. Érdet alapvetően 3 részre vágják a fő közúti és vasúti útvonalak, **az észak-déli közlekedés megszervezése nehézkes.** Ezen sokat segített a közelmúltban elkészült Szent István híd, de még most sem nevezhető tökéletesnek az összeköttetés, különösen a két vasútvonal közötti városrész elérhetősége nehézkes. A várhatóan 2021. után rendelkezésre álló Európai uniós és

hazai források igénybevételével **szükséges a hiányzó úthálózati elemek fejlesztése, különös tekintettel az észak-déli közlekedési kapcsolatokra.**

A közúthálózat fejlesztésével párhuzamosan szükséges és lehetséges az utak menti **kerékpárút és járdahálózat fejlesztése.** A kerékpáros és gyalogos útvonalak tervezését és fejlesztését gyakran hátráltatja, hogy sok lakóút egyáltalán nem rendelkezik szilárd burkolattal, így kerékpárútnak és járdának nincs mihez kapcsolódnia, tervezése, pályázati forrás megszerzése nem lehetséges. Szintén fontos teendő a kerékpárút hálózat hiányzó szakaszainak fejlesztése, az **összefüggő kerékpárút hálózat biztosítása.** A kerékpárút és járdahálózat fejlesztéséhez várhatóan a 2021. utáni Európai uniós és hazai források vehetők igénybe.

Érd MJV **helyi közösségi közlekedése** kizárólag autóbusszal történik. A közösségi közlekedés megszervezését is hátráltatják a közúthálózat előbbiekben ismertetett hiányosságai. Az autóbusz hálózat gerincét a helyközi járatok Érden belüli megállói adják, de a város rendelkezik 4 helyi autóbuszjáratral is. A hálózat jellemzője, hogy a járatok a városközpont felé, illetve onnan kifelé szállítják az utasokat, a közvetlen haránt irányú kapcsolatok nem kiépítettek. A korábbi **lakossági igényfelmérések elsősorban a járatok sűrítésére vonatkozóan jeleztek felhasználói elvárásokat.** Az autóbuszjáratok üzemeltetéséről a Volánbusz gondoskodik, az önkormányzatnak vele van lehetősége a járatsűrítés lehetőségéről egyeztetést kezdeményezni. Igény mutatkozik **új autóbusz állomás létesítésére** a város határában és **új buszjáratok elindítása is.**

Érden a parkolás, parkolóhelyek fejlesztése vonatkozásában **elsősorban a városközponti, vasútállomások közeli, P+R parkolók fejlesztése jelent kihívást.** A vasútvonalakat munkába járásra használó lakosok számára fontos, hogy az állomáshoz közel parkolhassanak, és megfelelő számú parkoló álljon rendelkezésre. A P+R parkolóhelyek fejlesztéséhez várhatóan a 2021-27. évi Európai uniós források vehetők igénybe. A lakosság életminőségének javítása érdekében szükséges a **gépjárműmentes övezetek bővítése** elsősorban a belvárosban, valamint a szélesebb utak, csomópontok mentén fasorok telepítése, a zöldfelületek növelése.

Projekt címe	Projekt költsége (Ft)	Forrás	Ütemezés
Az Érd, Fenyves-	566 975 889 Ft	VEKOP-5.3.3-17-2017-	2020.

Projekt címe	Projekt költsége (Ft)	Forrás	Ütemezés
Parkvárosi intézmények megközelítését szolgáló útvonalak felújítása		00001	
Az Érd, Előljáró-Velencei utak forgalomirányított csomópontjának fejlesztése	170 352 310 Ft	VEKOP-5.3.3-17-2017-00002	2020.
Az Érd, Budai-Diósdai út turbó körforgalmú csomópontjának fejlesztése	504 052 248 Ft	VEKOP-5.3.3-17-2017-00003	2020.
Az Érd, Diósdai út – Csaba utca csomópontjának fejlesztése	167 895 707 Ft	VEKOP-5.3.3-17-2017-00004	2020.
Az Érd, Szent István-Damjanich-Tárnoki-Lőcsei utak körforgalmú csomópontjának fejlesztése	202 898 746 Ft	VEKOP-5.3.3-17-2017-00005	2020.
Az Érd, Riminyáki út – Gellért utca csomópontjának fejlesztése	269 236 114 Ft	VEKOP-5.3.3-17-2017-00006	2020.
Az Érd, Felső utca egy szakaszának felújítása forgalombiztonsági szempontok figyelembevételével	110 737 438 Ft	VEKOP-5.3.3-17-2017-00007	2020.
Érd két pontján (Daróczi utca, Gárdonyi utca) forgalomirányított csomópont kiépítése	152 526 732 Ft	VEKOP-5.3.3-17-2017-00008	2020.
Az Érd, Ercsi út és csomópontjainak felújítása forgalombiztonsági szempontok figyelembevételével	509 291 418 Ft	VEKOP-5.3.3-17-2017-00009	2020.
Az Érd, Törökbálinti út, Szövő utca –	1 317 700 000 Ft	VEKOP-5.3.3-17-2017-00011	2020-21.

Projekt címe	Projekt költsége (Ft)	Forrás	Ütemezés
Felsővölgyi utcáig tartó út rekonstrukciója körforgalom kialakításával			
Körforgalmú csomópont építése a Vadlód utcai csomópontban a 8104 jelű úton	781 650 000 Ft	VEKOP-5.3.3-17-2017-00012	2020-21.
Körforgalom építése a Zámori – Fehérvári út csomópontban, a kapcsolódó 8104 jelű út rekonstrukciója	1 307 000 000 Ft	VEKOP-5.3.3-17-2017-00013	2020-21.
Az Érd, Iparos út – Folyondár utca közötti szakasz rekonstrukciója jelzőlámpás csomópont kialakításával	638 700 000 Ft	VEKOP-5.3.3-17-2017-00014	2020-21.
Érd, Tárnoki út két szakaszának marással kombinált burkolat javítása	214 301 050 Ft	PM_ONKORMUT_2018/135	2020-21.
Belterületi utak, hidak, járdák felújítás (Alsó utca, Felső utca, Béke tér)	70 373 401 Ft	BPM-ÁHI/2816-398/2019.	2020-21.

18. táblázat Közlekedés tervezett projektek

3.4 Oktatás, kultúra

Vonzáskörzetében Érd MJV a magas színvonalú oktatás-nevelés központjának tekinthető. A **kedvező demográfiai folyamatok nagy kihívás elé állítják az oktatási-nevelési közszolgáltatásokat**. Az érdi oktatási intézményekben tanulók esetében elsősorban az alapfokú és középfokú oktatásban részt vevők körében jellemző az „ingázás”. Ez mindkét irányban jellemző, egyrészt az érdi általános iskoláskorú gyermekek egy jelentős hányada is más településen tanul, másrészt a más településekről Érdre járó általános iskolai tanulók száma is jelentősnek mondható. Az

Érdre általános iskolába járó ingázók gyermekek jelentős része Diósról, Tárnokról és Pusztazámorról érkezik a helyi iskolákba. A magas színvonalú gimnáziumi oktatás miatt is jelentős a környező településekről érkezők száma. Jelentős a százhalombattai tanulók száma a gimnáziumban.

Fontos cél az oktatás-nevelés és a kultúra intézményrendszerének infrastrukturális fejlesztése, a kulturális értékek megőrzése és fejlesztése, a térségi- és helyi identitás erősítése. A középfokú oktatás területén fontos az oktatás profiljának gazdagítása, a korszerűbb, a munkaerőpiacon jobban érvényesíthető szakmák kialakítása.

Az Érdi tankerületbe Diósd, Érd, Tárnok, Sósút, Pusztazámor, Százhalombatta, Törökbálint települések köznevelési intézményei tartoznak.

Érden a következő **önkormányzati fenntartású köznevelési intézmények** működnek:

- Érdi Kincses Óvoda
- Érdi Kincses Óvoda Kutyavári Tagóvodája
- Érdi Kincses Óvoda Tállya Tagóvodája
- Érdi Kincses Óvoda Fácán Tagóvodája
- Érdi Kincses Óvoda Harkály Tagóvodája
- Érdi Kincses Óvoda Tündérmű Tagóvodája
- Érdi Kincses Óvoda Ófalusi Tagóvodája
- Pumukli Német Nemzetiségi Óvoda
- Érdi Szivárvány Óvoda
- Érdi Szivárvány Óvoda Kisfenyves Tagóvodája
- Érdi Szivárvány Óvoda Meseház Tagóvodája
- Érdi Szivárvány Óvoda Napsugár Tagóvodája
- Érdi Szivárvány Óvoda Tusculanum Tagóvodája
- Érdi Szivárvány Óvoda Erdőszéle Tagóvodája

A köznevelési intézmények minőségi fejlesztését és kapacitásainak növelését egyaránt prioritásként kezeli az önkormányzat.

Az általános iskolai oktatást Érden 7 állami fenntartású és 1 Székesfehérvári Egyházmegyei fenntartású intézmény biztosítja. Az utóbbi iskolában német nemzetiségi oktatás folyik. A helyi általános iskolák fenntartója a Klebersberg Intézményfenntartó Központ. Fontos megemlíteni, hogy Érd MJV Önkormányzata az elmúlt években is részt vállalt az általános iskolák infrastrukturális fejlesztésében, az Érdi Batthyány Sportiskolai Általános Iskola bővítése, illetve Felső-Parkvárosban új oktatási-nevelési komplexum építése a gazdasági program készítésének idején is folyamatban van.

Az érdi gimnáziumi oktatás színvonala a térségben kiemelkedő, a gimnázium és a szakközépiskola kihasználtsága is magas. A településen középiskolai szintű felnőttoktatás is működik, mely esetében fontos a fejlődés folyamatos biztosítása, a nyújtott oktatás munkaerő-piaci igényekhez történő illeszkedésének erősítése. **A felnőttoktatás tartalmi fejlesztése és megerősítése a gazdasági aktivitás erősítése szempontjából is kiemelt jelentőséggel bír.**

Érden alapvetően **három önkormányzati intézmény** látja el a közművelődési és közgyűjteményi feladatokat: a Szepes Gyula Művelődési Központ, a Csuka Zoltán Városi Könyvtár és a Magyar Földrajzi Múzeum. Az intézmények elhelyezkedése a belvárosi részre koncentrálódik.

A **Szepes Gyula Művelődési Központ** 1972 óta működő, 400 férőhelyes intézmény, amely a város meghatározó kulturális, művészeti eseményeinek, kiállításoknak a színhelye, klubok, szakkörök otthona. Tevékenységének bővülése és a megnövekedett lakosságszámból fakadó **növekvő kulturális igények** miatt a rendkívül **elavult infrastruktúrája** épület **korszerűsítése, bővítése, valamint új közművelődési komplexum építése** szükséges.

A **Magyar Földrajzi Múzeum** országosan egyedülálló. A magyar geográfiai kutatások történetének dokumentumait gyűjti és gondozza, nemzetközi konferenciákat szervez évente. Kiadványaik mintegy harmada Érd geográfiai, honismereti és kultúrhistoriai témájával foglalkozik, ezért léte és működése Érd város számára rendkívül fontos. Látogatóinak száma országosan is számottevő, 6000-10000 Fő évente (*Forrás: Érd Megyei Jogú Város Közművelődési Konceptiója 2011.*) Az épület felújítására a 2010-ben készült tervek alapján 2014-ig került sor.

A **Csuka Zoltán Városi Könyvtár** az 1982-ben átadott, Hivatalnok utcai ingatlanon a központi épületben funkcionál. A gyermekkönyvtár részlege a Hivatalnok utcában a régi épületben található, míg a zenei könyvtár az Alsó utcában kapott önálló épületet 2010-ben. A városi könyvtár a hagyományosnak mondható könyvtári funkcióin kívül a helyi közösség „szalonjaként”, találkozóhelyeként működik, támogatja a helyi kulturális identitást. Emellett helyismereti, helytörténeti információs központ, a szabadidő eltöltésének egyik eszköze. A Hivatalnok utcai épületen 2019-ben történt kisebb felújítás.

A település kulturális élete színes, az önkormányzat számos programot szervez évről évre⁶.

Dátum	Rendezvény	Helyszín
2019. december-2020. január	Advent Főtér (jégpálya + műsor)	Főtér
2020.01.05	Elhurcoltak Napja (koszorúzás + ünnepi műsor: Hajduk Márta dokumentumfilm vetítése)	Elhurcoltak emlékműve, Szepes Gyula Művelődési Központ
2020.01.19	Magyar Kultúra Napja (protokoll + színházi előadás)	Szepes Gyula Művelődési Központ
2020.03.15	Az 1848-as forradalom és szabadságharc ünnepe	Tállya utcai emlékmű, Polgárok Háza, Múzeumkert
2020. 05. 1-2.	Sörfesztivál – közös rendezvény a Kisüzemi Sörfőzdek Egyesületével	Főtér
2020.05.31	Városi Gyereknapi	Főtér, Múzeumkert
2020.05.31	Hősök Napja	Érd-Óváros, Hősök tere I.világháborús emlékmű
2020.05.	Holokauszt megemlékezés	Régi zsidótemető, Érd-Óváros
2020.06.04	Nemzeti Összetartozás Napja	Érdliget, Kutjavári u-i Országzászló
2020.06.20	Live Street Art fesztivál (Érdi Ifjúsági Önkormányzattal közös rendezvény)	Főtér
2020.06.22	Múzeumok Éjszakája – Érd (közös rendezvény a Magyar Földrajzi Múzeummal)	Magyar Földrajzi Múzeum, Múzeumkert
2020.08.20	Szent István nap	Múzeumkert
2020. szeptember (egyeztetés alatt)	Érdi Napok rendezvénysorozat	Főtér, Szepes Gyula Művelődési Központ,

⁶ 2020-ban a márciustól május végéig tervezett programok a koronavírus járványhelyzet miatt elmaradtak

Dátum	Rendezvény	Helyszín
		Csuka Zoltán városi Könyvtár, Magyar Földrajzi Múzeum, Múzeumkert
2020.10.06	Aradi Vértanúk Napja	Kálvin téri református templom kertje
2020.10.23	Szabadság Napja	Főtér, 1956-os emlékmű
2020.11.04	Az Emlékezés Napja	Érd – A megtorlás emlékműve, Ötvenhatosok tere
2020.12.02	Advent Főtér (jégpálya + műsor)	Főtér
2020.december (egyeztetés alatt)	Hanuka	Parkvárosi Községi Ház, Bem tér

19. táblázat Érd MJV városi rendezvényei 2020. Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás

Érd MJV kulturális életében a civil szervezetek is jelentős részt vállalnak, akiknek kapcsolódó tevékenységéhez az önkormányzat évről évre pályázati lehetőségen keresztül biztosít támogatást. A turizmus fellendítése és a helyi/térségi lakosság identitásának erősítése szempontjából is **fontos a kulturális élet további aktivizálása** (programok, rendezvények minőségi és mennyiségi fejlesztése).

Projekt címe	Projekt költsége (Ft)	Forrás	Státusz
Az Érdi Kincses Óvoda és Apró Falva Bölcsőde épületgyűjtésének felújítása (IV. ütem – kert)	508 882 314	Modern Városok Program	Folyamatban
Érdi Batthyány Sportiskolai Általános Iskola rekonstrukciója, bővítése – középfokú oktatás fejlesztése	2 020 574 637	Modern Városok Program	Folyamatban
Az Érdi Teleki Sámuel Általános Iskola rekonstrukciója, bővítése	4 550 000 000	Modern Városok Program	Engedélyezési tervek elkészültek
Érd megyei jogú város köznevelési, szakképzési, szociális és egészségügyi intézményrendszerének fejlesztése/Érdi Szakképzési Centrum Kós Károly Szakképző Iskolájának bővítése	2 000 000 000	Modern Városok Program	Folyamatban
Fenyves-Parkvárosban köznevelési centrum építése	9 179 636 940	Modern Városok Program	Folyamatban

20. táblázat Oktatás, kultúra tervezett projektek

3.5 Egészségügy, szociális ellátás

Az Érden található **dr. Romics László Egészségügyi Központ** Érd, Diósd, Sóskút, Tárnok és Pusztazámor, Százhalombatta lakosainak biztosít magas színvonalú szakellátást, ellátási körzete több mint 110 ezer embert érint. Érden 2005. óta működik az egészségügyben alapellátási ügyelet, külön a felnőttek és a gyermekek számára. A feladatellátás Tárnok, Sóskút, Pusztazámor településeken is működik kiszervezett formában, tehát az érdi egészségügyi szolgáltatások jelentősége túlmutat a település határain, **Érd a térség egészségügyi szolgáltató központjának tekinthető.** A fekvőbeteg szakellátásra a budapesti Szent Imre Kórház lett kijelölve, mint körzeti ellátó. Néhány szakma esetében a Semmelweis Egyetem klinikái az illetékesek.

A növekvő lakosságszámra tekintettel természetesen folyamatosan jelentkeznek az egészségügyi ellátás fejlesztésével kapcsolatos feladatok, legutóbb a Sasvárosban került sor új házi és házi gyermekorvosi rendelők kialakítására. A **meglévő épületek energetikai felújításával, fejlesztésével a fenntartási költségek mérsékelhetők.**

A **háziorvosi és a járóbeteg szakellátás vonatkozásában az épület felújításokra, korszerűsítésekre, eszközbeszerzésekre időről időre sort kell keríteni** az egészségügyi szolgáltatás színvonalának növelése érdekében.

A településen **civil szervezetek is szerepet vállalnak egészség megőrzési és egészségügyi szolgáltatások nyújtásában,** akik tevékenységét Érd MJV Önkormányzata pályázati források biztosításával támogatja. Az önkormányzat a pályázati lehetőségeket a későbbiekben is fenn kívánja tartani.

Az egészségügyi szolgáltatások fejlesztésére várhatóan a 2021. utáni Európai uniós és hazai forrásból kiírásra kerülő pályázatok biztosítanak forrást.

Érd Megyei Jogú Város Önkormányzata kiemelt figyelmet fordít arra, hogy a rászorulóknak minél szélesebb körű ellátását biztosítsa az igények és a

források összhangjának megtartása mellett. A kötelezően ellátandó feladatok mellett önként vállalt feladatokat is ellát.

Érden a következő szociális intézmények működnek:

- Család – és Gyermekjóléti Szolgálat
- Nyitva álló helyiség (IFI KLUB)
- Nyitva álló helyiség (Bajcsy-Zsilinszky út)
- Nyitva álló helyiség (Enikő u.)
- CSAO
- Hajléktalanok nappali melegedője
- Hajléktalan Szálló és Éjjeli menedékhely
- Időseket ellátó Központ/Idősothon
- Idősek Nappali Ellátása
- Apró Falva Bölcsőde
- Pöttöm Sziget Bölcsőde
- Dr. Dizseri Tamás Habilitációs Központ

Érd MJV növekvő lakosságszáma mellett folyamatosan feladatot jelent a szociális ellátórendszer fejlesztése. A fejlesztések során fontos szempont, hogy **az ellátásokat minél kevesebb, modern épületben, koncentráltan lehessen megvalósítani**, ezzel biztosítva a fenntartás költséghatékonyágát. Mindezekre az önkormányzat hosszú távon a komplex fejlesztések megvalósítását igyekszik előnyben részesíteni. Bizonyos ellátásokat, például ilyen a bölcsődei ellátás, természetesen nem lehet területileg túlzottan koncentrálni.

A szociális feladatok ellátásában Érden a civil szervezetek is aktív részt vállalnak, tevékenységüket az önkormányzat évről évre pályázati források rendelkezésre bocsátásával támogatja. A pályázati források fenntartása prioritás az önkormányzat számára.

A fentiek mellett a településen számos, non-profit szervezet által fenntartott családi napközi segíti a gyermekek napközbeni ellátását:

Fenntartó neve	Székhely/telephely neve	Címe	Engedélyezett létszám
Otthon Melege Nonprofit Kft.	Sportkid Szülők Háza Ökolurkó Szülők Háza Családi Napközi Varázserdő Szülők Háza Családi Napközi	2030 Érd, György u. 63.	3 X 7 fő
Kicsi Bocs Napközi Közhasznú Nonprofit Kft.	Kicsi Bocs Családi Napközi	2030 Érd, Ürmös u. 30/A	7 fő
Mesekuckó Gyermekgondozó és Képességfejlesztő Alapítvány	Mesekuckó Családi Bölcsőde	2030 Érd, Furmint u. 7.	7 fő
Parragh&Balogh Egészségügyi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság	Borostyán Családi Bölcsőde	2030 Érd, Vörösmarty u. 61/A	7 fő
Palánta Tanoda Nonprofit Közhasznú Kft.	Palánta Tanoda Családi Bölcsőde Palánta Tanoda II. Családi	2030 Érd, Ernő u. 6.	5+7 fő
Komáromi Krisztina	Ugri Bugri Játsszóház és Családi Napközi	2030 Érd, Ács u. 31.	7 fő
Hangok Kertje Nonprofit Kft.	Hangok Kertje Családi Bölcsőde Tücsökzene Családi Bölcsőde	2030 Érd, Szovátai u. 28.	7+7fő
AUTI-LAND Nonprofit Kft	Lola Családi Bölcsőde	2030 Érd, Csíz u. 34.	7fő
Csiperkecsana „Nonprofit” Korlátolt Felelősségű Társaság	Csiperke Családi Bölcsőde I. Csiperke Családi Bölcsőde II.	2030 Érd, Burkoló u. 29.	7+7fő
Két kicsi hód	Hárslevel Családi	2030 Érd, Hárslevelű u.	7 fő

Fenntartó neve	Székhely/telephely neve	Címe	Engedélyezett létszám
Alapítvány	Bölcsőde	34.	
Gyermekünk Álmaiért Alapítvány	Szent Antal Családi Bölcsőde Szent Antal Családi Bölcsőde II.	2030 Érd, Tompa M u. 81.	7fő
Rozma 2017 Nonprofit Kft.	Futrinka Családi Bölcsőde Buxsi Családi Bölcsőde	2030 Érd, Felső u. 8.	7 fő

21. táblázat Családi napközik Érden, Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás

A szociális intézmények fejlesztésére a várható 2021. utáni Európai uniós és hazai támogatási források nyújthatnak fedezetet.

Projekt címe	Projekt költsége (Ft)	Forrás	Ütemezés
Dr. Romics László Egészségügyi Intézmény felújítása II. ütem	1 842 360 905	Modern Városok Program	Elkészült
Komplex Szociális és Gyermekjóléti Intézmény építése Érden	3 325 038 038	VEKOP-6.3.3-16-2017-00001	Folyamatban
Fejlesztő foglalkoztatást végző szolgáltató befogadására és állami támogatására 2018 – 2020	6 309 750	Fejlesztő foglalkoztatást végző szolgáltató befogadására és állami támogatására	2020-21.
Új bölcsőde építése Fenyves-Parkvárosban	421 052 632	Önkormányzati tulajdonú bölcsődei ellátást nyújtó intézmények fejlesztésének támogatása Pest megyében	2020-21.
Érdligeti Bölcsőde építése	505 263 158	Önkormányzati tulajdonú bölcsődei ellátást nyújtó intézmények fejlesztésének támogatása Pest megyében	2020-21.
Az Érdi Kincses Óvoda és Apró Falva Bölcsőde épületegyüttesének felújítása (IV. ütem)	508 882 314	Modern Városok Program	Folyamatban
Komplex Szociális és Gyermekjóléti Intézmény építése	3 725 000 000	Modern Városok Program	Folyamatban

Projekt címe	Projekt költsége (Ft)	Forrás	Ütemezés
Érden			

22. táblázat Egészségügy, szociális ellátás tervezett projektek

3.6. Közműellátás

Érd MJV közmű ellátottsága összességében megfelelő, jelenleg **a város belterületének döntő hányadán a teljes közműellátás lehetősége rendelkezésre áll.** A belterület teljes közműellátással nem rendelkező ingatlanjai és a belterülethez közvetlen kapcsolódó külterületi ingatlanok egy része számára is a részleges közműellátás biztosított, amelyhez a villamosenergia ellátás, a vezetékes ivóvíz ellátás és a földgázellátás áll rendelkezésre. A belterülettől távolabbra eső külterületen fekvő ingatlanok számára jellemzően a közüzemi közműszolgáltatásból csak a villamosenergia ellátást építették ki. A bel- és külterületen jelentkező további közműigényt egyedi közműpótló megoldással biztosítják.

Érd vízellátását Érd és Térsége Víziközmű Kft. (ÉTV) szolgáltatja. A Vízmű a körzetben Érd, Diósd és Tárnok szinte már összeépült területeit látja el ivóvízzel a saját, ill. a Fővárosi Vízművek Zrt. és a Mezőföldvíz Kft. vízbázisairól. A vezetékes ivóvízellátás gyakorlatilag Érd teljes belterületén biztosított, **problémát az elavult, 50-es években kiépített ivóvíz-cső hálózat jelent.** A település a fő nyomócsöveket a Svájci Alap finanszírozásával megvalósuló projekt keretében már korszerűsíteni tudta, azonban az ivóvíz hálózat további része még rekonstrukcióra szorul. Az elavult vezetékek hálózat a közútfejlesztési projektek megvalósítását is megnehezíti, tekintettel arra, hogy az útfejlesztések megkezdése előtt jellemzően közmű cserére van szükség. A fejlesztésekre a 2021-27. közötti Európai Unió vagy Svájci Alap források jelenthetnek fedezetet.

Érd MJV területén a szennyvízszolgáltatást az Érd és Térsége Csatornaszolgáltató Kft. (ÉTCS) biztosítja. **A 2011-2013 évek időszakban megtörtént Érd szennyvízgyűjtő hálózatának és az érdi szennyvíztisztító telep bővítése.** 2014 elején fejeződött be Diósd és Tárnok szennyvízcsatorna-hálózatának bővítése. A 31,4 milliárd forint értékű beruházás költségeiből 24,5 milliárd forintot az Európai

Unió fedezett. Mintegy 340 km szennyvízcsatorna és 61 szennyvízszivattyú telep épült. 23 régi szennyvízszivattyú telep felújításra vagy átalakításra került. Ide kerül Érd, Diósd és Tárnok települések összegyűjtött szennyvize. Az újonnan csatornázott területeken 2014 évtől kezdődően jelentősen növekedett a szennyvízelvezető rendszerre kötött ingatlanok száma. A nem csatornázott, kisszámú ingatlan szippantott szennyvizét a szennyvíztisztító telep szippantott szennyvíz fogadó állomása fogadja, majd a technológiára vezetve tisztítják meg azt.

A szennyvízhálózat esetében a település növekedése, **új területek beépítése során alakultak ki csatornázatlan területek.** Ennek egyik oka az volt, hogy a szennyvíz ellátás fejlesztésére kiírt pályázatok esetében csak lakott területek esetében volt lehetséges a finanszírozás megszerzése, a beépítésre kijelölt, de még lakatlan területek esetében nem. Fontos célja az önkormányzatnak a csatornázatlan területek csökkentése, a hálózat bővítése. Ehhez a 2021-27. közötti Európai uniós források jelenthetnek finanszírozást.

A település energiaellátására a vezetékes energiahordozók közül a villamos energia, a távhő és a földgáz áll rendelkezésre. A nem vezetékes, hagyományos energiahordozók használata is jelentős mértékű a település energiaellátásában. **A vezetékes energiahordozók rendelkezésre állása a település korszerű, környezetbarát energiaellátását lehetővé teszi.** A település számára problémát jelenleg elsősorban a **városképet rontó légvezetékek** jelenléte okoz. A vezetékek földkábelre történő cseréjéhez azok komplex városrehabilitációs projektbe történő beépítésével lehetséges Európai uniós finanszírozást szerezni, azonban ez nagyban függ a 2021-27. években megvalósuló fejlesztési programok tartalmától.

A **felszíni víz- csapadékvíz elvezetés** vonatkozásában ma a városközpont, a lakótelep és a legfőbb utcáit kivéve a nyílt árkos vízvezetés a jellemző. A csapadékvizek befogadója a település mentén végighaladó Duna, amely a településen haladó patakok, vízfolyások, árkok által szállított vizek befogadója. A csapadékvíz elvezető rendszer **elsősorban az újonnan beépített területeken mutat hiányosságokat.** A hiányzó csapadékvíz hálózat kiépítésére 2021. után hazai vagy Európai uniós forrásból megjelenő pályázati finanszírozásra lehet számítani.

Projekt címe	Projekt költsége (Ft)	Forrás	Ütemezés
Ivóvíz hálózat	Tervezői	2021-27. Európai	Forrás rendelkezésre

Projekt címe	Projekt költsége (Ft)	Forrás	Ütemezés
rekonstrukciója	költségbecslés alapján	Unió vagy Svájci Alap	állása szerint
Csatornahálózat bővítése	Tervezői költségbecslés alapján	2021-27. Európai Unió	Forrás rendelkezésre állása szerint
Elektromos hálózat légvezetékeinek cseréje földkábelre	Tervezői költségbecslés alapján	2021-27. Európai Unió	Forrás rendelkezésre állása szerint
Csapadékvíz elvezető rendszer fejlesztése	Tervezői költségbecslés alapján	2021. utáni hazai vagy Európai Unió	Forrás rendelkezésre állása szerint

23. táblázat Közműellátás tervezett projektek

3.7 Környezetvédelem

KEHOP pályázat keretében közel 14,6 millió Ft támogatással készül Érd Klímavédelmi Stratégiája, melyhez kapcsolódóan szemléletformáló akciók is megvalósulnak 2020. év végéig. A város Környezetvédelmi Programja 2020-as időtávig került felülvizsgálatra, 7 környezeti elemhez rendelt rövid-, közép-, és hosszú távú célokat. A célkitűzések érintik az épített környezeti infrastruktúrát (közlekedés, úthálózatok, zajvédelem), a közműellátást (víz, szennyvíz, csapadékvíz vezetékek és árvízvédelmi záportározók) és a közszolgáltatásokat (hulladékkezelés, zöldfelületek).

A következő beavatkozások elvégzése szükséges a programban felsorolt célkitűzések eléréséhez:

Közlekedés, úthálózat, közterületek fejlesztése (hazai vagy Európai Unió támogatással megvalósítható fejlesztések:

Közszolgáltatásokat érintő **várost átszelő, kerékpárút kialakítása** (útfejlesztés részeként, de kapcsolódhat városrehabilitációs vagy turizmusfejlesztési projekthez is). A kerékpárút kiépítésével és a kerékpáros közlekedés népszerűbbé válásával csökken a közlekedésből származó környezetszennyezés és a zajszennyezés.

Burkolatlan **utak szilárd útburkolattal való ellátása**, ezáltal csökken a szálló por koncentrációja és javul a levegőminőség. Parkvárosban valósult meg ilyen irányú projekt, azonban ennek folytatása, kibővítése szükséges.

Zöldfelületek, fasorok kialakítása csomópontokon, utak mentén – javítja a levegőminőséget, az életminőséget és zajcsökkentő hatással is bír. Zöldfelületek növelése közparkok, játszóterek, rekreációs célú terek létesítésével a sűrű beépítettség

miatt nehézkes, azonban a város határában lehetőség nyílik rá. MVP keretében valósul meg **Érdligeti záportározó és környezete turisztikai fejlesztése**, mely eredményeként nagyméretű rekreációs park kerül kialakítása a lakosság és a településre látogatók számára. A **meglévő zöldterületek karbantartása, felújítása**, sport és rekreációs funkciókkal való megtöltése javítja azok kihasználtságát és a levegőminőség javításához is hozzájárul.

A következő beruházások zajcsökkentéssel járulnak hozzá a környezet védelméhez.

Elkerülő **gyűjtőút létesítése Duna és a fejlesztési területek között** (MVP keretében megvalósul az Ófalu városrészben tervezett Duna-menti gyógy-,sport-, illetve kulturális turisztikai beruházás III. ütemében)

Gépjárműmentes övezetek bővítése elsősorban a belvárosban, ezáltal csökken a közlekedésből származó környezetszennyezés. Forgalomtechnikai intézkedés, önkormányzat saját forrásból tudja megvalósítani, vagy városrehabilitációs fejlesztés részeként EU forrásból. Kapcsolódik a közlekedésbiztonság területéhez. TSZT és HÉSZ felülvizsgálata és módosítása a csendes övezetek kijelöléséhez.

A Szent István híd megvalósult, a Szovátai és Szent István utak burkolatrekonstrukciós munkái befejeződtek, míg a **Szent István út – Kossuth út csomóponti fejlesztése és a Tolmács utca megnyitása a Velencei út felé** még nem készült el.

Tömegközlekedés fejlesztése, miáltal csökken a közúti közlekedésből származó levegőszennyezés. **Új autóbusz állomás létesítése** a város határában és új **buszjáratok elindítása** (VOLÁNBUSZ-szal szükséges egyeztetni); vasútállomás mellett **P+R parkoló létesítése**, vasúti infrastruktúra fejlesztése.

Törökbálinti és Iparos út (M7 autópályáig), Sóskúti – Zámori út felújítása; Sóskúti út (Iparos és Szovátai út között) – Bajcsy-Zsilinszky út – Riminyáki út – Velencei út – Fehérvári út – Ercsi út kopórétteg cseréje.

A közútfejlesztési beruházásokat megelőzően szükséges a közművek állapotának felmérése. A **közcsatornával ellátott lakások arányának növelése, az ivóvízvezetékek cseréje, csapadékvíz-elvezetés korszerűsítése** javítja a víz- és a talaj minőségét, csökkenti a vízkárok kockázatát. A használaton kívüli

szennyvízszikkasztó műtárgyak és ürgödrös árnyékszékek rekultivációja is hozzájárul a fenti módokon a környezetvédelemhez.

Hulladékgyűjtés fejlesztése:

Ismeretterjesztés, szemléletformálás civil szervezetek bevonásával. Az ÉTH rendszeresen szervez szemléletformáló akciókat (pl. a zöldhulladék csökkentése érdekében élő csirke osztása), további akciók szervezése szükséges a lakosság részére különösen a szelektív hulladékgyűjtés és a tudatos fogyasztás népszerűsítése érdekében, mely a partnerségi és civil kapcsolatok fejlesztésén keresztül eredményesen megvalósítható. Tájékoztató kiadványok és beszámoló készítése a lakosság számára.

Öko- és szelíd turizmushoz kapcsolódó fejlesztés:

A **Fundoklia-völgy** turisztikai forgalmához kapcsolódóan kisebb bolt, cukrászda létesítése, EU-s forrás esetén fogadóhely létesítése, szemléletformáló bemutatóhellyel egybekötve, szemetesek kihelyezése, **Érd északi részén lévő levendulástól a Fundoklia-völgy érintésével a Duna partig vezető városon belüli turistaút kijelölése. Az érdi magaspárt rekonstrukciója.**

Kifejezetten a légszennyezettség csökkentésére irányul a **légszennyezettség mérőállomás létesítésének szorgalmazása**, melyre a nagy lakosságszám és a jelentős közúti forgalom miatt is indokolt. Telepítés esetén szmogriadó terv készítése és a lakosság folyamatos tájékoztatása a levegő minőségéről, mely szemléletformálásként is hat. Költségvonzata nincs a beavatkozásnak.

Projekt címe	Projekt költsége (Ft)	Forrás	Ütemezés
Komplex hulladékgazdálkodási rendszer fejlesztése Érd Város térségében, különös tekintettel az elkülönített hulladékgyűjtési, szállítási és előkezelő rendszerre	2 670 000 000	KEHOP-3.2.1-15-2016-00008	2020.06.30 megvalósítás
Érd MJV klímavédelmi stratégiájának kidolgozása és szemléletformáló program sorozatok megvalósítása	14 589 000	KEHOP-1.2.1-18-2018-00016	2020.12.31.
Csapadékvíz elvezető rendszer II. ütem		GF/SZKF/418/9/2017	2020-2024

24. táblázat Környezetvédelmi projektek

3.8 Közbiztonság

Az Érdi Járásban a százezer lakosra jutó regisztrált bűncselekmények száma 2016-ban 20.337 volt (forrás: KSH), ezzel Érd térsége a legrosszabb ilyen mutatóval rendelkező járások közé tartozik. Érden Rendőrkapitányság működik, a környező településeken, Tárnokon, Diósdon és Százhalombattán rendőrőrssel. A közbiztonság javítása fontos tényező a lakosság életminősége szempontjából, mely közvetetten a munkaerő kínálat alakulására is hosszú távú hatással bír.

Érden a polgárőrség megszervezése már közvetlenül a rendszerváltás után elindult. Az érdi polgárőr hagyományok jelentősek, a polgárőrség komoly szerepet vállal a település közbiztonságának javításában. Az érdi polgárőr mozgalom aktív, legutóbb 2019 szeptemberében tartott Érden fórumot az Országos Polgárőr Szövetség. „A fórumon Érd Megyei Jogú Város rendőrkapitánya is méltatta a polgárőrök munkáját, különös tekintettel az érdiekre. Megemlítette, hogy a közös munkájuk során a polgárőrök rendszeresen vesznek részt a közlekedésbiztonsági akciókban, rendezvények biztosításánál. Kiemelte, hogy míg pár évvel ezelőtt sok bejelentés érkezett a rendőrségre az úgynevezett barackos területről a sok terménylopás miatt, de mára ez már szinte teljesen megszűnt, nincs terménylopás, amiben hathatós szerepük volt a helyi polgárőröknek” (forrás: www.opsz.hu).

A lakosság önvédelmi felkészítésében az ÉRD-SZEM program keretében nyújt segítséget az Érdi Városi Polgárőr Egyesület. A program keretében a polgárőrség hasznos információkkal látja el a lakosságot az észlelt jogsértésekkel, gyanús személyekkel és járművekkel kapcsolatos teendők, a család- és gyermekvédelem, a személy és vagyonvédelem, betörés elleni védelem, gépkocsi védelme és a vagyontárgyak azonosításának területén egyaránt (forrás: <http://www.erdipolgarorseg.hu/szem-erd.php>).

Fentiekből jól látható, hogy **az önkormányzat polgárőrséggel ápolta kapcsolatainak fenntartása és megerősítése, a polgárőrség munkájának lehetőségeihez mért támogatása fontos önkormányzati feladat.**

A város- és közterület fejlesztési projektek tervezése esetén szükséges a közbiztonság szempontjainak figyelembe vétele már az építészeti tervdokumentáció kidolgozása során. Szükséges a munkába a rendőrség és a polgárőrség szakembereinek bevonása. Kiemelten igaz ez a városi alközpontok fejlesztése esetén, fontos előre átgondolni és megtervezni az esetlegesen szükséges új alközponti rendőrségi épületek elhelyezését, erről megfelelő időben egyeztetéseket folytatni az Érdi Rendőrkapitánysággal. Hasonlóan érzékeny terület a közvilágítási rendszer fejlesztése, modernizációja, valamint a térfigyelő kamerarendszer további bővítése.

3.9 Civil szervezetek

Érd MJV Önkormányzata hagyományosan elismeri a civil szervezetek helyi közösségben betöltött szerepét, és partnerségre törekszik a település önszerveződő közösségeivel.

Érd Megyei Jogú Város Önkormányzat Közgyűlésének 4/2007. (II.26.) önkormányzati rendelete határozza meg a civil szervezetek önkormányzati támogatásának szabályait, melyek alapján az önkormányzat évente pályázati kiírásokat tesz közzé a civil szervezetek támogatására.

A jogszabály alapján a **támogatás mértékét az Önkormányzat költségvetési rendeletében rögzíti**. Támogatások elnyerésére az évente közzétett pályázati felhívások alapján a következő területeken van lehetőség:

- Működési támogatás,
- Pályázati önrész,
- Természet- és környezetvédelemi feladatok,
- Egészségügyi és szociális ellátások,
- Kulturális és ifjúsági feladatok,
- Sportcélok,
- Idegenforgalmi, Európai Unió és Nemzetközi Kapcsolatok,
- Közrendvédelmi feladatok.

A pályázatonként elnyerhető legnagyobb támogatás összege legfeljebb 600.000 Ft lehet.

A civil szerveződéseknek hagyománya van Érden, aktív a civil szervezetek működése, a településen 2020-ban az önkormányzat nyilvántartásai szerint 131 civil szervezet működik. A civil szervezetek elsősorban az egészségügy, ifjúság és sport, szociális ellátás és a kultúra területén működnek. A civil szervezetekkel való együttműködés továbbra is fontos prioritás Érd MJV Önkormányzata számára. Cél a **civil szervezetekkel történő együttműködés további erősítése, a civilek minél szélesebb körű bevonása a lakosságot érintő fontos döntésekbe**. A fontos, a lakosságot leginkább érintő jogszabályok és stratégiák elfogadását minden esetben partnerségi egyeztetéseknek kell megelőznie.

3.10 Vagyonhasznosítás, ingatlangazdálkodás

Érd Megyei Jogú Városa méretéhez, megyei jogú városi státuszához mérten nem rendelkezik nagy forgalomképes ingatlanvagyonnal.

Az önkormányzati ingatlanvagyonnal történő gazdálkodás alapelveit a nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény határozza meg:

9. § (2) A helyi önkormányzat vállalkozási tevékenysége a kötelező feladatainak ellátását nem veszélyeztetheti. A helyi önkormányzat csak olyan gazdálkodó szervezetben vehet részt, amelyben felelőssége nem haladja meg vagyoni hozzájárulásának mértékét.

A fenti elv nemcsak kötelező érvényű, de figyelembe vétele érdekében is áll az önkormányzatnak. Egy fejlődő, folyamatosan növekvő lakosságszámú település esetében a közszolgáltatások bővítésére permanensen fennálló igény van, az ezekhez szükséges ingatlanok önkormányzati tulajdonban tartása és fejlesztése meg kell, hogy előzze az üzleti érdekeket.

Az önkormányzat tulajdonában álló belterületi beépítetlen területek viszonylag nagy számban állnak rendelkezésre, az önkormányzat nyilvántartása alapján több mint 250 db ilyen terület van a településen. Ezen területekre jellemző, hogy általában nem

alkotnak egységet, elszórtan helyezkednek el, illetve méretük viszonylag kicsi, csak 9 esetben haladja meg az 1 ha-t. Mindez erősen korlátozza hasznosíthatóságukat is.

Helyrajzi szám	Terület (m ²)
5045	105286
3642/1	84859
23800	40915
0201/2	29500
26279	12200
3609	11908
24796/2	11791

25. táblázat 1 ha terület fölötti belterületi beépítetlen területek, Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás

Az ingatlangazdálkodási döntések megalapozása érdekében szükséges a legnagyobb méretű ingatlanok fejlesztési lehetőségeinek egyedi vizsgálata, az elvi hasznosítási lehetőségek összevetése a vonatkozó szabályozással, szükség esetén a szabályozók felülvizsgálata. Fontos a közszolgáltatások fejlesztéséhez szükséges ingatlanállomány mielőbbi azonosítása, azok üzleti célú hasznosításának mellőzése.

Szükséges, hogy a Polgármesteri Hivatalon belül létrehozásra vagy kijelölésre kerüljön olyan szervezeti egység, mely közvetlenül kommunikál az érdeklődő vállalkozásokkal, képes azok elvárásait, fejlesztési szempontjait becsatornázni az önkormányzati döntéshozatali folyamatokba. Hasonlóan fontos, hogy az érdi beruházás iránt érdeklődő vállalkozásoknak képes legyen ezen szervezeti egység adminisztratív, szabályozási és szakmai tanácsokat adni, illetve egyeztetni a vállalkozás lehetőségeiről, a követendő lépésekről, amennyiben a beruházáshoz szükséges szabályozásbeli módosításokat kíván kezdeményezni.

Érd MJV tulajdonában kevés külterületi ingatlan áll, melyek közül a beépítetlen **külterületi ingatlanok** jelentős része az önkormányzat nyilvántartása alapján szántó művelési ágú. Az ingatlanok üzleti célú hasznosítását ez jelentős mértékben lassíthatja, bizonyos esetekben ellehetetlenítheti.

A nagyobb részben magántulajdonban álló külterületi ingatlanok további, gazdaságfejlesztési célú hasznosítása nélkül nem képzelhető el Érd MJV gazdaságának jelentős mértékű élénkítése. A külterületi ingatlanok esetében **a következő forgatókönyv szerint lehetséges eljárni:**

Lehetőség szerint még **a 2020. évben szükséges a külterületi ingatlanok állományának hasznosíthatósági szempontú vizsgálata**, melyet a Polgármesteri Hivatal illetékes szervezeti egységei végezhetnek el. A felmérés során vizsgálni szükséges, hogy mely ingatlanok hasznosítását akadályozza védettség (pl.: Natura2000, régészeti lelőhely, stb.), illetve a szilárd burkolatú úttól, közművektől való nagy távolság. Az így kiválasztott ingatlanok vonatkozásában két ütemű fejlesztési koncepció alkotás javasolt.

Lehetőség szerint még **a 2020-21. években szükséges a Külterületi ingatlanfejlesztési koncepció I. ütemének szakértővel való előkészíttetése**, a következők szerinti tartalommal:

1. Helyszín bemutatása
 - 1.1. A terület földrajzi és természeti adottságainak elemzése
 - 1.2. A terület infrastrukturális adottságainak elemzése
 - 1.3. Társadalmi adottságok elemzése
 - 1.4. Gazdasági adottságok vizsgálata
 - 1.5. Jelenlegi területfejlesztési és területrendezési szabályozások vizsgálata
 - 1.6. A Helyszín előnyeinek és hátrányainak összefoglalása
2. A fejlesztés jogi és finanszírozási környezete
 - 2.1. Gazdasági területek / ipari területek, Ipari Parkok szabályozása
 - 2.2. Támogatási lehetőségek
 - 2.3. Piaci alapú forrásbevonás
3. A fejlesztés piaci környezete
 - 3.1. A Magyarországon működő Ipari Parkok helyzete
 - 3.2. Jó gyakorlatok bemutatása
4. A fejlesztés célcsoportjai és azok igényeinek felmérése
 - 4.1. Betelepülő vállalkozók
 - 4.2. Szolgáltatók
 - 4.3. Munkavállalók
5. Potenciális fejlesztői körök
6. Piaci lehetőségek összegzése
7. Az Önkormányzat fejlesztési elképzeléseinek értékelése
8. Fejlesztési javaslat, döntési alternatívákkal
 - 8.1. Javaslat a terület fejlesztésére

8.2. I. Döntési pont – A beruházó (és üzemeltető) személye

8.3. II. Döntési pont – Fejlesztési forgatókönyv

A fenti tartalmú koncepció alkalmas arra, hogy az önkormányzat döntéshozói áttekinthessék az adott területben rejlő piaci lehetőségeket, a fejlesztés megvalósíthatóságának jogi, gazdasági, ingatlanpiaci körülményeit. Mindezek alapján **az önkormányzat dönteni tud, hogy saját beruházásban kívánja-e a területet fejleszteni, vagy ingatlanberuházó részére értékesíti vagy ajánlja ki.** Az ingatlan értékesítése természetesen a művelésből való kivonást követően lehetséges. Ekkor lehetséges döntést hozni a fejlesztés forgatókönyvéről is. **A döntést követően szükséges a vonatkozó szabályozók, elsősorban a településszerkezeti terv és a helyi építési szabályzat felülvizsgálata.**

A külterületi ingatlanok hasznosítását nagyban nehezíti a központi szabályozási környezet. Amíg a település területén jelentős számú belterületi, beépítetlen ingatlan található, addig a Földhivatal csak különösen alapos indokkal engedi kivonni a művelésből a termőföldeket. Az önkormányzatok részére termőföld vásárlása egyéb hasznosítás céljából csak korlátozott esetben engedélyezett.

A fentiekben vázolt önkormányzati döntéseket, valamint a szabályozók módosítását követően van lehetőség a **Külterületi ingatlanfejlesztési koncepció II. ütemének szakértővel való előkészíttetésére**, lehetőség szerint még a 2021-22. években. Az ingatlanfejlesztési koncepció előkészítése a következő tartalommal javasolt:

1. Összefoglaló helyzetelemzés
 - 1.1. Legfontosabb versenyelőnyök
 - 1.2. Legfontosabb versenyhátrányok
 - 1.3. Piaci lehetőségek
2. A Helyi Építési Szabályzat vonatkozó rendelkezéseinek áttekintése
3. Operatív fejlesztési koncepció
 - 3.1. Előkészítő tevékenységek
 - 3.2. Építési program
 - 3.2.1. Környezetalakítási és területhasznosítási program
 - 3.2.2. Tájrendezési, természetvédelmi, tájvédelmi program
 - 3.2.3. Zöldfelületi rendszer fejlesztési program

-
- 3.2.4. Környezetvédelmi hatások és feltételek
 - 3.3. Közlekedési és közterület fejlesztési program
 - 3.3.1. A terület meglévő közúti hálózati kapcsolatai
 - 3.3.2. A terület elérhetősége közösségi közlekedéssel és alternatív közlekedési módokkal
 - 3.3.3. Közúti kapcsolatok fejlesztése
 - 3.3.4. Parkolási igények biztosítása
 - 3.3.5. Községi és alternatív közlekedési kapcsolatok fejlesztése
 - 3.4. Közműfejlesztési program
 - 3.4.1. A terület jelenlegi közműellátottsága
 - 3.4.2. Közműfejlesztési javaslat
 - 3.4.3. Vízellátás
 - 3.4.4. Vízvezetés
 - 3.4.5. Villamosenergia-ellátás
 - 3.4.6. Földgázellátás
 - 3.4.7. Megújuló energiahordozó hasznosítási lehetőség
 - 3.4.8. Elektronikus hírközlés
 - 4. Pénzügyi koncepció
 - 4.1. A fejlesztéshez szükséges források meghatározása
 - 4.1.1. Közlekedésépítés becsült költségei
 - 4.1.2. Közműépítés becsült költségei
 - 4.2. A beruházás vázlatos pénzügyi mérlege
 - 4.3. Forrásbevonási lehetőségek
 - 4.3.1. Támogatási lehetőségek
 - 4.3.2. Piaci alapú forrásbevonás
 - 5. A fejlesztés megvalósításának szervezeti koncepciója

Kiemelten fontos megjegyezni, hogy a fenti koncepció már konkrét építési, közlekedési, közműfejlesztési programot határoz meg, így **a beruházás már megfelelő megalapozottsággal ütemezhető.** Ugyanilyen fontos tényező, hogy a koncepció **tartalmazza a beruházásra vonatkozó pénzügyi koncepciót is.** Ez akkor is különösen fontos, ha az önkormányzat saját beruházásban kívánja a területet fejleszteni, hiszen így pontos képet kaphat annak költségvetési vonzatáról.

Amennyiben az önkormányzat a terület fejlesztés előtti értékesítése mellett dönt, a koncepció lehetőséget teremt arra, hogy a potenciális beruházók a beruházás ütemezhetőségéről és forrásigényéről azonnal képet kaphassanak, így **versenyelőnyre tesz szert a koncepcióban kevésbé előkészített fejlesztési területeket kínáló önkormányzatokkal vagy akár piaci szereplőkkel szemben.** A potenciális beruházó így képes a gyors és megalapozott beruházási döntés meghozatalára.

Érd MJV tulajdonában csak néhány nem lakás célú helyiség áll, melyek jellemzően irodaházak.

Helyrajzi szám	Megnevezés	Cím	Hasznosítás	Terület (m ²)
18984	Irodaház	Alispán utca 8/A.	Tankerület használatában	1020
18987	Irodaház	Alispán utca 2.	Érdi Városfejlesztő Kft. használatában	1049
24571	Egyéb épület és udvar (pince)	Mély utca 25.	átépítés alatt, önkormányzati pince és rendezvényközpont	167
24601	Irodaház	Névtelen utca	romos állapotú, használaton kívül	1710

26. táblázat Érd MJV tulajdonában álló nem lakás célú helyiségek, Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás

A csekély nem lakás célú helyiségállomány nem elégséges ahhoz, hogy hasznosításával jelentős változást lehessen kezdeményezni a település gazdaságában. Értékesítésük elsődlegesen akkor javasolható, amennyiben az ingatlanok nagyobb volumenű beruházásba kerülnek bevonásra.

Érd MJV tulajdonában minimális számú bérlakás van, melyek jellemzően gyenge műszaki állapotban vannak. A lakások bérbeadása a következő jogcímen lehetséges:

- szolgálati jelleggel,
- lakáscsere jogcímén,
- bérleti jogviszony folytatása jogcímén,
- kizárólag vis maior miatt bekövetkezett kár esetén, annak károsultjai részére.

Fentiekből látható, hogy a településen szociális alapú bérbeadás nincsen, a lakás bérbeadás nem képezi az önkormányzat által nyújtott szociális szolgáltatások részét.

Egy településen a bérlakások rendelkezésre állása, elérhetősége hozzájárul a munkaerő mobilitásához, ezáltal a gazdasági aktivitást ösztönző tényező. Mindezek

alapján a bérlakás állomány fejlesztésével az önkormányzat is hozzájárulhat Érd munkaerő piaci viszonyainak javításához. A bérlakás állomány fejlesztésébe, amennyiben rendelkezésre fog állni, mindenképpen szükséges támogatási forrásokat bevonni. Az önkormányzati bérlakások több szempontból is fontos alternatívát jelentenek:

- piaci alapú bérleti díj alkalmazása esetén sem szükséges a valós ingatlanpiaci árak alkalmazása, elegendő, ha a bérleti díj mértéke a fenntartási költségeken felül hasznot is tartalmaz,
- az önkormányzat alakíthatja a bérbeadásra vonatkozó szabályokat (kik a prioritizált bérlők),
- kiküszöbölhetőek a bérbeadás során jelentkező negatív attitűdök, pl.: magántulajdonos nem szívesen ad bérbe nagycsaládosnak.

Ahogy látható, Érd MJV önkormányzata nem bővelkedik a fejlesztési célokra sokrétűen hasznosítható ingatlanokban. Mindezek alapján fontos feladat az önkormányzati tulajdonú ingatlanok állományának fejlesztése, melynek eszköze elsődlegesen az ingatlanvásárlás és ingatlancsere lehet. Az ingatlanvásárlás forrása egy-egy a település számára értékes ingatlan megvásárlásához – pl.: olyan telek, mely már meglévő telekkel történő telekegyesítést követően nagyobb léptékű fejlesztésre ad lehetőséget – lehet más, kevésbé jól hasznosítható ingatlanok értékesítéséből származó bevétel is. Természetesen ingatlancserére is elsősorban olyan esetekben érdemes sort keríteni, amikor a cserével önkormányzati tulajdonba kerülő ingatlan már meglévő ingatlanokkal együtt – pl.: telek egyesítést követően – képezhet nagy fejlesztési potenciállal bíró értéket. Ezzel együtt ingatlancsere csak különösen indokolt esetben lehet opció, mivel ÁFA-fizetési kötelezettség terheli.

Projekt címe	Projekt költsége (Ft)	Forrás	Ütemezés
Külterületi ingatlan fejlesztési koncepció I. ütem	5.000.000	saját forrás	2020-21.
Külterületi ingatlan fejlesztési koncepció II. ütem	8.000.000	saját forrás	2021-22.
Ingatlanvásárlás	értékbecslés alapján	kevésbé jól hasznosítható ingatlanok értékesítése	2021-24.

Projekt címe	Projekt költsége (Ft)	Forrás	Ütemezés
Ingatlan tulajdon fejlesztése (közművesítés, felújítás)	állapotfelmérés alapján	2021-27. uniós vagy hazai költségvetési forrás	forrás rendelkezésre állása szerint
Önkormányzati bérlakás építés	tervezői költségbecslés alapján	2021-27. közvetlen brüsszeli	forrás rendelkezésre állása szerint

27. táblázat Vagyonhasznosítás, ingatlangazdálkodás tervezett projektek

3.11 Gazdaságélénkítés, munkahelyteremtés

Gazdaságfejlesztés

Érd MJV gazdasági programjának legfontosabb célja **a gazdaság élénkítése, aktivizálása, ezáltal a gazdasági szereplőktől származó helyi adóbevételek szintjének jelentős növelése, mely együtt jár új munkahelyek teremtésével.**

A gazdasági teljesítmény, hozzáadott érték növelésének letéteményesei a **vállalkozások**, az önkormányzat elsődleges feladata, hogy olyan körülményeket teremtsen a vállalkozások letelepedésére szolgáló területek rendelkezésre állása, az infrastruktúra fejlettsége, a munkaerő számára vonzó városi környezet kialakítása, a vállalkozásbarát szabályozók és adminisztratív feltételek megteremtése mentén egyaránt, ami a vállalkozások Érd MJV területén történő megtelepedését, illetve a már letelepedett vállalkozások fejlesztéseit ösztönzi, azokhoz kedvező körülményeket teremtenek.

Egyértelmű, hogy a fentiekben taglalt támogató környezet nem állhat elő egy-egy gazdaságélénkítő projekt megvalósításával, ahhoz **komplex szemléletmódra van szükség**, a 3. fejezet előző 10 pontjában foglalt területek összehangolt fejlesztésével.

Érd MJV számára a gazdaságélénkítés, munkahelyteremtés szempontjából kiemelt jelentőséggel bír a **további külterületi iparfejlesztés ösztönzése.**

A külterületi iparfejlesztés alapvető szükséglete a megfelelő ingatlanállomány rendelkezésre állása. Ehhez nélkülözhetetlen **a gazdasági célra hasznosítható külterületek felmérése, hasznosítási koncepció kidolgozása.** Mindennek módja, forgatókönyve a **3.10 fejezetben került részletesen kidolgozásra.**

Hasonlóan lényeges, hogy Érd MJV Önkormányzatának együtt kell működnie az ipartelepítésre alkalmas területeket fejlesztő, az önkormányzattól független szereplőkkel is. A 7. sz. főút mentén **kb. 40ha nagyságú területen a NIPÜF beruházásában gazdaságfejlesztési terület előkészítése történik** (közműépítés, illetve a 7. sz. úton körforgalom építésének előkészítése) A területen bérleti konstrukcióval hasznosítják a megépített csarnokokat, illetve előkészített ingatlanokat adnak el. A rendelkezésre álló információk szerint a terület felére komoly érdeklődés tapasztalható a logisztikai szektor irányából. Kiemelt jelentőségű, hogy az **önkormányzat együttműködjön a NIPÜF-fel** a beruházás mielőbbi megvalósítása, a betelepülni szándékozó cégek mielőbbi, érdi működésének megkezdése érdekében.

Érd MJV hatályos, felülvizsgálat előtt álló ITS-ében jelenik meg külterületi fejlesztésként a **DILK-Duna Intermodális Logisztikai Központ kialakítása**. A fejlesztést kb. 20ha nagyságú, GKSZ övezeti besorolású területen tervezték, mely jelenleg szántó művelési ágú. A projektről rendelkezésre álló legutóbbi információk alapján az lekerült a naprendről. A beruházás méretére (27-32 milliárd forinttal számoltak 2014-ben) és húzóberuházás jellegére (egyéb, közvetlenül vagy közvetetten kapcsolódó beruházások vonzása) mindenképpen fontos mielőbb felvenni a kapcsolatot a beruházásban érintett szereplőkkel, elsődlegesen a területért felelős minisztériummal (ITM), illetve a szintén érintett Fővárosi és XXII. Kerületi Önkormányzattal, és amennyiben esély kínálkozik a projekt megvalósítására, elkezdni az ehhez szükséges egyeztetéseket.

Szintén az ITS-ben jelenik meg az **érdi nagybani piac megvalósításának terve** a déli gazdasági területen. A tervezett fejlesztés helyszíne jelenleg szántó művelési ágú. A projekt felülvizsgálata, **a megvalósítására vagy annak elvetésére vonatkozó döntés meghozatala szükséges** az ITS felülvizsgálatával párhuzamosan.

A megfelelő kül- és belterületi fejlesztési területek biztosításához fontos a megfelelő telekméret is, ezért fontos és szükséges a **telek elaprózodottság mérséklése**. Ennek módjai a 3.10 fejezetben kerültek részletesen kifejtésre. Az elaprózodottság mérséklése alapvetően telekegyesítések, telekvásárlások és ingatlancserék alkalmazásával lehetséges. A szükséges források megteremtéséhez bevételek

szerezhetőek az önkormányzat szempontjából kevésbé jól hasznosítható ingatlanok értékesítésével.

Érden, az Elvira majorban működik a **Magyar Kertészeti Szaporítóanyag Nonprofit Kft. telephelye**. A telephelyen fontos génbanki ültetvények találhatóak, melyeket a Magyar Kertészeti Szaporítóanyag Nonprofit Kft. a Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ kutató munkatársaival együttműködve gondoz. A telephelyen **jelentős K+F tevékenység** zajlik. A génbankot természetesen minden lehetséges eszközzel óvni kell, azonban **vizsgálandó az agrárgazdaság területén az együttműködés lehetősége, ha mód van rá felsőoktatási intézmény bevonásával**.

A K+F tevékenységben rejlő potenciál kihasználása mindenképpen fontos célja a településnek, melyhez alapot jelent a helyben rendelkezésre álló magasan képzett munkaerő. Jelenleg **bizonytalan a megvalósítása a Gulyás tanya területére tervezett innovációs központnak**, mely Pest megyei pályázat keretében kerülne megvalósításra. A terület közművesítését pályázati forrásból Érd MJV Önkormányzata végzi (Önkormányzati tulajdonú vállalkozói parkok kialakítása és fejlesztése Pest megye területén című pályázati felhívásból). A projekt megvalósítása fontos lépés lenne az érdi K+F tevékenységek aktivizálásához, a tervek szerint az innovációs központban high-tech szektorbeli vállalkozások is megjelenének. Fontos a projekt kapcsán mielőbb **egyeztetést kezdeményezni a Pest Megyei Önkormányzattal, és amennyiben lehetőség van rá, megvalósítani a projektet**. Amennyiben a projekt nem megvalósítható, alternatív megoldásként egyeztetést kell kezdeményezni a tervezett innovációs központba betelepíteni szándékozott vállalkozásokkal, és **megvizsgálni egy saját beruházásban megvalósítandó innovációs központ vagy tudományos és technológiai park létrehozásának lehetőségét**.

A gazdaságélénkítés fontos, gyakorlati feladata, mellyel kapcsolatban már az idei évben lépéseket szükséges tenni, az **önkormányzat befektetés-ösztönzési tevékenységének fejlesztése, a befektetői igények becsatornázása az önkormányzat működésébe**, különös hangsúllyal az ipari parki és logisztikai fejlesztések vonatkozásában. A feladat hatékony ellátása érdekében **külön szervezeti egység kialakítására van szükség a Polgármesteri Hivatal**

szervezeti struktúrájában. Az új szervezeti egység feladata a befektetőkkel történő egyeztetések lebonyolítása, a befektetői igények felmérése, a befektetéshez szükséges lépések megtételéhez a Polgármesteri Hivatal többi szervezeti egységének bevonása, **döntés előkészítés, döntéstámogatás.** Fontos, hogy **a befektető egyablakos ügyintézésrel találkozzon,** ne legyen szükség több szervezeti egységgel egyenként tárgyalni. A szervezeti egység feladata kell, hogy legyen **a befektető harmadik felek felé történő ügyintézésének támogatása** is, ilyen lehet a művelésből való kivonás földhivatali ügyintézése során fellépő nehézségek elhárításában történő közreműködés.

A szervezeti egység feladatai közé kell, hogy tartozzon a befektetők szabályozókkal kapcsolatos észrevételeinek felmérése, **javaslatok megfogalmazás a helyi szabályozók vállalkozóbarát átalakítására.** Összességében tehát a szolgáltató, vállalkozás barát önkormányzat képét kell a befektetők felé erősíteni. Ebbe természetesen beletartozik **a vállalkozók önszerveződésének segítése,** melyre eddig is jó eszköz volt a „Nyitnikék” vásár, mint Vállalkozói fórum. **A „Nyitnikék” vásár jó alkalmat teremt arra is, hogy Polgármesteri Hivatal új, befektetés ösztönzésért felelős szervezeti egysége ott megismertesse magát a vállalkozókkal,** népszerűsítse szolgáltatásait, konkrét befektetési javaslatokat mutasson be (pl.: az önkormányzat tulajdonában álló, beruházásra alkalmas ingatlanokat). Mindezek mellett fontos a vállalkozásoknak nyújtott **adminisztratív** (eligazodás segítése a hivatalok között) **és szakmai segítség** (pl.: előzetes építészeti szakvélemény készítése) nyújtása is.

A **Főváros irodapiaca láthatóan egyre inkább telítetté válik,** a belvároshoz közeli, személygépkocsival és tömegközlekedéssel is jól megközelíthető, nagy volumenű irodafejlesztésre használható telkek kínálata beszűkült. Nem ritka, hogy egy-egy nagy létszámú transznacionális vállalat budapesti egysége akár 3-4 irodaházban kerül elhelyezésre. A **nagy befogadóképességű irodaházak fejlesztésére alkalmas ingatlanok piacán Érd megjelenhet** a fővárosi külső kerületek versenytársaként.

A piaci lehetőség kihasználásához első lépésként szükséges a nagyméretű, irodafejlesztésre alkalmas **beépítetlen területek felmérése, abból egy ingatlan portfólió összeállítása,** még a 2020. évben. A portfólióban megjelenő ingatlanok

vonatkozásában szükséges a vonatkozó szabályozók áttekintése, elsődlegesen a **beépíthetőségre vonatkozó szabályok vizsgálata**. A kedvező piaci pozíciók megszerzése érdekében, amennyiben arra lehetőség van a hosszú távú városfejlesztési szempontok, illetve arculati szempontok figyelembevételével, **a telkek beépíthetőségére vonatkozó szabályozókat a beruházások szempontjából a lehető legkedvezőbb formában szükséges meghatározni**, a szükséges módosításokat még a 2020-21. években végre kell hajtani.

A szabályozók felülvizsgálatát követően az ingatlan portfólió befektetőknek történő kiajánlását szükség szerint **ingatlanfejlesztés, ingatlanértékesítés területén tapasztalt piaci szakértő bevonásával** kell megvalósítani.

Az önkormányzat célja **a helyi kereskedelem és szolgáltatásnyújtás ösztönzése, identitás erősítő szolgáltatások támogatása**. Ennek legfontosabb elemei **a helyi hagyományokra épülő kézműves, és művészeti termékek, illetve a helyi mezőgazdaság termékei**. Ezek azok a termékek, amelyek elsősorban a helyi és kistérségi fogyasztópiacot szolgálják ki, nem az export-piacokat. A helyi gazdasághoz kapcsolódó fejlesztéseket az Érden, illetve a környező településeken működő piaci szereplők tudják megvalósítani. Az önkormányzat közvetetten – ösztönzők révén – tudja befolyásolni a tevékenységüket.

Ezen önkormányzati ösztönzők elsősorban **a helyi kereskedők, kézművesek, szolgáltatók városi rendezvényeken történő megjelenésének biztosítása és támogatása** (pl.: ingyenes megjelenés biztosítása), a települési rendezvények népszerűsítése vagy egyéb célból készülő kiadványokban történő megjelenésük támogatása, **a vállalkozók aktív segítése az adminisztratív kötelezettségeik teljesítésében, hivatali ügyeik intézésének támogatása**. Fontos kiemelni, hogy az említett tevékenységek jellemzője, hogy alacsony környezetterheléssel járnak, és szerepük az önfoglalkoztatóvá válásban, a vállalkozási kedv ösztönzésében nem elhanyagolható. A helyi kereskedők, kézművesek, szolgáltatók számának növekedése **pozitívan hat a helyi lakosság identitástudatának erősítésére**, aktívan képes a városi brand alakítására, arculatot képes mutatni a városba érkező turisták felé.

A településen **folyamatban van több jelentős magánérős beruházás**, melyek megvalósulásuk esetén érdemben járulnak hozzá a település gazdasági fejlődéséhez, munkahelyek teremtéséhez:

- Építés alatt van az AVL Hungary beruházása a Tesco melletti 26246/7 hrsz-ú területen. A kutatás-fejlesztéssel foglalkozó vállalkozás a **jelentős nagyságú tesztlaborban és két ütemben megvalósuló irodaközpontban kb. 1000 munkavállalót, köztük jelentős számú fiatal mérnököt foglalkoztat** majd. A beruházás hozzájárul a településen a **K+F tevékenységek** erősödéséhez, melyet az önkormányzat fontos célként jelölt meg.
- A Tolmács u. – 7. sz. elkerülő út – Százhalombattára vezető (40. sz.) vasút közötti, kb. 9 ha területen **hulladékgazdálkodással foglalkozó vállalkozás tervez fejlesztést**. A szántó terület művelésből való kivonása, és megvásárlása van jelenleg folyamatban. A beruházás előremozdítása érdekében **vizsgálandó, hogy a Polgármesteri Hivatal tud-e a folyamat gyorsításához adminisztratív, illetve szakmai segítséget nyújtani**.
- A **LIDL tervezi kereskedelmi egység kialakítását** Érdligeten és a Bem térnél. Mindkét terv pozitív településképi véleményt kapott, a következő lépés építési engedélyezésre a tervek benyújtása.

Turizmusfejlesztés

Érd jelenleg nagyon alacsonyszintű turisztikai forgalommal rendelkezik, az idegenforgalmi adóból származó bevételei minimálisak. Az önkormányzat elkötelezett a turizmus alapjainak megteremtésében, a turisztikai attrakciók fejlesztésével új gazdasági szereplők jelenhetnek meg a településen, különösen a szálláshely, vendéglátás és egyéb kapcsolódó turisztikai szolgáltatók személyében, és ezzel jelentősen növelhetők a turizmusból származó bevételek az önkormányzati költségvetésben. A turisztikai ágazat rendkívül konjunktúra-érzékeny, azonban nagy élőlomka-igényű szektor, így a foglalkoztatottság növelésében és a lakosság helybentartásában is nagy szerepet játszik. A turisztikai szolgáltatások bővítése nem csak a településre látogatók igényeit szolgálja ki, hanem a helyi lakosság számára is kínál szabadidő eltöltést. Ez pedig nagyban növeli a helyiek identitástudatát, a településhez való ragaszkodását.

A turizmus fellendítésével kapcsolatos feladatok összefogása, tervezése és végrehajtása érdekében szükséges egy feladatorientált **szervezeti egység kialakítása** akár az önkormányzaton belül, vagy az önkormányzattal szorosan együttműködő civil szervezet formájában. Működése **Turisztikai Desztináció Menedzsment (TDM) szervezetek mintájára** határozható meg, a szakemberek kiválasztásánál TDM ismeretekre és helyismertre is szükség van. Fő célja a turizmus fellendítése, illetve az ehhez szükséges alapok megteremtése. Feladata még a partnerség elősegítése a közsféra (önkormányzat, hatóságok), a potenciális befektetők, turisztikai szereplők, és a lakosság, illetve a nonprofit szervezetek között, illetve horizontális együttműködések létesít környező településekkel és turisztikai szolgáltatókkal. Összefogja a turisztikai megjelenést: idegenforgalmi irodát (tourist info), információs rendszert működtet, információs pontok alakít ki, marketing tevékenységet, szemléletformálás végez, de programcsomagok kidolgozásával és turisztikai termékfejlesztéssel is foglalkozik.

A turizmus alapjainak megteremtéséhez szükséges egy konkrét fejlesztési irányokat és lépéseket összegző **akcióterv összeállítása**. Az akcióterv tartalmazza a település turisztikai potenciállal bíró adottságainak leírását, a kijelölt célokat és a célok elérése érdekében szükséges, egymásra épülő beavatkozásokat ütemezéssel és a források megjelölésével. Az akcióterv részeként vagy külön dokumentumban **meg kell tervezni a település arculatát és turisztikai brandjét**, mely Érdet, mint turisztikai fogadó területet rögzíti a potenciális látogatókban. Fontos szempont, hogy a településképi előírásokkal (HÉSZ, arculati kézikönyv) és a városmarketinggel összhangban készüljenek el a tervek. A fejlesztések előrehaladtával az arculat is módosítható és különféle kommunikációs kampányokban közvetíthető a desztinációs üzenet.

Szintén az akcióterv részeként vagy önálló (tájékoztató) kiadványban állítható össze a város **attrakcióleltára**, mely a fejlesztések előtti és utáni állapotokat is összegzik, valamint az attrakciókat mintegy felfűzve kijelölhető egy **fő turisztikai útvonal, mely érinti a főbb vonzerőket és tematikus sétákat kínál a látogatóknak, a lakosságnak**. A kiadvány a lakosság körében is terjeszthető, valamint a nagyobb csomópontokban tájékoztató és információs pontok kihelyezhetők. A turisztikai útvonalak kijelölésével párhuzamosan szükséges azok állapotát is felmérni és kényelmi elemekkel felszerelni (padok, szemetesek kihelyezése, kutak biztosítása stb.)

Az Önkormányzat 2013-ban létrehozta az Érdi Települési Értéktárat, valamint civil kezdeményezésre megalakult az Érdi Hungaricum Klub, melyek a településen fellelhető tárgyi és szellemi, természeti és kulturális értékeit gyűjti össze. Az értékek számbavétele a lakóhelyhez kötődést, a helyi közösségek együttműködését erősíti. A minden tavasszal megrendezésre kerülő Nyitnikék rendezvényen kívül kevés lehetőség áll rendelkezésre az értéktár megismertetésére, így az önkormányzat (a turisztikai szervezet) és a klub együttműködésével az **Érdi Települési Értéktár népszerűsítő programcsomag** dolgozandó ki.

A Modern Városok Program keretében megvalósuló turisztikai fejlesztések (ld. X táblázat) megvalósítása kulcseleme a turizmus fellendítésének.

A **turisztikai hálózatos rendszerekben való megjelenés erősítése** egyrészt Érd elérhetőségét és az attrakciók megközelíthetőségét is javítja, másrészt önálló turisztikai értékkel bírnak és önmagukban is forgalmat generálnak. Cél az Eurovelo 6-hoz, a Magyar Zarándokúthoz és a Limes-úthoz való csatlakozás, de Duna-menti települések összefogásával az evezős és vízi turizmus is fellendíthető. A csatlakozáshoz infrastrukturális fejlesztések szükségesek (kerékpárút kijelölése, építése, közúti és közterületi fejlesztések), valamint kapcsolódó szolgáltatások megjelenése is nélkülözhetetlen (pl. szervízpontok, kikötők, zarándokszálláshelyek, vendéglátóhelyek).

A turisztikai szolgáltatók megjelenése elősegíthető attrakciók fejlesztésével, a turisztikai termékpaletta szélesítésével. Az adottságok, a lehetőségek és a kereslet függvényében a teljesség igénye nélkül az alábbi turisztikai tématerületek fejlesztése valósulhat meg Érden:

1. **Ófalu és a Duna-part** fejlesztése – komplex akcióterület, a Modern Városok Program keretében támogatott fejlesztés, részletesen a 3.1 pontban került kifejtésre

- Duna-parton evezős vízi turizmus, kerékpáros és ökoturisztikai fejlesztések
- Gyógy- és strandfürdő fejlesztése, turisztikai hasznosítása
- Ófaluban kulturális örökségi fejlesztések
 - Pincesoron présház létesítése és a Gazdatiszti ház felújítása – kulturális turisztikai fejlesztések, bor- és gasztronómia turizmus. A présház kivitelezés előtt áll, az önkormányzat közbeszerzési eljárást indít.

- Minaret környezetének rendezése

2. **Velencei út mentén a vasút által határolt területek fejlesztése** – magas kategóriájú szálláshely fejlesztése, mely konferenciaturizmus helyszínékként is szolgálhat. Az önkormányzat tulajdonába került az alulhasznosított, közlekedési zónákkal körbezárt terület, a közelben működő Sportcsarnok és Jégcsarnok erősítené egy konferenciaközpont létrehozásának lehetőségét. Modern Városok Program keretében jelenleg szabadidőközpont és szálláshely fejlesztés a Velencei út mentén elnevezésű projektként kerül támogatásra.
3. **Érdligeti záportározó és környezete turisztikai fejlesztése.** A projekt eredményeként komplex fejlesztés valósul meg, mely a csapadékvíz elvezetésére és hasznosítására kínál megoldást, zöldterületi fejlesztéssel egy olyan sport- és rekreációs park jön létre, mely nem csak a helyi lakosságnak, hanem a térség turistáinak is időtöltésül szolgál.
4. **Szapáry kastély** – kulturális turizmus, szálláshelyfejlesztés
5. **Fundoklia-völgy** ökoturizmus. Natura 2000 védettség alatt álló terület, gazdag ökoszisztémával. A tanösvény további fejlesztési lehetőségeket rejt magában, fogadótér és bemutatóhely kialakítása és szolgáltatások megjelenése növelheti a látogatottságot. Érd **természeti értékeit összekötő városi turistaút kijelölése** a volt honvédségi területeken lévő levendulástól a Fundoklia-völgy érintésével a Duna partig. Az érdi magaspárt rekonstrukciója és turisztikai hasznosítása. Fejlesztési tervek kidolgozása szükséges.
6. **Rendezvényturizmus** – jelentősége nem csak a **turisztikai látogatottság** élénkítésében mutatkozik meg, hanem a **helyi lakosok identitását is erősíti** és szabadidős programokat kínál számukra. Továbbá **a városmarketing és a turisztikai arculat kialakításának egyik hatékony eszköze** tematikus rendezvények lebonyolítása. Nagyobb szabású tematikus rendezvények a település környezetéből és régióból is vonzhatnak látogatókat. Fontos eleme a rendezvényeknek a célcsoportok megszólítása és az igényeiknek megfelelő tematikus élménykínálat biztosítása. A városmarketing és turisztikai brandépítés elemei figyelembe vételre kerülnek a rendezvénytár összeállításánál.

Gazdaságfejlesztés keretében a következő projektek megvalósítása indokolt 2020-2024. között:

Projekt címe	Projekt költsége (Ft)	Forrás	Ütemezés
Üzleti infrastruktúra fejlesztés Érden	2 300 000 000	VEKOP-1.2.4-17-2017-00001	2020-21.
Az érdi vállalkozói park infrastrukturális fejlesztése	277 780 000	PM_VALLPARK_2017/11	2020.
Turisztikai szervezet létrehozása és működtetése	4.000.000	saját forrás vagy Európai Unió forrás	2020-22.
Turisztikai akcióterv, arculattervezés és brandépítés, marketingtevékenység termékfejlesztés	10.000.000	saját forrás vagy Európai Unió forrás	2021-22.
Turisztikai hálózatos rendszerekhez való kapcsolódás	tervek, kormányhatározatok alapján	2021-27. uniós vagy hazai költségvetési forrás, MVP	2021-24 illetve forrás rendelkezésre állása szerint
Velencei úton tervezett szabadidőközpont- és szállásfejlesztés megvalósítása	kormányhatározatok alapján	GF/SZKF/1046/8/2017	2021-24 illetve forrás rendelkezésre állása szerint
Érdligeti záportározó és környezete turisztikai fejlesztése	kormányhatározatok alapján	GF/SZKF/418/9/2017	2021-24 illetve forrás rendelkezésre állása szerint
Ófalu városrészben tervezett Duna-menti gyógy-,sport-, illetve kulturális turisztikai beruházás	kormányhatározatok alapján	GF/SZKF/1046/8/2017	2021-24 illetve forrás rendelkezésre állása szerint
Turisztikai attrakciók fejlesztése	tervek, kormányhatározatok alapján	2021-27. uniós vagy hazai költségvetési forrás, MVP	2021-24. illetve forrás rendelkezésre állása szerint
Rendezvényturizmus fejlesztése	turisztikai akcióterv alapján	saját forrás, illetve 2021-27. uniós vagy hazai költségvetési forrás	forrás rendelkezésre állása szerint

28. táblázat Gazdaságélénkítés, munkahelyteremtés tervezett projektek

4. RENDELKEZÉSRE ÁLLÓ PÉNZÜGYI FEDEZET

Projekt címe	Projekt költsége (Ft)	Forrás	Ütemezés
Településfejlesztés, városrehabilitáció			
ITS felülvizsgálata	18.000.000	saját forrás	2020-21.
ITS-ben rögzített projektek végrehajtása	Felülvizsgált ITS alapján	2021-27. uniós vagy hazai költségvetési forrás	2021-24. illetve forrás rendelkezésre állása szerint
Hátrányos helyzetű személyek munkaerő piaci integrációja az infrastrukturális fejlesztésekhez kapcsolódóan	programterv alapján	saját forrás vagy 2021-27. uniós forrás	2021-24. illetve forrás rendelkezésre állása szerint
Újonnan beépülő Parkváros városrész infrastruktúrájának továbbfejlesztése	Felülvizsgált ITS alapján	2021-27. uniós vagy hazai költségvetési forrás	forrás rendelkezésre állása szerint
Nagyvárosias belváros kialakítása	előkészítő tervek alapján	magánberuházás	forrás rendelkezésre állása szerint
Duna-part fejlesztése	végleges tervek alapján	2021-27. uniós vagy hazai költségvetési forrás	forrás rendelkezésre állása szerint
Települési közszolgáltatások fejlesztése			
Köszolgáltatások minőségének javítása online platform létrehozásával	3.000.000	saját forrás	2021-23.
Közlekedésfejlesztés			
Az Érd, Fenyves-Parkvárosi intézmények megközelítését szolgáló útvonalak felújítása	566 975 889 Ft	VEKOP-5.3.3-17-2017-00001	2020.
Az Érd, Előljáró-Velencei utak forgalomirányított csomópontjának fejlesztése	170 352 310 Ft	VEKOP-5.3.3-17-2017-00002	2020.
Az Érd, Budai-Diósi út turbó körforgalmú csomópontjának fejlesztése	504 052 248 Ft	VEKOP-5.3.3-17-2017-00003	2020.
Az Érd, Diósi út -	167 895 707 Ft	VEKOP-5.3.3-17-2017-	2020.

Csaba utca csomópontjának fejlesztése		00004		
Az Érd, Szent István-Damjanich-Tárnoki-Lőcsei utak körforgalmú csomópontjának fejlesztése	202 898 746 Ft	VEKOP-5.3.3-17-2017-00005	2020.	
Az Érd, Riminyáki út - Gellért utca csomópontjának fejlesztése	269 236 114 Ft	VEKOP-5.3.3-17-2017-00006	2020.	
Az Érd, Felső utca egy szakaszának felújítása forgalombiztonsági szempontok figyelembevételével	110 737 438 Ft	VEKOP-5.3.3-17-2017-00007	2020.	
Érd két pontján (Daróczi utca, Gárdonyi utca) forgalomirányított csomópont kiépítése	152 526 732 Ft	VEKOP-5.3.3-17-2017-00008	2020.	
Az Érd, Ercsi út és csomópontjainak felújítása forgalombiztonsági szempontok figyelembevételével	509 291 418 Ft	VEKOP-5.3.3-17-2017-00009	2020.	
Az Érd, Törökbálinti út, Szövő utca - Felsővölgyi utcáig tartó út rekonstrukciója körforgalom kialakításával	1 317 700 000 Ft	VEKOP-5.3.3-17-2017-00011	2020-21.	
Körforgalmú csomópont építése a Vadlód utcai csomópontban a 8104 jelű úton	781 650 000 Ft	VEKOP-5.3.3-17-2017-00012	2020-21.	
Körforgalom építése a Zámori - Fehérvári út csomópontban, a kapcsolódó 8104 jelű út rekonstrukciója	1 307 000 000 Ft	VEKOP-5.3.3-17-2017-00013	2020-21.	
Az Érd, Iparos út - Folyondár utca közötti szakasz	638 700 000 Ft	VEKOP-5.3.3-17-2017-00014	2020-21.	

rekonstrukciója jelzőlámpás csomópont kialakításával				
Érd, Tárnoki út két szakaszának marással kombinált burkolat javítása	214 301 050 Ft	PM_ONKORMUT_2018/135	2020-21.	
Belterületi utak, hidak, járdák felújítás (Alsó utca, Felső utca, Béke tér)	70 373 401 Ft	BPM-ÁHI/2816-398/2019.	2020-21.	
Oktatás, kultúra fejlesztése				
Az Érdi Kincses Óvoda és Apró Falva Bölcsőde épületegyüttesének felújítása (IV. ütem – kert)	508 882 314	Modern Városok Program	Folyamatban	
Érdi Batthyány Sportiskolai Általános Iskola rekonstrukciója, bővítése – középfokú oktatás fejlesztése	2 020 574 637	Modern Városok Program	Folyamatban	
Az Érdi Teleki Sámuel Általános Iskola rekonstrukciója, bővítése	4 550 000 000	Modern Városok Program	Engedélyes tervek rendelkezésre állnak	
Érd megyei jogú város köznevelési, szakképzési, szociális és egészségügyi intézményrendszerének fejlesztése/Érdi Szakképzési Centrum Kós Károly Szakképző Iskolájának bővítése	2 000 000 000	Modern Városok Program	Folyamatban	
Fenyves-Parkvárosban köznevelési centrum építése	9 179 636 940	Modern Városok Program	Folyamatban	
Egészségügy és szociális ellátás fejlesztése				
Dr. Romics László Egészségügyi Intézmény felújítása II. ütem	1 842 360 905	Modern Városok Program	Megvalósult	
Komplex Szociális és Gyermejjóléti Intézmény építése Érden	3 325 038 038	VEKOP-6.3.3-16-2017- 00001	Folyamatban	
Fejlesztő foglalkoztatást végző	6 309 750	Fejlesztő foglalkoztatást végző szolgáltató	2020-21.	

szolgáltató befogadására és állami támogatására 2018 – 2020		befogadására és állami támogatására	
Új bölcsőde építése Fenyves-Parkvárosban	421 052 632	Önkormányzati tulajdonú bölcsődei ellátást nyújtó intézmények fejlesztésének támogatása Pest megyében	2020-21.
Érdligeti Bölcsőde építése	505 263 158	Önkormányzati tulajdonú bölcsődei ellátást nyújtó intézmények fejlesztésének támogatása Pest megyében	2020-21.
Az Érdi Kincses Óvoda és Apró Falva Bölcsőde épületegyüttesének felújítása (IV. ütem)	508 882 314	Modern Városok Program	Folyamatban
Komplex Szociális és Gyermekejélési Intézmény építése Érdén	3 725 000 000	Modern Városok Program	Folyamatban
Közműellátás fejlesztése			
Elektromos hálózat légvezetékeinek cseréje földkábelre	Tervezői költségbecslés alapján	2021-27. Európai Unió	Forrás rendelkezésre állása szerint
Csapadékvíz elvezető rendszer fejlesztése	Tervezői költségbecslés alapján	2021. utáni hazai vagy Európai Unió	Forrás rendelkezésre állása szerint
Környezetvédelmi fejlesztések			
Komplex hulladékgazdálkodási rendszer fejlesztése Érd Város térségében, különös tekintettel az elkülönített hulladékgyűjtési, szállítási és előkezelő rendszerre	2 670 000 000	KEHOP-3.2.1-15-2016-00008	2020.06.30 megvalósítás
Érd MJV klímavédelmi stratégiájának kidolgozása és szemléletformáló program sorozatok megvalósítása	14 589 000	KEHOP-1.2.1-18-2018-00016	2020.12.31.
Csapadékvíz elvezető rendszer II. ütem		GF/SZKF/418/9/2017	2020-2024
Vagyonhasznosítás, ingatlangazdálkodás			
Külterületi ingatlan fejlesztési koncepció I. ütem	5.000.000	saját forrás	2020-21.
Külterületi ingatlan fejlesztési koncepció II. ütem	8.000.000	saját forrás	2021-22.
Ingatlanvásárlás	értékbecslés alapján	kevésbé jól hasznosítható ingatlanok értékesítése	2021-24.
Ingatlan tulajdon	állapotfelmérés	2021-27. uniós vagy	forrás rendelkezésre

fejlesztése (közmuvesítés, felújítás)	alapján	hazai költségvetési forrás	állása szerint
Önkormányzati bérakás építés	tervezői költségbecslés alapján	2021-27. közvetlen brüsszeli	forrás rendelkezésre állása szerint
Gazdaságélénkítés, munkahelyteremtés			
Üzleti infrastruktúra fejlesztés Érden	2 300 000 000	VEKOP-1.2.4-17-2017- 00001	2020-21.
Az érdi vállalkozói park infrastrukturális fejlesztése	277 780 000	PM_VALLPARK_2017/11	2020.
Turisztikai szervezet létrehozása és működtetése	4.000.000	saját forrás vagy Európai Unió forrás	2020-22.
Turisztikai akcióterv, arculattervezés és brandépítés, marketingtevékenység termékfejlesztés	10.000.000	saját forrás vagy Európai Unió forrás	2021-22.
Turisztikai hálózatos rendszerekhez való kapcsolódás	tervek, kormányhatározatok alapján	2021-27. uniós vagy hazai költségvetési forrás, MVP	2021-24 illetve forrás rendelkezésre állása szerint
Velencei úton tervezett szabadidőközpont- és szállásfejlesztés megvalósítása	kormányhatározatok alapján	GF/SZKF/1046/8/2017	2021-24 illetve forrás rendelkezésre állása szerint
Érdligeti záportározó és környezete turisztikai fejlesztése	kormányhatározatok alapján	GF/SZKF/418/9/2017	2021-24 illetve forrás rendelkezésre állása szerint
Ófalu városrészben tervezett Duna-menti gyógy-,sport-, illetve kulturális turisztikai beruházás	kormányhatározatok alapján	GF/SZKF/1046/8/2017	2021-24 illetve forrás rendelkezésre állása szerint
Turisztikai attrakciók fejlesztése	tervek, kormányhatározatok alapján	2021-27. uniós vagy hazai költségvetési forrás, MVP	2021-24. illetve forrás rendelkezésre állása szerint
Rendezvényturizmus fejlesztése	turisztikai akcióterv alapján	saját forrás, illetve 2021-27. uniós vagy hazai költségvetési forrás	forrás rendelkezésre állása szerint

